

Átalvető

2012. június

Az Erdélyi Körök Országos Szövetségének és az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének negyedéves lapja

A TARTALOMBÓL

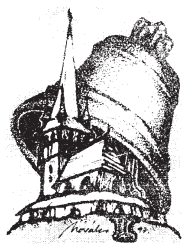
EKOSZ-dokumentumok	4
Reflexiók Nyirő-témában	6
Csapó Endre elemzője	9
Orbán Viktor népszerű Moszkvában	12
Károlyi Mihály valós arca	16
In memoriam	
Nyirő József	24
Dr. András Zoltán	26
Balázs Imre	29
Levelesláda:	
Levél egy orvoskollegához	32
Átalvetők	33
Az állatok nászának kisszótára	36
Kis színesek	40
Veszendő Bánság – Oravica	42
Eleven hagyomány – Tormai Cécile	56

Gyimesbükk. Az ezeréves határ

András Zoltán TRIANON

*A gyáva sors megfutott/ és itthaglott / daliás erdőt ,
selymülő mezőt: / karcsú kelyhekből / omló illatot,
harsogó folyót / és szelíd patakot. // (...)
Áldott kenyerünk / kétharmadán / osztottak a koncnokok.
A nap orcája / sötétre váltott, / elsápadtak/ a csillagok
ékes kastély / csillári alatt / tort ültek/ a bitang nagyok.*

EKOSZ

Május 19–20. között Monoron tartotta a szövetség éves rendes közgyűlését. A házigazda **Bethlen Gábor Erdélyi Kör**, valamint

az önkormányzat vendégszeretettel élvezhettük a Monori Vigadó patinás épületében. A tanácskozást rövid kulturális körkép vezette be, a városi egyesületek és a helyi erdélyi kör avatott előadóinak közreműködésével. Különösen üdítőleg hatottak ránk a **Monori Strázsák Néptánc Együttes** fergeteges műsora. A gyűlésen határozat született: az EKOSZ zászlajának és címerének elfogadásáról, az állami és civil szféra együttműködésében való részvételünkről, a Székely Nemzeti Tanács törekvéseinek hathatós támogatásáról, a közös munkában részvétel nem vállaló egyesületek kizárásáról, jubilálók köszöntéséről, s végül az elkövetkezendő választmányi és közgyűlési időpontokról. Felállításra került az EKOSZ jelölő és választási bizottsága is, hiszen a 2013-as esztendő a tisztújítás éve is lesz szövetségünk életében. A tanácskozás hivatalos részének zárultával átadhattuk magunkat a házigazdák által szervezett kötetlen beszélgetésnek, találkozásnak, megismerkedhettünk **Kádas János és Neje** csángókat és erdélyi magyarokat segítő munkájával, finom tolecsvai és monori borokkal, és elnöktársaink jókedvű énekhangjával. Vasárnap, az istentiszteletet követően, városnézés közben folytattuk a megbeszélni valók sorát, majd ebéddel és áldásmondással zártuk a testvéri találkozást. A hivatalos részt baráti és otthonos találkozássá tette, hogy a monoriaknak sikerült megvalósítaniuk az EKOSZ régi szándékát a közgyűlés résztvevőinek elszállásolása tekintetében. Mindnyájan családoknál nyertünk elhelyezést, ezzel jó szót, és így egymás jobb megismerésével megerősítést is a közös munka folytatására. Mindenekért, az elvett testi-lelki-szellemi jókért, Isten után köszönet illeti a Monori

Bethlen Gábor Erdélyi Kör minden kedves szolgálattevőjét, különösképpen **Dr. Szekeres Sándor** elnök urat és kedves **Feleségét**. Isten tartsa jó szokásukat!

Nagy Árpád
az EKOSZ elnöke

Az Ötágú Síp Kulturális Egyesület (Szeged) 2012-ben teljesített programjai

1. 2012. január 13.: „Gazdaság és nemzetpolitika” címmel **dr. Becsey Zolt** miniszterelnöki megbízott tartott előadást.

2. 2012. február 14.: „Ő, én édes hazám, te jó Magyarország” – ez volt a mottója Bálint-napi rendezvényünknek. Verset mondott: **Fabulya Endre** előadást tartott **dr. Bagi Zoltán** Balassi a reneszánsz vitéz címmel A Dugonics András Gimnázium kamaraműhelye megzenésített Balassi verseket adott elő. A nagyszámú résztvevő az első pohár bort az idei Balassi-kardos költőre és műfordítóra koccintotta.

3. 2012. március 20. Esélyek az esélytelenség határán (a délvidéki magyarság lehetőségei a szerbiai privatizációban) címmel **Maurer Oszkár** királyhalmi – szerémségi borász tájékoztatót tartott saját vállalkozásáról és a szerbiai magyarság pillanatnyi gazdasági elképzeléseiről.

4. Egy temesvári és egy szabadkai rendezvényen vettünk részt, ahol ismertettük „Szögedi nemzet” elnevezésű programunkat és elképzeléseinket ennek jövőjével kapcsolatban.

Szegedi E.K.

A Szegedi Erdélyi Kör és a Mihalik Kálmán alapítvány részvételével zajlott le a Székely Himnusz zeneszerzője, Mihalik Kálmán új sírhelyének felszentelése, a Szegedi belvárosi temetőben. Ez alkalommal, május 22-én kettős ünnepet ültünk, Mihalik halálának 90-ik évfordulóját és a Himnusz első nyilvános megjelenésének a napját. A zuhogó eső ellenére sokan vettek részt e jeles ünnepen. Itt volt **Semjén Zsolt** miniszterelnök-helyettes, aki megható beszédet

mondott. Pártok, sok civil szervezet és magánember koszorúzott. A Székely himnusz eléneklésével zárult az ünnep.

Gál Imre

KOMLÓ

A Komlói Erdélyi Kör újonnan választott elnöksége nagy lendülettel kezdte a 2012-es évet.

Január 21.: Békemenet – A magyar kormány melletti hatalmas tömegmozduláson csoportosan vettünk részt.

Január 30. A magyar Szent Korona eszme birtoktana és ősisége című, **Ruzsinszky László**, körünk elnökének újabb nagy sikerű előadásán a Kányádi terem zsúfolásig megtelt az érdeklődőkkel.

Február 11.: Hagyományos (15-ik) Batyus Farsangi bálunkat tartottuk 120 fő részvételével. **Papp Attila és Kiss Anikó** (ismert előadók) hazafias dalokat énekeltek gitár kísérettel

Február 27.: Az Agyagfalvi székely népgyűlésről tartott érdeklődéssel kísért előadást **dr. Tamás Attila**

Március 26.: **Szakács Gábor** rovásíráskutató, a Forrai Sándor Rovásíró Kör vezetője tartott nagy sikerű vetítőképes előadást A Boszniai piramishegyek rovásjelei címmel.

Március 27.: **Lassan József** fafaragó

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kövesdy Pál főszerkesztő, B. Osvát Ágnes (irodalom és gyermekoldal), Szabó M. Attila (Székelyudvarhely)

Kiadja az EKOSZ elnöksége

Alapító főszerkesztő: Orbán László

Levelezési cím: Dr. Kövesdy Pál – 7100 Szekszárd, Otthon u. 2. Tél./fax: (36) 74/417-705
E-mail: ekosz@tolna.net

A kiadásért felel a lap főszerkesztője • ISSN 1416-4698

Nyomdai előkészítés: Galamb Marietta • Nyomdai munkák: Böcz Nyomda, Szekszárd

(körünk tagja) 3 művesen faragott pipát ajándékozott az” ipafai pipamúzeumnak 11 tagú csoport kíséretében. Kitüntető szeretettel fogadták, a falu polgármestere, a múzeum gondnoka köszönték meg az ajándékot.

Április 2.: Erdélyi műemlék grafikák címmel **Debreceni László** (1903–1986) grafikus művész kiállítása. Debreceni László grafikus Makkai Sándor püspök megbízásából több mint 356 templomot, faépitményt, 476 terítőmintát, 108 önéletrajzi rajzot le. Munkái nagy művészettörténeti és műemlék-grafikai értékűek. A kiállítást dr. Tamás Attila nyitotta meg, a művészt értékelő és ismertető méltatással.

Végezetül: a Komlói Erdélyi Kör szép emléklapot kapott „Hagyományok és értékrendjük megőrzésében, azok további ápolásában tanúsított kimagasló helytállásáért” a Székely Nemzeti tanács és a „Mi vagyunk a Nép” Mozgalom elnökeinek aláírásával.

IKEM – Izsák

A 2012. esztendőben a kör 10. életévébe, s talán eddigi legnehezebb időszakába is belépett. Teljesen beszűkülő anyagi lehetőségeink mellett a kitartás és lelkesedés is fogyni látszik... Mindazonáltal, a legmegátalkodottabbak nem adták fel, s megfogadva a költő tanácsát, „ahogy lehet”...folytatjuk. Az éves közgyűlést követően, márciusban **Szentesi Zöldi László** tartott előadást Izsákon, A Tanácsköztársaság igazi arca: a vörös terror Magyarországon címmel. Áprilisban igyekeztünk másik fontos segítségkötéssel is lépni a nagyérdemű. **Maurer Oszkár** délvidéki atyánkfia tartott avatott és ihletett bemutatót a szerémségi borokról. A kóstolások nyomán már jól értettük, hogy mit sajnált Ulászló király annyira a szerémségi területek török kézre kerülésekor. Május havában a Délvidékről még délebbre kalandoztunk **Dr. Nagy Miklós Mihály** ny. alezredes úr segítségével, aki a második búr háborúban, Dél-Afrikában harcolt magyarok vitézkedéséről adott számot művesen közöttünk. E sorok írásakor azzal a reménységgel vagyok, hogy az Összetartozás Napja alkalmából **Dr. Győri-Nagy Sándor** mond majd emlékbeszédet az izsáki református templomban.

Nagy Árpád elnök

Magyar Örökség Díj a Tékának

Március 24-én, gyönyörű tavaszi napon, hatalmas érdeklődés mellett adták át a Magyar Örökség Díjat a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. A hat díjazott között szerepelt a marosvásárhelyi Teleki Téka is (jelenlegi nevén Teleki-Bolyai Könyvtár.) Sajnálatos módon az utóbbi időben sok rossz hír jelent meg a lapokban a Tékaival kapcsolatban. A Népújság március 12-i számában megjelent cikk szerint hiányzik a Tékaiból 538 kiadvány, nagyon sok a 15., 16., 17-ik századból, szerencsére nem hiányzanak ősnymtatványok és unikumok.

A kitüntetés erkölcsi értéke nagy, talán némi védelmet is jelent a Téka számára a mohó és intoleráns többséggel szemben. Az ünnepség felemelő volt, az első kitüntetett egy amerikai Magyar Baráti Község magyarságmentő szolgálata volt, a Téka mint hatodik díjazott utolsóként került sorra, méltó zárásaként a díjátadó ünnepségnek. Kitüntették továbbá Tormay Cécilet, Veress Pétert, a Gulyás testvérpárt, Korzenszky Richárdot és a Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapokat. A laudációt ismert szakemberek tartották, a Téka esetében **Dr. P. Vásárhelyi Judit** könyvtörténész, az OSZK munkatársa.

Dr. Czákó Józsefné gr. Teleki Julianna

MTA életműdíj

A Magyar Tudományos Akadémia Arany János-életműdíját **Csedő Károly**, a Marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Egyetem professor emeritusa vehette át az MTA éves közgyűlésén. Lapunk megkülönböztetett tisztelettel, büszkén és szeretettel gratulál Csedő professzornak.

Németh Géza-emlékdíjakat adtak át

Csíkyszeredában a Németh Géza Egyesület január 22-én, a Magyar Kultúra Napja alkalmából immár tízedik alkalommal adott át emlékdíjat olyan pedagógusnak, aki sokat tett a magyar kultúra ápolásáért, valamint egy általa megnevezett tanítványának.

Németh Géza budapesti református lelkész volt az, aki a nyolcvanas években kiállt az erdélyi menekültek mellett, megsegítésükre szervezte a magyar fővárosban az Erdélyi Gyülekezetet és a karitatív jellegű, Reménység Szigete el-

nevezésű intézményrendszerét. Hálájuk jeléül, emlékére hozták létre 1995-ben a csíkyszeredai pedagógusok a Németh Géza Egyesületet, és osztják ki évente a Németh Géza Emlékdíjat. Ez évben **Lőrincz József** székelyudvarhelyi magyartanárt, közíró, irodalomkutató, költőt – lapunk barátját – részesítették a kitüntetésben, és vele együtt volt tanítványát, **Bálint Tamást**, Kolozsváron élő fiatal közgazdászt, két kötetes sikeres költőt.

A Közművelődés Napja tiszteletére

Az EMKE Maros megyei szervezete az Erdélyi Magyar Közművelődés Napja (április 12) tiszteletére ünnepi műsort tartott a Maros Művészegyüttes termében. Rövid visszatekintést és összegzést követően **Dr. Ábrám Zoltán** megyei elnök jelképes köszönetet mondott mindazoknak, akik a közművelődést szolgálják, értékeinek megőrzésén munkálkodnak.

Az ünnepi műsor keretében az Országos Elnökség részéről oklevélben részesültek néhányan, akik a helyi közművelődés önszervező tevékenységében eredményes munkát vállaltak. EMKE-oklevelet vehetett át **Bíró István** lelkész, a segesvári közművelődési életben való részvételért, kiemelten Bethlen Miklós és Kemény János fejedelem szellemisége ápolásáért kifejtett áldozatos tevékenységéért, továbbá **Tóth Sándor** tanár, közművelődésszervező, a marosludasi Hajdina néptánccsoport vezetője, a néptánc, a népi kultúra értékeinek a megőrzése érdekében kifejtett erőfeszítéseiről és **Demeter József** vállalkozó, lemezlovas, a marosvásárhelyi Jazz&Blues Klub működtetője, elismerésül és biztatásul, hogy a szórakozóhely változatos művészeti és művelődési eseményeknek nyújt otthont.

Az ünnepség keretében **Pál-Antal Sándor** történész, akadémikus előadást tartott a 350 éve elhunyt Kemény János fejedelemről, közreműködtek az EMKE által működtetett **Fagyöngy citeraegyüttes**, valamint a marosludasi **Hajdina Néptáncegyüttes**. Műsorvezető: **Ábrám Noémi**.

Az EMKE Maros megyei szervezete sajtószolgálat

ERDÉLYI KÖRÖK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

HATÁROZAT

a magyar anyanyelvű képzés ügyében a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen (MOGYE)

Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége a leghatározottabban tiltakozik a román hatóságok és az új román Kormány intézkedései ellen, melyeket a MOGYE magyar nyelvű tagozatának ügyében tesznek.

Marosvásárhelyen két évtizeddel ezelőtt még nagy többségben élt, mára mintegy 40 %-ra olvadt a magyar nemzeti közösség. Ennek oka a román állam intenzív betelepítési és iparpolitikája mellett a diszkriminatív román felsőoktatási politikában és joggyakorlatban jelölhető meg. A magyar fiatalok anyanyelven történő továbbképzési lehetőségeinek fokozatos korlátozása szülőföldjük kényszerű elhagyásához vezet, ami a lakosság kor-összetételének (korfájának) gyors előregedésén keresztül halmozottan hozzájárul a mielőbbi

asszimilációhoz. Sajnálatos, hogy mindehhez a román kormányokban közel másfél évtizeden keresztül koalíciós szerepet vállaló RMDSZ megalkuvása és tétlensége is hozzájárult.

Az erdélyi magyar nemzeti közösségnek létérdeke fűződik az anyanyelvű felsőoktatás fennmaradásához, mi több, elvesztett jogainak visszaszerzéséhez. A magyar közösségnek Romániában, az Európai Unió bármely tagállamához hasonlóan, joga van az államilag finanszírozott felsőoktatáshoz. A magyar történelmi gyökerekre épülő kolozsvári székhelyű Bolyai Tudományegyetemet és annak Marosvásárhelyen működő Orvosi és Gyógyszerészeti Intézetét a román állam 1945, 1946 és 1948-ban kiadott törvényerejű rendeletei a

Határozat az uniós polgári kezdeményezés ügyében

Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége a 2012. május 19-i, Monoron megtartott Közgyűlésén állást foglalt a magyar autonómiák ügyében indított uniós polgári kezdeményezés ügyében. A kezdeményezést kiemelten fontosnak tekintjük, mert a jelenlegi európai kisebbségvédelmi egyezmények nem terjednek ki a szülőföldjükön élő, őshonos népcsoportok helyzetének rendezésére. Állásfoglalásunkat az alábbiakban foglaljuk össze:

1. A legnagyobb külhoni, magyar entitás, a Székelység autonómia-követelésében a Székely Nemzeti Tanácsot tekintjük eljárásra jogosult, hiteles közjogi szervezetnek, ezért az uniós állampolgári kezdeményezés ügyében csak olyan javaslatot támogatunk, amellyel az Székely Nemzeti Tanács is egyetért.
2. Egyetértünk azzal, hogy az uniós polgári kezdeményezés célja egy olyan uniós szintű jogszabály elfogadtatása, amely a nemzeti, nyelvi és kulturális sajátosságokat őrző európai régiókat megvédi a hátrányos megkülönböztetéstől és biztosítja azok hosszú távú fennmaradását, gazdasági fejlődését.
3. Kiemelten fontosnak tekintjük, hogy az Európai Bizottság elé terjesztendő kezdeményezés minden tekintetben pontosan határolja körül a vonatkozó jogszabálytól elvárt követelményeket, melyek bármely európai országban számbeli kisebbségben élők részére és az általuk lakott nemzeti régiókra egyaránt érvényesíthetőek kell legyenek.
4. A tárgyban a Székely Nemzeti Tanácsnak a 2012. április 23-án kelt, az Európai Unióban élő, szülőföldjükön ős-

honos népek által lakott nemzeti régiók – köztük a székelyföldi magyarok – jogaira, azoknak uniós szintű szabályozásra vonatkozó aláírásgyűjtési kezdeményezésével egyetértünk, azt önkéntes munkával is támogatjuk.

5. Az Európai Parlament és Tanács 211/2011/EU számú, 2011. február 16-án elfogadott, 2012. április 1-től hatályos, az uniós polgári kezdeményezésre vonatkozó Rendeletének előírásai szerint annak napirendre tűzéséhez az Unió legalább hét tagállamából legalább egymillió aláírás összegyűjtése szükséges.

A kezdeményezés sikere érdekében arra buzdítunk minden, a székely nép és Európa más kisebbségben élő őshonos népei iránt elkötelezett személyt és szervezetet, hogy önkéntes munkájával járuljon hozzá az egymillió aláírás összegyűjtéséhez. Erre vonatkozó további részletek megtalálhatók a Székely Nemzeti Tanács következő internetes oldalán: www.nationalregions.eu

6. Felkérünk minden, a külhoni magyarság szülőföldön való boldogulásáért elkötelezett magyar érdekvédelmi és civil szervezetet, politikai pártot, hogy sorakozzanak fel a Székely Nemzeti Tanácsnak 2008 óta következetesen képviselt és szorgalmazott, szakmai alaposággal kidolgozott kezdeményezése mögé.
7. Valljuk, hogy minden olyan párhuzamos akció, amely az SZNT által kidolgozott és már elindított kezdeményezést keresztezné, félrevezető és megtévesztésre alkalmas, a székely autonómia ügyének kárt okozna.

Felkérjük a magyar és nemzetközi szervezeteket, hogy a fenti ajánlásunk szellemében járjanak el!

magyar kisebbség részére hozták létre. Az önálló magyar nyelvű felsőoktatási intézményeket a romániai kommunista diktatúra 1962-ben megszüntette és kétnyelvű oktatási rendszert vezetett be. Azóta azonban a felsőoktatásban lehetőséghez jutó magyar diákok részaránya rohamosan csökkent. A válságot tovább mélyítette, hogy az 1/2011 sz. oktatási törvény ugyan még a román és magyar nyelvű, multikulturális egyetem között sorolja fel a MOGYE-t (mellette a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemet és a marosvásárhelyi Színművészeti Egyetemet említi meg), de az egyetem román többségű vezetősége nem hajlandó a törvény betartására.

Az úgynevezett multikulturális egyetemeken a kisebbségek nyelvén „önálló struktúrát” kellett volna létrehozni, az oktatás hivatalosan deklarált nyelve a román és a magyar nyelv lenne. Az egyetem szenátusának merev ellenállása a magyar közösség már többszörösen és egyoldalúan megcsontított felsőoktatáshoz való jogainak végleges megsemmisítését célozza. Ezek az intézkedések most is nélkülözik a tárgyilagos párbeszédet, a Romániában élő államalapító nemzetek egyenlő jogán alapuló, arányos, átláthatóan finanszírozott felsőoktatáshoz való jogának elismerését.

A magyar anyanyelvű közösség újabb jogfosztását nem nézhetjük tétlenül, ezért a Romániában kialakult helyzetet a nemzetközi közösség elé tárjuk. Miután a felsőoktatás kérdésében a nemzeti közösségünk érdekeit figyelmen kívül hagyó, visszafordíthatatlan döntések várhatóak, immár céltalan és reménytelen a tárgyalásos megoldásra várni. Ezért követeljük:

1. A romániai magyar nemzeti közösség önálló, magyar anyanyelvű, létszámarányos és állami finanszírozású felsőoktatási intézményeinek visszaállítását, erre vonatkozó, hosszú távú, garanciát biztosító törvényeket.

2. Az erdélyi, ezen belül a székelyföldi magyar közösségre gyakorolt egyre növekvő mértékű jogfosztás és asszimilációs nyomás beszüntetését az anyanyelvű felsőoktatás területén is.

3. Románia – nemzetközi kötelezettség-vállalásához híven - tartsa tiszteletben az Európa Tanács 1201-es ajánlásában foglalt előírásokat, különös tekintettel annak 3. fejezete, 8. cikkelyében foglaltakra.

Wesselényi – Alba

Jelen lapszámunk képillusztrációit az Erdélyi elfelejtett udvarházak című összeállításból válogattuk.

Állásfoglalás

Nyirő József

újrateremtésének ügyében

Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége 2012. május 19-i Monoron megtartott Közgyűlése örömmel vette tudomásul, hogy a budapesti Ábel Alapítvány és a székelyudvarhelyi Székelyudvarhelyért Alapítvány kezdeményezésére és Kövér Lászlónak, a Magyar Országgyűlés elnökének támogatásával a nagy székely apostol, Nyirő József hamvai, végakaratainak megfelelően, hazakerülnek Székelyudvarhelyre.

Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége ugyanakkor elfogathatatlanak tartja a Nyirő József hamvainak hazahozatala körül kialakult méltatlan és kegyeletsértő eljárást, mellyel az RMDSZ-es Bunta Levente székelyudvarhelyi polgármester és csekély többségű képviselőtestülete, illetve Románia kormánya a székelység egyik legnagyobb írójának emlékét meggyalázza.

Felszólítjuk Románia Kormányát, az RMDSZ-es Bunta Leventét és a mellette álló képviselőket, illetve mindazon személyeket és intézményeket, melyek minden alap nélkül rágalmazzák a nagy székely író, hogy ne akadályozzák Nyirő József hamvainak méltó újrateremtését.

Monor, 2012. május. 19.

Az MSZP Roma Tagozata nem ért egyet Nyirő József újrateremtésével

A Roma Tagozat felháborodását fejezi ki, hogy egy volt nyilas, nyíltan antiszemita és rasszista parlamenti képviselőnek az ünnepségen, éltetésében aktívan részt vállal a Fidesz-KDNP kormány, mit sem törődve a hazai vallási és etnikai kisebbségek, valamint a demokráciához kötődő magyar emberek történelmi emlékezetével.

A Nyirő József újrateremtése körüli szándékos kormányzati felhajtás a Roma Tagozat szerint egy ízléstelen, minden politikai normát áthágó provokáció. A MSZP Roma Tagozata sajnálattal veszi tudomásul, hogy a Nyirő József újrateremtése által képviselt kormányzati politikai üzenet fokozza a félelmet, a határon innen és túl élő magyar emberek szívében és lelkében. Láttuk már egyszer hova vezet ennek a folyamatos izgatásnak a vége, mivel a XX. században Európában mindenki átélte, de sokan túl nem élték ezt a politikai irányt. MSZP Roma Tagozat

Kiadó: MSZP Országos Központ

Mi is jól látjuk (Tőkés László szavaival) azt a politikai vadkeletet, aminek a romániai politikai élet tekinthető. A naiv reménykedés után ismét eljött a meztelen igazság ideje, a központosított román nemzetállam eszméje ismét diadalát üli, az intolerancia újra elsöpörni látszik mindenféle látszatengedményt. Teheti, hiszen Magyarországot és vele együtt a magyar ügyet a vádlottak padjára ültették a bel-és külhoni liberális erők. A Nyíró-temetés ügye e folyamat lakmuspapírájaként is felfogható, ezért kiemelten foglalkozunk vele mi is, csokorba szedve az alábbi reflexiókat.

Nyílt levél Victor Ponta úrnak, Románia miniszterelnökének

Miniszterelnök Úr! Ön a napokban közzétette Románia régiósításának új tervét, amely Székelyföldet három különböző régióba tagolná. Ez a terve rávilágít arra, hogy meg akarja előzni politikai ellenfeleit, akik „csak” egy nagyobb megyébe akarták beolvasztani Székelyföldet. Ők, is, Önök is megelégednek arról, hogy mindkét tervezet sérti Románia nemzetközi kötelezettségvállalásait, a közigazgatási térkép pedig nem rajzolható át a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezmény, a Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai chartájának figyelmen kívül hagyásával. Emlékeztetünk arra, hogy a megyéknél nagyobb közigazgatási egységeket létrehozó reformnak tekintettel kell lennie a helyi közösségek akarataira, és nem lehet régióhatárokat kijelölni az érintett közösségek népszavazás útján történő konzultálása nélkül. Mi székelyek, Székelyföld többségi lakói nem fogunk megszavazni egyetlen olyan tervezetet sem, amely Székelyföldet szétdarabolná, vagy egy nagyobb közigazgatási egységbe tagolná. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy új régiók létrehozása érinti a statisztikai régiók (fejlesztési régióként emlegetik nálunk) kijelölését is, amelyeket az Európai Unió azért hozatott létre a tagállamokkal, hogy azok eszközei legyenek kohéziós politikájának, amely nem használható fegyverként a tagállamok területén élő, a többségtől eltérő nyelvű és kultúrájú népek ellen. Mi több, az Unió 1059/2003 számú, a statisztikai célú területi egységek nomenklatúrájának (NUTS) létrehozásáról szóló rendelet leszögezi, hogy ezeket a régiókat úgy kell kialakítani, hogy azok tükrözzék „a gazdasági, társadalmi, történelmi, kulturális, földrajzi vagy környezeti körülményeket.” Ennek az előírásnak a figyelembe vételével lett önálló NUTS 2 régió Dél-Tirol, Valle d’Aosta, Friuli-Venezia Giulia, Korzika, Szardínia, Katalónia, Baszkföld, Galícia, Frízföld, Bretagne. Románia az egyetlen ország Európában, amely a történelmi, kulturális, földrajzi követelményeket figyelmen kívül hagyta, és Székelyföldet beleerőltette egy olyan régióba, ahol az egy tömbben élő, Székelyföldön 75%-os többséget alkotó székely-magyar közösség részaránya 30% alatt van. Az ön által bemutatott tervezet a jelenlegi helyzetünket tovább akarja rontani, és fel akarja „robbantani” a történelmileg, kulturálisan, nyelvileg egységes Székelyföldet. Az idézett uniós rendelet azt is kimondja, hogy a NUTS osztá-

lyozást nem szabad túl gyakran módosítani, annak hosszútávon stabilnak kell lennie. Az önök tervezetéről azt biztosan nem lehet elmondani, hogy hosszú távú stabilitást biztosítana, hiszen alapja nem a társadalmi kohézió, a régió lakóinak szolidaritása, nyelvi, kulturális, társadalmi, és földrajzi egysége, hanem az állampolitikai rangra emelt nacionalizmus.

Hadd emlékeztessünk arra, hogy Nicolae Ceausescu a falvakat azért akarta lerombolni, hogy eltűnjön Románia térképéről több ezer magyar falu minden műemléke, temploma, temetője, eltűnjön minden bizonyítéka a magyarság történelmi jelenlétének Erdélyben. Ceausescu sem vette észre, hogy nemcsak a magyarok, de egész Románia ellen, saját népe ellen is cselekszik. Hasonlóan az Önök terve is ellentmond a gazdasági racionalitásnak is, nem hogy előmozdítaná, hanem lehetetlenné teszi Romániában az Unió kohéziós politikáját, és mélyebb válságba taszítja az országot, amelynek jövőjéért Ön és kormánya felelős.

Végül biztosítom Önt, hogy mi székelyek nem fogjuk engedni szülőföldünket a hozzá nem értés és a gyűlölet prédájává tenni, ha kell, a polgári engedetlenség eszközével is élni fogunk, hogy Székelyföld egységét megőrizzük.

Van viszont egy másik, Románia szempontjából előnyösebb út a közigazgatási reform felé. Ha az Ön kormánya tiszteletbe kívánja tartani Románia alkotmányát, és mindazokat a nemzetközi szerződéseket, amelyeknek Románia részes állama, akkor a Ioan Stanomir professzor által vezetett szakértői bizottság jelentését tekintik Önök is a közigazgatási reform kiindulási pontjának, és ez a párbeszéd és együttműködés alapja lehet. Mi készek vagyunk a párbeszédre, az együttműködésre, de csakis akkor, ha az Önök politikája a helyi közösségek szabad akaratára, az állampolgárok közti szolidaritásra és konstruktív együttműködésre épül.

A választás felelőssége Öné miniszterelnök úr: a párbeszédet és a társadalmi békét választja, vagy a nemzetiségi feszültségek elmélyítését? Mi a béke, a párbeszéd és az együttműködés oldalán állunk. Befejezésül felhívjuk a figyelmét arra, hogy a székely nép és hazája, Székelyföld eleven valóság lesz akkor is, amikor a beolvasztásunkat, szétszórásunkat célzó tervezetek rég feledésbe merültek.

Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnöke

Levél Nyirő József kapcsán Victor Ponta úrnak Románia miniszterelnökének

Excellenciás Miniszterelnök Úr!

Mint magyar állampolgár, szeretném Önnek kifejezni nagyrabecsülésemet és hálámát az utóbbi napok eseményeinek okán, néhány alapvetően – a magyar nemzet épülésére hozott – jó döntését illetően.

1./ Ha Önök az elmúlt napokban, hetekben nem teszik meg azokat a lépéseket a világ összmagyarsága ellen, amelyeknek tanúi vagyunk, továbbra is abban a hitben élünk, hogy az Ön országa – szakítva rövid történelmének hagyományával – európai országgá vált. Önök – Székelyudvarhely polgármestere kezdeményezésére – megkímélték a világot ettől a tévhittől, s bebizonyították, hogy hűek ahhoz a képhez, amely Önökről Moldova és Havaselve egyesítése óta kialakult Európában és a nagyvilágban. Hiszen Önök nem hívei a félrevezetésnek...

2./ Ha Ön és kormánya nem köt bele Nyirő József végakaratára szerinti temetésébe, akkor milliónyi magyar állampolgárnak továbbra sem lenne fogalma arról, ki is volt az Önök magyar elvarárai által csaknem fél évszázadon keresztül indexen tartott – egyik legnagyobb – székely-magyar író. Így Önnek és kormányának mindazok hálával tartoznak, akik ismerik, tudják és tisztelik Nyirő irodalmi munkásságát, s mindazok, akik az Önök jelen magatartása okán kíváncsian elolvassák Nyirő József írásait.

3./ Ha Ön és kormánya nem teszi meg azt a szívességet a magyarságnak, hogy Nyirő Józsefet – a székelyudvarhelyi polgármester kezdeményezésére – fasisztának nevezik, soha nem derült volna ki a magyar közvélemény előtt, hogy Nyirő nem volt fasiszta, csupán képviselői esküjéhez hű politikus, aki látva a kialakult európai helyzetet, nem volt hajlandó a szovjet megszállás alá kerülni Magyarországot, illetve annak – Önök által jól ismert okból – töredékét elviekben sem magára hagyni.

4./ Ha Ön és kormánya nem kovácsolja össze a magyarsá-

got a magyarellenesség Bukarestben kevert mérgével, akkor a magyarság lelki, kulturális, gazdasági és hitbéli nyomorában egyre mélyebbre süllyedt volna, s ennek komoly következményei a nemzet romlásához vezetnének. Ön azonban, mint méltó elődje, Nicolae Ceausecu a falurombolással, összefogta nemzetünket, és ezt a régen tapasztalt egységet Önnek köszönhetjük.

5./ Ha Ön és kormánya nem végzálja – titkosszolgálati eszközök által „felderítve” – a magyar autósokat, és állami megbízottunkat, abban a tévhitben maradtunk volna, hogy Romániában megszűnt a Securitate meglehetősen európaiatlan módszere. Így azonban bizonyosak lehetünk abban, hogy ez nem így van, s figyelniük kell arra, hogy ezeket a Ceausecu-korban mindennaposként alkalmazott kommunista módszereket lehetőség szerint kijátsszuk, de legalábbis tisztában legyünk az Önök baloldali „játékszabályaival”.

Ön és kormánya tehát, a magyar nemzet kultúrájáért, összetartásáért, és az egységbe vetett hitéért igen sokat tett néhány nap leforgása alatt, mert a magyar nemzet akkor tart össze, ha veszély fenyegeti, ha múltját és önbecsülését semmi be veszik. Ön mindent megtett azért, hogy lelkileg, hitében és nemzettudatában magához térjen a magyarországi nemzet-rész, amit az is igazol, hogy soha annyian nem voltunk Csíksomlyó, mint idén, köszönhetően annak, hogy Ön jól irányzott támadást intézett nemzetünk, múltunk és önbecsülésünk ellen. Munkájához kívánok Önnek és kormányának további hasonló bölcsességet, magyar és székely nemzetünk fel-emelkedésének és összetartásának érdekében. A közúton magyar autósoktól lefoglalt üres urnákat pedig, használja fel Ön és kormánya.

Üdvözléssel:

Stoffán György
Nemzeti Internet Figyelő

Álláspont I.

Kevés európai népet ruházott fel az Úr annyi erénnyel, mint a románokat – ez a roppant eredeti megállapítás Mircea Eliadétól származik, aki amellet, hogy az európai mítosz-kutatás megkerülhetetlen alakja, egy cseppet utálta a nyilván kevesebb erénnyel felruházott népeket, úgymint a zsidókat, a magyarokat és így tovább. Mircea Eliade holtában is ünnepelt alakja az egyetemes és a román közgondolkodásnak, pedig egy gyenge pillanatában volt szíves arról értekezni, hogy a nyomor és a vérbaj mellett a zsidók zabálják fel az ő szent román nemzetét. Ezt is ő írta: „Hitler megelégedett a koncentrációs táborokkal, ami mégiscsak kevésbé súlyos, mint a tarkólövés vagy az akasztás.”

De a vita mégis Nyirő Józsefről folyik Romániában. Csak vele van baj, egyébként minden jól működik ebben a toleráns, kedves, kulturált országban, amelyet a világ legerényesebb népe lakott be.

A románok persze védekezzenek a nemzetközi zsidóság ellen, ahogy tudnak – érényes népük belügye ez –, meg aztán ilyesfajta idézeteket bőven találni abból a korból, de azért álljunk meg egy pillanatra. Mircea Eliadéről Románia-szerte közterületeket és intézményeket neveztek el, felsorolni is sok volna. Csak az elrettentő példa kedvéért idézem, hogy Szat-

márnémeti maradék magyarsága kénytelen a helyi Mircea Eliade Általános Iskolába járattni a gyerekeit. Akiknek meg nem tetszik a dolog, járathatják éppen az Avram Iancu Általános Iskolába, olyan is akad, hogy valami penetráns magyargyűlölőről vagy Mihály arkangyal azonnali eljövételét váró félnőtársról legyen elnevezve.

Felszólítom az új román kormányt, hogy szíveskedjen azonnal visszavonni a Mircea Eliadéről elnevezett összes tanintézmény névhasználatát. Mégiscsak elborzasztó, hogy egy holokauszttagadót felmagasztalnak – vagy nem?

A szélsőséges, provokáló jellegű cselekményekre Románia kormánya európai módon, a törvény és az alkotmány szellemében reagál – szögezte le a napokban Victor Ponta miniszterelnök. Nos, az új román kormány máris bizonyíthatja mély-séges európai elkötelezettségét, sőt egy csapásra új híveket is szerezhet. Vakolják le, verjék le, távolítsák el az összes náci, gyilkos, elmebeteg, xenofób bolond nevét az intézményekről, utcanévtáblákról, közterekről, és ekkor, csakis ekkor van joguk annak eldöntésére, hogy az adófizető és törvénytisztelő székelység kinek állíthat síremléket gyakorlatilag száz száze-lékban magyar anyavárosában.

Eszembe jut egy másik Mircea, egy valóban jó ember és jó román önkritikus mondata. Mircea Dinescu, a híres író mondta nekem vagy tizenöt évvel ezelőtt, hogy Romániának igazá-

ból egyetlen jó szomszédja maradt, no, melyik lehet az? Gondolkodóba estem: Bulgária, Magyarország, Ukrajna, Szerbia, Moldova, hát, egyik sem tűnik annak. Egyik sem, persze, szögezte le Dinescu szomorkásan: mert a Fekete-tenger az. Ők az utolsó jó szomszédok...

Én csak arra kérem Romániát, annak minden állami vezetőjét, a felfuvalkodott prefektusokat, a bunkó rendőröket és a magyargyűlölettől fröcsögő kisembereket, hogy először a saját házuk táján sóprögessenek. Az ország, ahol egyáltalán szóba kerülhet, hogy Antonescu marsallnak – ennek a brutális tömeggyilkosnak, akihez fogható 1944-45-ben nem élt Magyarországon, s akihez képest Szálasi Ferenc kismiska – akár egy árva utcanévtáblával is adózzanak, szóval ott valami nagyon nincs rendben. Ahol Corneliu Zelea Codreanu – aki nyilvánvalóan vallási megszállott vagy elmebeteg volt, esetleg mindkettő – már-már afféle háziszentje a mai nációkkal összekacsingató ortodox egyháznak, tényleg nincs miről beszélni.

Ha mi nem nézünk szembe állítólagos bűneinkkel, akkor a románok viszont mindannyian világtalanok. Kidekorálják városaikat nemzeti panteonjuk legalantasabb figuráival, közönséges gyilkosokat dicsőítenek, történelmet hamisítanak. Ami nem baj, csak azt a szegény, árva székely író ne állítsák pelengérré.

A végén úgyis hazai földben nyugszik majd Nyíró, ez teljesen nyilvánvaló. Lehetetlen megakadályozni. Kár a gőzért, mostantól minden újabb tiltás újabb és újabb ellenállást szül.

Szentesi Zöldi László

Álláspont II.

Ezt az egészet azért kell megírni, hogy az utókor is értesüljön róla. Továbbá azért, hogy egyértelműek legyenek mindörökké Kövér László szavai: győzelemre ítélt az a nemzet, amelynek olyan fiai vannak, akiktől még haló poraikban is félnek.

Kezdjük ott, hogy múlt csütörtökre jogilag sikerült sarokba állítani a román hatóságokat. Ugyanis arra készültek, Nyíró József földi maradványai lesznek újratemetve Udvarhelyen. S mivel az újratemetéshez engedély kell, nyugodtak voltak a domnulék, mert azt majd úgysem adják meg. Igen ám, de kiderült, hogy Nyíró József magyar író hamvai lesznek újratemetve, ahhoz pedig a román törvények szerint semmiféle engedély nem kell. S bár jól ismerjük ezeket a fanariótákat, de ahhoz még ők is kevesek, hogy a hét végén új törvényt gyártsanak. Tehát csütörtökön minden készen állt, pénteken aztán a székelyudvarhelyi esperes atya – figyeljetek, feleim, jönnek a honi árulások! – bejelentette, neki bizony szüksége van még egy papírra, mert anélkül nem temethet. A magyar szervezők mondták, rendben, és szaladtak az udvarhelyi városházára a papírért. A nevezett papír egy formanyomtatvány, amelyen két rubrikát kell kitölteni: a temetendő nevét meg egy iktatószámot. A nevet sikerült eltálatálni – Nyíró József –, az iktatószámot meg adta az önkormányzat. Az egészet aláírta Bunta Levente RMDSZ-es polgármester, s úgy tűnt, minden rendben. Olyannyira, hogy Bunta Levente még nyilatkozatot is kiadott, amely szerint mindenben támogatja az újratemetést.

Mindenki megnyugodott, látszólag még az esperes is. És akkor, most figyeljetek, kiadták a papírt péntek délelőtt. A kiadás után 15 perccel pedig megjelent Udvarhelyen a Hargita megyei román prefektus, és rendkívüli vizsgálatot kezdeményezett. Mivel a prefektus Csíkszeredában székelt, az meg órányira van Udvarhelytől, nem tűnik életszerűtlennek, hogy

előre tudott a nevezett okmány kiadásáról, sőt a nevezett okmányt a nevezett román prefektus rendelte a nevezett Bunta Leventétől. És láss csudát! A rendkívüli vizsgálat kiderítette, hogy az okmányon téves az iktatószám! A prefektus roppant sajnálta a dolgot, s mondta, így az újratemetés nem lehetséges, ellenben ha kijavítják az iktatószámot, semmi akadálya. Ez is megoldhatónak tűnt péntek dél körül még, ám ekkor Bunta Leventén volt a csodálkozás sora. Ő csodálkozott a legjobban, nyilatkozott, hogy szerinte az iktatószám jó, különben pedig kedden ér rá legközelebb. Láttak már ilyen szép összjátékot?

Az események pedig ekkor felgyorsultak. Mert a román, ha egyszer gyanút fog, azt el nem ereszti. Így aztán nekiláttak Nyíró-hamvakat keresni, és ügybuzgalmukban belefutottak az összes pofonba, amelybe bele lehet futni. Mindközül a legszebbet pedig Lukács barátom vitte be nekik. Lukács Csaba újságíró szombaton Marosvásárhelyre repült, ott taxiba ült, és indult Udvarhelyre. S poggyászában ott lapult egy urna. Hogy urna van nála, azt tudták idehaza néhányan – az a kérdés, miként tudták meg a derék román hatóságok. De megtudták – s bár a történet végtelenül röhejes, azért ha belegondolunk, félelmetes is ám! Szóval a románok Korondon megállították a Lukácsot szállító taxit, és felszólították Csabát, nyissa ki a csomagjait. Ő pedig közölte, hogy nem nyitja. Ugyanis bejárta már a világot, de olyan nincs, hogy csak úgy nyitogatják az ember csomagjait. Hozzanak neki ügyészségi papírt, majd akkor kinyitja. Bevitték ekkor Lukácsot a rémült taxissal együtt a korondi rendőrségre, ahol ötórás várakozás után megjelent a román különleges ügyészség terrorelhárító részlegének néhány embere meg egy ügyész, és hozták a papírt, hogy kábítószer-csempészet a vád. És akkor vegyvédelmi cuccba öltöztek a jó románok, s a nagy turkálás közben aztán változott a helyzet: kiderült, hogy irredenta, antiszemita és xenofób anyagok birtoklása a vád. Találtak is egy irredenta gatyát, egy xenofób zoknit meg egy antiszemita ümögőt. S megtalálták végre, amit kerestek, megtalálták az urnát!

No, felragyogtak, hogy akkor itten van a casus belli, és vizsik hamar Bukarestbe. S olyannyira megörültek, és olyannyira amatőrök voltak, és olyannyira türelmetlenek, hogy még csak álltak ottan Korondon a nyitott bőröndöknél, amikor már bejárta a román sajtót a hír, hogy megtalálták Lukács Csaba magyar újságírónál Nyíró József hamvait. S ekkor Csaba barátom elkezdett ragaszkodni hozzá, hogy nyissák ki az urnát. És kinyitották. És ott állt az urna körül egy halom román, s úgy álltak ott, hogy Kusturica sírva könyörgött a receptért.

Mert az urna üres volt! Tök üres. S ekkor a román különleges ügyész ordítani kezdett, hogy vádat fog emelni a hatóság félrevezetéséért. Csaba pedig szelíden kérte, hogy őrizték meg az eddigi civilizált hangvételt, amúgy ő a maga részéről ült egy taxiban, és hat órája vegzállják, úgyhogy mondja már meg valaki, kit vezetett ő félre és mivel. Kussolt erre az összes román, Csaba pedig, hóna alatt az üres urnával, távozott a rendőrségről.

Ennyi a történet, barátaim. S hogy hol voltak eközben a hamvak? Ez a jó kérdés.

Nézzék majd meg a felvételt az emlékünnepekről, s nézzék meg Szócs Géza amúgy gyönyörű beszédét. Látni fogják, hogy Szócs nagy táskával megy fel a színpadra, a táskát leteszi az író fényképe alá, majd beszéde végeztével elviszi. Az udvarhelyiek tudni vélik, hogy ott volt az író az ünnepségen.

Bayer Zsolt

Csapó Endre

Egy divatos politikai megbélyegzés

Nem újkeletű, de most nagy igény van rá – a politikai lejárató iparban szükséges lett egy olyan kifejezés használatba tétele, ami alkalmas a közutálatra kiszemelt olyan politika és politikusok megbélyegzésére, akik nem minősíthetők kiközösítendő bűnözőként, de mint maradi, ostoba, faragatlan, műveletlen és hasonló lealacsonyító kifejezéssel illethetőket hiteltelenné lehessen tenni a nagyközönség előtt. A populizmusról van szó, és a populistákról.

Populáció, vagyis népesség az alapszó, a populizmus ebből eredően néppártiságot jelent, ám a populista szó jobbra megbélyegző szóként használatos. A XIX. századi magyar „népfi” afféle okoskodó, a tudatlan népből éppen kiemelkedett kivagyiságra utal. (...)

Magyarországot és a magyar kormányt – továbbá főként Orbán Viktort – naponta támadják nyugatról és országon belülről. A támadások heve és gyakorisága arra utal, hogy a támadók türelmetlenek és ellenségesek, egyik-másik utal arra is, hogy a magyar miniszterelnök távozását, eltávolítását akarják elérni.

„A Fidesz által meghirdetett konszolidáció nem más, mint egy újabb populista irányváltás, amely sikeresen fordította át az egyre nyilvánvalóbb kormányzati kudarcot a külvilág és a »ballibek« elleni gyűlöletbe.” Így szól a *Heti Világgazdaság* internet kiadványának április 29-i közzétételében **M. Kovács Tibor** nevű munkatárs. Azt mondja, hogy ez sokba kerül az országnak: „Az ár, amelyet ezért Magyarországnak fizetni kell, hatalmas. A populizmus olyan mélyre ássa a politikai oldalak között az árkot, mintha több országban élnénk. A versenyellenesség, az állam gazdasági szerepének növelése, az oligarchia erősödése, a képességek és vállalkozások politikai alapú diszkriminációja gyengíti a reálgazdaságot, a versenyképességet és a teljesítményt.” Azt sugallja, hogy a populizmus a vérben van a magyaroknak: „Igaz ugyan, hogy az EU-n belül nem teljesedhet ki a populista rendszer, és ez védi némileg a gazdaságot is. Ám valódi változást még az sem hozna, ha Orbán Viktor valamiért hirtelen megbukna. Hívei akkor sem politikáját, hanem a nyugati összeesküvőket okolnák. Egy kormányváltással, de még egy rendszerváltással sem tűnne el ez a kultúra, így garantált, hogy az országot egy fordulat esetén se lehessen normálisan kormányozni. A polgári és populista kultúra állandó harca miatt a vergődés az ilyen országok lényegévé válik.”

A populizmus-szakértő csalódott lehet, hogy Orbán Viktor még nem bukott meg, pedig nagyon remélte, hogy nyugatról leváltják. Múlt év december 20-án **M. Kovács** írásának már a címében is ebben reménykedett:

„Megbuktatja-e Orbánt az IMF-EU páros?”

„Olyan mértékben csökkent az országgal szembeni és az országon belüli bizalom, hogy az okozott kárt még a fegyelmezett költségvetési politika sem képes ellensúlyozni. A teljes »cselekvőképesség« megvalósítása, a társadalom és gazdaság »forradalmi« átalakí-

tása, a vélt magyar érdekek harcos védelme rengeteget ártott. A jogbizonytalanság, a multikkal szembeni diszkriminatív intézkedések, a különadók irreális mértéke, az államosítások, a kiszámíthatatlanság és a rögtönzések, a kapkodás, az állandó erőfitogtatás elriasztotta a külföldi befektetőket, megijesztette a magyar vállalkozásokat, leállította a működő tőke beáramlását, a hitelezést, és így durván a régió átlaga alá rántotta a gazdasági növekedést.”

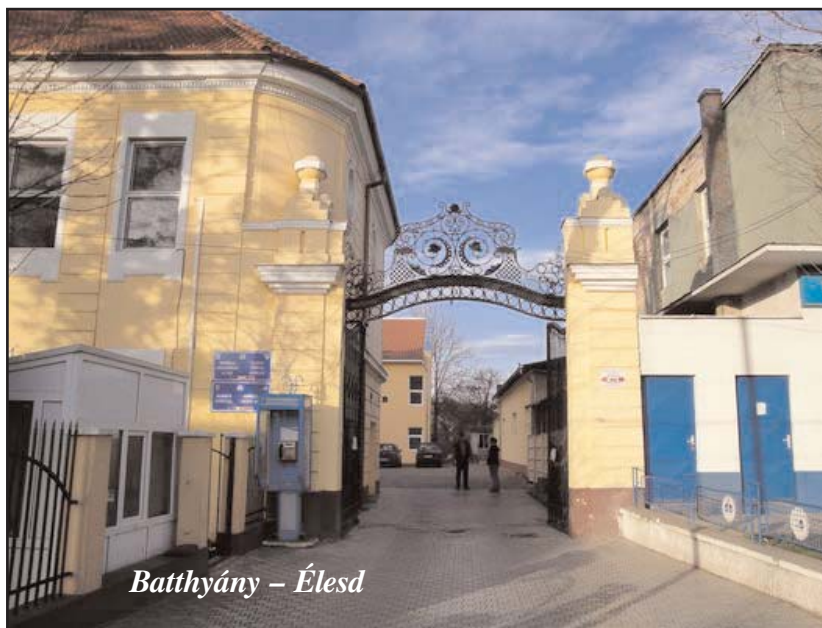
A külföldi befektetőket valójában egy másik politikai lépés ijesztette el: az amerikai hitelminősítők rossz osztályzata. De olvassuk csak tovább:

„Az IMF delegáció nem kérheti az Orbán kormánytól amit szokott, hanem a politika alapjait érintő kérésekkel kell előállnia. Hogy ezt a lehetőséget komolyan kell venni, arra a delegáció hazarendelése világított rá. Úgy néz ki, az EU és az USA elszánta magát, hogy az IMF-en keresztül **politikai nyomást** gyakoroljon Magyarországra. Ezt a tárgyalódelegáció hazarendelést követő nyilatkozatok egyértelművé teszik.”

Világosan látszik, hogy a Magyarországot ért pénzügyi támadásnak nem gazdasági háttere van, hanem politikai, ezért az ellene indított támadások is politikai téren folynak.

Thomas Melia, akinek papíron semmi köze az IMF-hez, sőt a gazdaságpolitikához sem (az EU-hoz meg pláne nem), egyértelműen fogalmaz a *Heti Világgazdaság*nak adott interjújában a Magyar Nemzeti Bank törvénytervezete kapcsán: „Ez a terv sajnálatosan csak gyarapítja azon kormányzati intézkedések sorát, amelyek miatt már korábban kifejeztük aggodalmunkat. Meglátásunk szerint egymást követően több olyan jogszabályt léptettek életbe az ön országában, amelyekkel gyakorlatilag mintegy eliminálni akarják a kormányzati hatalommal szembeni fékeket és ellensúlyokat. Az utóbbi idők sarkalatos törvényei nemcsak bennünket, hanem a legfőbb európai szövetségeinket is riadóztatták.”

Amerika és szövetségesei azért riadóztak, mert a polgári

Batthyány – Élesd

kormány egyedül kormányoz, kihagyják galádul a liberalista ellenzékét a döntéshozatalokból. Baloldali kormányzás idején nincs riadózás.

„Az, hogy egy magasrangú amerikai kormánytisztviselő így nyilatkozik a delegáció hazautazásának kérdésében, világossá teszi, hogy az USA magányos harca véget ért, ezentúl az EU-val egyeztetett álláspontjával állunk szemben. Az elmúlt napokban a nyugati sajtóban több mértékadó vélemény is megjelent, amelyik éppen ezt sürgette. Így **Charles Gati**, és főleg **Krugman** Nobel-díjas közgazdász, vagy ezzel egyidőben a *Die Zeit*, amelyik terjedelmes írásban javasolta a most megvalósulni látszó taktikát Magyarországgal kapcsolatban., mert az EU-nak ezen a területen vannak a legnagyobb jogi leheletőségei. Még a média-törvény kapcsán is azt ajánlják, hogy azt a nyugati média-vállalkozások befektetéseinek korlátozása miatt kell támadni, mert így van lehetőség a megváltoztatására.”

Thomas Melia az erő talajáról fogalmaz: „Elég erős az Európai Unió bírósága ahhoz, hogy a szabadpiacot és az alapjogokat biztosítsa.”

Az hogy Magyarországot eladósították még a Kádár-korszakban, és hogy végbevitték a rendszerváltoztatást és a privatizációnak nevezett országvagyon széthordást, a művelnek csak egyik fele. A másik művel – és itt nemcsak Magyarországról van szó, hanem egész Európáról (mint korábban Dél-Amerikáról) – az eladósítással és az állami vagyonok széthordásával kiszolgáltatott állapotba szorított országok, népek teljes gazdasági és politikai irányítás alá vetése. A maga részéről Magyarország ebből igyekszik kiszabadulni. Emiatt van a felháborodás, ez idézi elő a folyamatos támadást.

Olli Rehn (az Európa Tanács alelnöke) a Népszabadság információi szerint legutóbb azt találta mondani, hogy hazánk-nak orvosolnia kell az Egyesült Államok, az Európai Bizottság és az Európai Parlament által is jelzett szélesebb demokratikus aggodalmakat, és hogy a „politikai kultúra javítását is elvárják” tőlünk.

Az a politikai kultúra, amihez két évvel ezelőtt a magyar választók kétharmados felhatalmazást adtak a nemzeti érdeket felvállaló Fidesz és kereszténydemokrata politikai mozgalomnak, nem hirtelen ötlete, nem is kisiklása a „szélesebb demokráciának”, hanem húszéves politikai tapasztalat érelménye. Ma még csak kormányprogram, de tudható, hogy ez a nemzeti megmaradás megtalált útja, amelyről nem szabad letérni. Ennek a meggyőződésnek a birtokában azt kell megvizsgálni, hogy oly heves és dühödt ellenzői honból és külfönből hova tévelyegnek az általuk hirdetett szabadság és demokrácia valóságos talajáról. Miért mondják, hogy nekünk kell helyreigazítani politikai kultúránkat, amikor lenyűzött bőrünkön érezzük az önvédelem követendő törvényeit.

A nyugati országok polgárai nem nélkülöznek, nem is érdekli őket a politika, nem látják, hogy nem értük, hanem ellenük dolgozik az a politika, amit tengeren túlról dirigálnak ismeretlen hatalmasságok. Az európai baloldalt elvitte az internacionalizmus vonata ismeretlen állomásokra. Erről tanúskodik **Alain de Benoist** francia filozófus a *Heti Válasznak* adott interjújában az alábbi mondatokkal:

„A baloldal és a szélsőbaloldal elfelejtette történelmi gyökereit, küldetését, és így Európa minden országában tökélete-

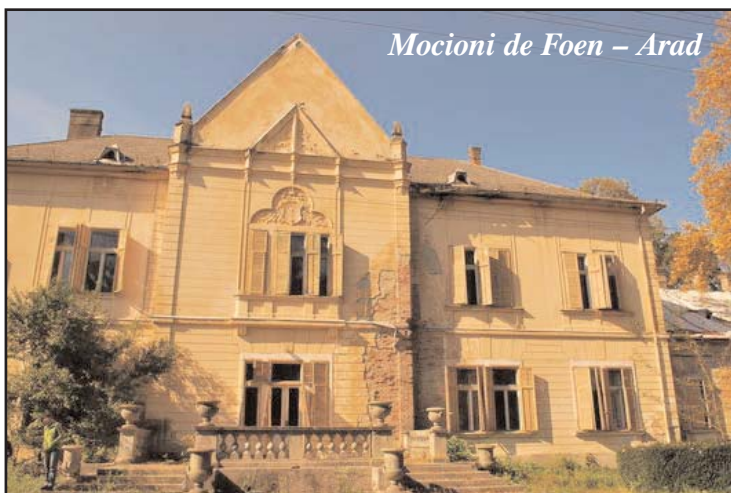
sen elszakadt a néptől, a nép valódi problémáitól. A szociáldemokraták teljesen elárulták baloldaliságukat, és gyakorlatilag a globális kapitalizmus hívei lettek maguk is. A szélsőbaloldal pedig megelégszik azzal, hogy a társadalom periférikus csoportjaival, a bevándorlókkal, az illegális menekültekkel, a homoszexuálisokkal, a drogosokkal foglalkozzon, pedig ezen témák és kisebbségek irányába a nép többsége eleve érdektelen vagy ellenséges. A baloldal még mindig nem látja be, hogy a túlzott bevándorlás okozta társadalmi problémák első számú vesztese maga a munkásosztály. A munkásosztály észrevette tehát, hogy a szélsőbaloldal valójában a bevándorlókkal egy új proletariátust akar képezni, s azzal cserélné le a nemzeti munkásosztályokat. A szélsőbaloldal tehát már nem az alsóbb osztályok érdekeit képviseli, hanem a bevándorlókat és az egyéb marginális csoportokat. Éppen ezért a baloldal és a szélsőbaloldal számos egykori szavazója a Nemzeti Frontot választja, mert Marine Le Pen pártja lett a valódi munkáspárt. A munkásság 35 százaléka órá szavazott, a baloldal jelöltjei jóval elmaradnak ettől az aránytól.”

Arra a kérdésre, hogy követi-e a magyar fejleményeket, így válaszolt: „Igen, nagyon nagy érdeklődéssel figyelem Magyarországot vitáját az európai intézményekkel. Nem tudom, Orbán úrnak megvannak-e az eszközei, hogy harcában kitartson, de már az nagy szó, hogy egyáltalán a célt megfogalmazta. Látom azt is, amint Európa keresztény gyökereit próbálja védelmezni.”

Emlékezzünk, a nevezetes januári Európai Parlamenti gyűlésen **Orbán Viktor** idézte **Robert Schuman** francia kereszténydemokrata politikust, aki szerint „Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz”. Majd intette támadóit: Európát a kultúrája teszi európaivá. A vitában sokszor nem konkrét tényeket, hanem dühöt és alaptalan vádakot kapott, ezek pedig nem méltóak Európához, mert a pártpolitikai düh vezérli ezeket. „Magyarország a szabadságharcosok földje volt, és az is marad. Kérem jöjjenek Magyarországra, ismerjék meg a magyar népet!”

Guy Verhofstadt, az Európai Liberálisok frakcióvezetője Orbán egy korábbi kijelentésére reagálva azt mondta, nem hiszi, hogy liberálisnak lenni betegség. „Maga is az volt, mielőtt még nacionalista lett volna.”

Megint értelmezéstani zavar van. Liberálisnak lenni erény, ellenben a politikai liberalista egy türelmetlen és szélsőséges nemzetközi ideológia híve. A nacionalista szó alkalmazást kap egyaránt a sovinszta és a nemzeti kifejezésre. Számunkra most fontosabb kérdés, hogy milyen változáson

Mocioni de Foen – Arad

ment át az Európai Unió az alapító atyák idejétől mostanáig, miként távolodott el attól a képtől és a hangoztatott elvektől, amit felmutatott a közelmúltig, aminek alapján nyolc évvel ezelőtt Magyarország népe megszavazta a tagságot egy szebb jövő reményében. Egy *hvg.hu* írásból (**Martin József: Hogyan lett Európa az Orbán-kormány fő mumusa?**) megismerjük, hogy a baloldaliak miként értelmezik a nagy alapítók uniós elgondolásait:

„Robert Schuman egykori francia kormányfő és külügyminiszter úgy látta, hogy a nemzetek közötti szolidaritás, a nacionalizmusok régesrégi alapzatára egy új emeletet kell felhúzni: a nemzetekfelettség nemzeti alapokon nyugszik majd. Nincs szó tehát a dicső múlt semmiféle megtagadásáról, sokkal inkább a nemzetek életerejének új kibontakoztatásáról, éppen annak révén, hogy azt a nemzetek feletti közösség szolgálatába állítják. Vagyis Robert Schuman, »ez a szerény, tartózkodó és jóságos ember, akit az Istenbe vetett mélységes hite inspirált« (utóbb, 1986-ban, a francia nemzetgyűlés előtt Mitterrand szocialista államfő jellemezte így születésének századik évfordulóján az integráció alapítóját) a nemzeti jelleget és a nemzetekfelettséget összekapcsolta, elméletben és gyakorlatban egyaránt. Ennek alapján húzták föl az újkori integráció első, »kettős« szerkezetű építményét, az Európai Szén- és Acél-közösséget, a Montánuniót, melyben helye volt a nemzeti gondolatnak – ezt a tagállamok képviselték –, és a **szupranacionalizmusnak** ismert hat ország szénbányászatának és acélgyártásának egyesítését, a közös érdekek képviseletének tekintetében, a Főhatóságra bízta. Ebből a nem is olyan kicsi magból – az ötvenes évek legelején, az energiavilágnak ezek voltak a meghatározó ágazatai – csírázott ki a Közös Piac, illetve a mai Európai Unió szervezeti rendszere, meghagyva és megerősítve a nemzeti és szupranacionális jelleg egyidejű, egymással párhuzamos létezését. Az integrációs rendszer e ketőssége, ennek dinamikája, az ebből fakadó viták, olykor súlyos, sőt »történelmi« konfliktusok hullámszáma végigvonul az integráció több mint hat évtizedes történetén.”...

„A mélyen hívó Schuman nagyot nézne, ha ilyen interpretációra bukkanna, hiszen már idézett munkájában úgy vélekedett: »A demokrácia a kereszténységnek köszönheti létét. Azon a napon született, amikor az ember küldetésévé vált, hogy mulandó élete során az egyéni szabadság, mindenki jogának tiszteletben tartása és a testvéri szeretet gyakorlása révén kivívja az emberi személyiség méltóságát. Soha Krisztus előtt nem fogalmazódtak meg hasonló gondolatok.« Európa egyik legnagyobb nemzetének a fiaként azt is megragadta az integrációban, ami a legkisebbeket mindenkor vonzotta a múltban Luxemburgtól Litvániáig, és vonzani fogja a jövőben is, lásd a belépni szándékozó balkáni államokat: a nemzetek feletti szervezetek – ahogyan Schuman írta – tágabb cselekvési teret nyitnak a nemzeti jelleg számára, anélkül, hogy azt korlátoznák vagy magukba olvasztanák. Ez természetesen ránk is vonatkozik, ezért van jó helyen, sőt a lehetséges legjobb helyen – társadalmunk népszavazással is megerősített döntése értelmében – Magyarország. Orbánnak abban igaza van, hogy otthon érezhetjük magunkat, s abban is, hogy az »unió sosincs kész, folyamatosan alakul«. Schuman ezt is megjósolta, tudta, hogy nem konfliktusok nélkül és nem egy csapásra valósul meg Európa, amelynek »lelke az egymástól eltérő minőségek és törekvések sokféleségéből formálódik«. Ha ebből indulunk ki – és mi másból lehetne –, akkor nem érdemes, sőt nem szabad a nemzeti jelleget kijátszani az ördögtől valónak feltüntetett **szupranacionalizmussal**

szemben.” Itt csúsztat a HVG-cikk szerzője, Martin József. Mindaz amit elmond, Orbánt és a magyar álláspontot igazolja, de alig észrevehetően belelopja a szupranacionalista szót, mintha azt az alapítók alkalmazták volna. Nem azzal van baj, hogy Európa nemzetei, államai összefogásához kell egy ernyőszervezet, ebben mindenki egyetért. Ha ezt nevezzük szupranacionalizmusnak, akkor minden rendben van, de ha az unió egy politikai szélsőség filozófiáját követi, ami elveti a nemzetet, mint a társadalom természetes rendjét, és elveti a nemzet állama létjogosultságát és szabad részekkénti megjelenítését egy homogén blokkban, akkor az ilyen unió megtagadja alapítóinak szándékát, és becsapja a tagságra felhívott és önként belépett népeket és államokat.

Nem politikailag – ideológiák egyikébe kényszerítve – kell homogénná tenni Európát, hanem a tagállamokat gazdaságilag egymást kiegészítő és összegező termelési és értékesítési rendszerbe szervezni, hogy a nemzetek, államok együttesen boldoguljanak és gyarapodjanak.

A *hvg.hu* cikkében nem az idézett Robert Schuman használta a szupranacionális kifejezést, hanem a cikk szerzője így: „...megerősítve a nemzeti és szupranacionális jelleg egyidejű, egymással párhuzamos létezését...”

Megint egy szóértelmezési probléma: mi az értelme, tartalma ennek a szónak, mit mond vele nekünk a szerző? Aki ugyancsak ismeri a Magyarország elleni uniós és általános baloldali politikai támadásokat. Azt akarja velünk magyarokkal elhitetni, hogy az alapító atyák akarata szerint jött létre a mai Európai Unió, hogy az olyan, mint amit az alapítók akkor akartak.

Hét évvel ezelőtt Lóránt Károly foglalkozott ennek a rusnya szónak az értelmével. (Magyar Nemzet 2005. május 28.):

„Brüsszel főterén van egy kicsi, ám drága étterem, amelynek titkolt nevezetessége, hogy annak idején Marx Károly itt írta a Kommunista kiáltványt. Most, Brüsszelből kiindulva megint kísértet járja be Európát, ezúttal nem a kommunizmus, a nemzetköziség, hanem a szupranacionalizmus, a nemzetek felettség kísértete. A szupranacionalizmus hívei legalább olyan megszállottak, mint Marx követői voltak. Margot Wallström, az Európai Bizottság kommunikációért felelős biztosa például épp a minap jelentette ki, hogy aki a szupranacionalizmust megvalósító európai alkotmány ellen szavaz, az tulajdonképpen fasiszta. ... Wallströmnek a magyar politikai gyakorlatból is ismerős érvelésére Daniel Hannan brit európai parlamenti képviselő a következőket válaszolta: »A modern kor legpusztítóbb háborúit nem a nemzeti rivalizálás, hanem olyan transznacionális ideológiák okozták, mint a jakobinizmus, a fasiszmus, a kommunizmus és az iszlám fundamentalizmus. A nemzetállamok sokszor éppen a totalitárius diktatúrákkal szembeni ellenállás központjai voltak, pontosan azért, mert a nemzetállam az az egység, amelyben a képviseleti kormányzás a leginkább működik. A szupranacionalizmus, amelyet Wallström javasol, sohasem létezett együtt a demokráciával.»

A szupranacionalizmus tehát ugyanaz, mint az internacionalizmus, az pedig a kommunizmusnak és a liberalizmusnak közös programja a nemzetek és a nemzetállamok megszüntetésére. A jelek szerint az Európai Unió mai vezetői ezt a programot erőltetik. Ezzel a programmal ütközik most Magyarország, aránytalan erőviszonyokkal küzdve.

(Magyar Élet, 2012. június 10.)

Orbán Viktor népszerű lett Moszkvában

Ljubov Siselina: a balliberálisok bevonták külföldi barátaikat a belügyekbe

„A nyugati nyomásnak ellenálló, a nemzeti érdekeket védelmező magyar miniszterelnök, Orbán Viktor képe pozitívan jelent meg az orosz közvéleményben” – mondta el a Magyar Hírlapnak adott interjúban Ljubov Siselina professzor. Az Orosz Tudományos Akadémia „Kelet-Európa-felelőse” szerint a Nyugat kettős mércét alkalmaz mind Magyarországgal, mind Kelet-Közép-Európával szemben.

– Moszkváig eljut a Magyarország elleni nemzetközi támadások híre?

– Természetesen. Ugyanakkor a Szovjetunió széthullása után a minimálisra csökkent a külföldi orosz tudósítói hálózat, így a hazai média zömében az euroatlanti hírügynökségek anyagaiból tájékozódik. Amíg a Nyugatról van szó, ezzel nincs is különösebb gond, de Kelet- és Közép-Európát illetően már más a helyzet. Ezt a régiót még mindig úgy tekintjük, amelyhez különös gazdasági és érzelmi kapcsolat fűz minket – így a róla szóló információkat is fenntartásokkal fogadjuk.

– Az orosz médiában mindez hogyan jelenik meg?

– A liberális sajtó fenntartások nélkül veszi át a nyugati „verdictet”. A nemzeti és konzervatív média ugyanakkor messze nem vette kézpénznek a nyugati értékelést, a tények alapján igyekszik megítélni Budapest politikáját. S mit látunk? Magyarországgal, az új magyar kormánnyal szembeni támadások túlnyomó része alaptalan, politikai előítéleteken alapszik. A nyugati nyomásnak ellenálló, a nemzeti érdekeket védelmező magyar miniszterelnök, Orbán Viktor képe így egyértelműen pozitívan jelent meg az orosz közvéleményben – miközben az Európai Unióval kapcsolatos, a Baltikumban élő oroszok megkülönböztetése miatt eddig is meglévő fenntartások megerősödtek.

– Mennyire megalapozottak a Magyarország elleni támadások? Ön gyakran megfordul hazánkban, úgy látja, hogy fasiszták és antiszemiták vagyunk, nincs szabad magyar sajtó?

– A fasiszta, antiszemita címkét ma az Európai Unióban sokan saját kényük-kedvük szerint ragasztják másokra. Daniel Cohn-Bendit például feltűnően hallgat, amikor Rigában szabadon vonulnak fel a Waffen-SS egykori lett legionáriusai, „hagyományőrzői”. Ugyanakkor a demokratikusan megválasztott magyar kormányra özőnével használja ezeket a jelzőket. Az unió korifeusai ahelyett, hogy megértenék, miért kapott kétharmados többséget a Fidesz, automatikusan a leszerepelt szociálliberális erőik oldalára álltak. S innentől amikor az Orbán-kormány él törvényes társadalmi felhatalmazásával, Brüsszelben azonnal „fasisztává” válik.

– Látja, a kettős mérce felénk sem ismeretlen...

– Pontosan erről van szó. Hiszen hol volt az Európai Parlament, amikor Gyurcsány Ferenc elismerte, hogy évekig félrevezették az EU-t, csaltak a gazdasági adatokban? Miért nem volt semmi érdemi reakció, amikor 2006-ban erőszakot alkalmaztak a békés tüntetők ellen? Brüsszelben ezt észre

sem vették... Magyarország uniós csatlakozása után – más tagállamokhoz hasonlóan – többször nem felelt meg a különböző uniós kritériumoknak, mégsem volt semmilyen komoly szankció. Igaz, Budapesten nyolc évig szocialista-liberális kormány volt.

– Így talán költői is a kérdés, miért változott meg mára Brüsszel Magyarországhoz való viszonya. Mi állhat tehát ezek a támadások mögött?

– A támadásoknak objektív és szubjektív okai vannak. Objektív szempont – a világgazdasági válság. Az uniót meghatározó Németország szemmel láthatóan az új, kisebb és gyengébb tagállamokat korlátozva, illetve kihasználva akarja kezelni saját válságát. A meghatározóak ugyanakkor a szubjektív okok. Magyarország a nemzeti függetlenség megerősítésének az útjára lépett, szembeszállt a mindent globalizálók és liberalizálók táborával. Ez újdonság volt az unióban. Ne feledjük, miután a kelet- és közép-európai államok „kiszabadultak” a keleti blokkból, szinte azonnal csatlakoztak a NATO-hoz, majd az EU-hoz. Azaz frissen szerzett függetlenségüket azonnal újra korlátozták. Most ennek kárát látják, Magyarország most ezen akar változtatni. Ráadásul az Orbán-kormány a válság kezelésének új útját választotta, nem kímélte a bankokat, a multinacionális cégeket sem, őket is bevonta a közteherviselésbe. Nyerességük egy részének elvesztését ezek az érdekcsoportok nem bocsátották meg Budapestnek. Aztán ott van a már említett kétharmad, a „kisebbségek korában” Brüsszelben sokan egyes sértésnek érzik, hogyan lehet demokratikusan is ilyen arányban győzni. Végül, de nem utolsósorban a vesztes balliberális erőik a magyar belpolitikai játszma bevonták külföldi barátaikat – akik, noha néha komikusan tájékoztatlanok a magyarországi helyzetben, egy percig sem zavartatva magukat alkotnak megkérdőjelezhetetlen véleményt.

– Ön is említette, hogy a Nyugat kettős mércét alkalmaz, tapasztalják ezt Oroszországgal kapcsolatban is?

– Higgye el, ha valakik, mi, oroszok évszázadok óta tapasztaljuk, mit jelent a nyugati kettős mérce, a félretájékoztatás, a manipuláció. Még Dosztojevszkij írta, hogy Európa – értve ezen a fennkölt Nyugatot – pontosan annyit tud Oroszországról, amennyit tudni akar, és pontosan azt tudja, amit tudni szeretne. Kelet- és Közép-Európát a Nyugat először gazdaságilag kihasználta, idehozva termelését és bankjait, most pedig a válság miatt elkezdte a kivonulást, a nemzeti termeléstől – a konkurenciától – megfosztott felvevőpiacot hagyva maga után. A nyugati gazdasági érdek ráadásul eltípor olyan nemzeti szimbólumokat, mint a lengyeleknél a hajóépítés vagy éppen az uniós előírásokkal halálra ítélt Malév. Legutóbb pedig már eurómilliókat vontak meg Magyarországtól, miközben a hasonló költségvetési kérdésben vétkes Spanyolország csak figyelmeztetést kapott. Mi ez, ha nem a legtisztább kettős mérce?

(MHO)

Német professzor: a Szentkorona népének szolidáris üdvözetünket küldjük

A Junge Freiheit legújabb számában **Klaus Hornung**, a hohenheimi egyetem egykori professzora úgy véli: Európa jövője nagyban függ attól, hogy a kelet-európai népek – és így a magyarok – megtörjék a nyugati balliberális hagyományokat.

Az idős tudós visszaemlékezik tübingeni egyetemi éveire, amikor nagy lelkesedéssel hallgatták az 1956-os magyar forradalomról szóló híreket. „A magyarok voltak akkoriban a Szovjetunió elleni harc előharcosai [...] Aztán 1989-ben a magyarok voltak az elsők, akik átvágták a vasfüggöny szöges drótját [...] Ma ismét e büszke nemzet többsége az, amelyik fellázad a brüsszeli nomenklatúra beképzeltsége ellen” - von párhuzamot Hornung 1956 és a mai kor között.

A CDU-tag idős tudós szerint a brüsszeli „finánckapitalista” nomenklatúra „az egyetlen kötelező” gyanánt akarja mindenki-re erőszakolni „a maga balliberális, antifasiszta elképzeléseit a demokráciáról”. Szerinte ez ellen „a magyarok tiltakozása ezer-

éves történelmük nevében” nem maradhat el, de úgy véli, mindenkinek feladata, hogy ellenálljon „az európai hagyomány és identitás” nevében „a brüsszeli történelemnélküli szellemiséggel szemben”.

Hornung szerint „kiégett” a jelenlegi Európai Unió. „Európának nincs jövője népeinek, különösen a keletieknek, a magyaroknak, a lengyeleknek, a baltiakkal öntudata nélkül” - írja a berlini hetilapban. A konzervatív publicista szerint a kelet-európai népek „példaképek” a nyugat- és dél-európaiak számára, mert csak így lehet elkerülni, hogy Európa „a fogyasztók és termelők olvasztótégelyévé” váljék. „Európa nem veszítheti el morális erejét, ahogy ezt a globális oligarchia szeretné” - óv Hornung. „Az Orbán-kormány országának hagyományait képviseli, amelyek amúgy Európa legjobb hagyományai is egyben” - írja a magyar kormányval kapcsolatban. „Konfliktusa a történelmileg sok tekintetben vak brüsszeli bizottsággal éppen ezért jellemző; és elég ok arra, hogy a Szentkorona népének szolidáris üdvözetünket küldjük” - fejezi be írását Klaus Hornung a radikális jobboldali német újságban.

(2012. február 20.)

Tájékoztatás holland módra

Most, hogy a magyarellenes médiacikkek száma némileg alábbhagyott, fontos feltenni a kérdést: tudatlanságból fakadtak vagy egy összehangolt hecckampány részei? Ha utóbbi az igaz, az messzemenő következtetésekkel jár. Akkor Magyarország és miniszterelnöke ellen csúfos koncepciók per folyik, és az úgymond szabad nyugati sajtó nem is annyira szabad, inkább irányított, vezényelt.

1992 óta tanítok az Amszterdami Egyetemen, az Európai Intézetben, mint kelet-európai szakértő. Nagyon jól tudom, hogy Nyugaton hihetetlen a tudatlanság Magyarországról. Az elmúlt több mint fél évszázadban ugyanis jórészt azok közvetítették híreket Magyarországról, akiknek nem volt érdekük a külvilágot hitelesen tájékoztatni ügyeinkről-bajainkról.

Néhány héttel ezelőtt a holland állami köztelevízió egyik hírműsora, az Een Vandaag szerkesztője, bizonyos Rik Smit felhívott. Azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy fejtssem ki szakértői véleményemet január 24-i műsorukban a jelenlegi „diktatórikus helyzetről” Magyarországon. Hozzátette, hogy miután a holland képviselőházban a baloldali pártok kérdéseket intéztek a holland külügyminiszterhez, Rosenthal urat is jól volna szakértőként bevonni a műsorba, hiszen annak politikai súlya is lenne. Félbeszakítottam, és azt feleltem, hogy nem vagyok hajlandó a jelenlegi „diktatórikus helyzetről” szakértői véleményt mondani, mert az állítás egyszerűen nem igaz, nonszensznek tartom ezt az állítást, majd két óra hosszan át soroltam a tényeket. Smit beismerte, hogy „erről” ő semmit nem tudott, illetve a beszélgetésünk után most már másképpen látja a helyzetet, világosabb lett a kép, sőt megdicsérte a szaktudásomat. Befejezésül arról is szót ejtettem, hogy a holland állami köztelevízió igazán abba hagyhatná az egyoldalú tájékoztatást Magyarországról. „Nem egy bojkott kezdődött úgy, hogy félretájékoztatták egy másik ország polgárait, akik megharagudtak. Egy holland-magyar kereskedelmi konfliktusra a válság közepette nincsen semmilyen szükség” - mondtam, és Smit úr ezzel bizony egyetértett.

Hétfőn reggel, január 23-án újra beszélünk, de ezúttal Smit

teljesen más hangot ütött meg. Elutasító volt, nem akart tudni arról, hogy félmillió magyar vonult ki az utcára, hogy voksát tegye a kormány mellett. Végül azt válaszolta, hogy a műsorban nincs szükség az én véleményemre: „Marác úr, Ön túl sok ténnyel tud. Ez nekünk nem jó. Inkább a hágai magyar nagykövet, Sümeghy úr kapjon szót, aki természetesen a magyar kormány álláspontját védelmezi. A kormány elleni álláspontot a balliberális európai parlamenti képviselő, Sophie in 't Veld asszony képviseli majd. Meghökentett, amit a szerkesztő mondott, és rögtön gyanakodni kezdtem, a műsor valóban tárgyilagos-e, de akkor még nem mertem arra gondolni, hogy koncepciók anyag készül Magyarországra ellen. Kedden, január 24-én este fél hétkor kezdődött a műsor. Nem hittem a szememnek, fülemnek. A műsorvezető, Pieter Jan Hagens elkezdte sorolni, hogy Magyarországon új diktatúra készül, a melegeket üldözik, a „liberálisokat” kirúgják állásaikból, nincsen szólásszabadság, nincsen vallásszabadság. Ezeket a szlogeneket nagybetűkkel a képernyőn feliratozták. A „diktátort”, vagyis Orbán Viktort lassított, hangtalan felvételeken mutatták be, majd ezzel felváltva, gyorsítva, uniós parlamenti felszólalását. Ezeket a szuggesztív képeket megspékeltek magyar származású „szakértőkkel”, akik igazolták, hogy „nincs demokrácia”, vagy „kialakulóban van a diktatúra”, hiszen a katolikus egyház megszállta Magyarországot, és ehhez az Orbán-kormány bőkezű támogatást nyújt.

A végén megszólalt a képviselő asszony, aki már nem diktatúráról, hanem „egyfajta autoriter” rendszerről prédikált. Szerinte nem az egyes törvényekkel van baj, hanem az egész csomaggal, és hozzátette: már alig támogatják az Orbán-kormányt (a békemenet három nappal előtte volt!). Néhányszor, nagyon röviden bejátszották Sümeghy Gyula nagykövet urat, mint a diktátor hágai hangját, aki csitítani akarta a konfliktust. Ha nem tudtam volna, hogy mi zajlik Magyarország körül, s ha nem informáltam volna a szerkesztőséget arról, hogy valójában mi is zajlik ott, én is elhittem volna nekik. De ilyen jellegű pre-koncepciók riportokat Hollandiában utoljára 1945 előtt mutattak be a mozi híradóban, mikor a holland közvéleményt Goebbelsék irányították, vezényelték Berlinből.

Dr. Marác László

Szász István Tas naplójából

Mélység és magasság között

avagy – uniós mércével – apokrif gondolatok

Banki számlámra megérkezik szerény nyugdíjam. (Mint a kétsebességes Európa lakójának, mellesleg jut csupán eszembe az eretnek gondolat, hogy ez a csökkentett görög nyugdíjnak is csak kis töredéke.) Utóbb kézhez veszem a havi banki elszámolást is. Természetesen megfelelő költségfelszámítással, mely egyébként, általam ki nem ismerhető tételekkel kiegészülve, bankszámlakivonatomban egy háromjegyű szám. Olykor észlelhetem, hogy egy- vagy kétszámjegyű kamat is megjelenik rajta.

A bank az Bank. Már régen rögzült korszerűsített tudatomban, hogy feladata mindenből pénzt csinálni. Most azonban elgondolkodom a pénzügyi művelet másik oldalán is. Kamatot kaptam. Miből? És eszembe jut, hogy ha én valamit nyertem, akkor valakinek veszítenie kellett. Ezt most úgy mondják, hogy a pénzem dolgozik. Mikor ezt kimondják, senki nem figyel arra, micsoda mélységekbe zuhantunk.

Ha azonban jól átgondolom, egyszerre kitágul előttem a horizont, mely már nem rőt, hanem a bankvilág szivárványos színeibe öltözik.

Az emberiség boldogulása forrásának, ezért szükségesnek, sőt elkerülhetetlennek meghirdetett globalizáció nem a globális egyenlőség felé haladó kiegyenlítődést, hanem a globális alárendeltségen uralkodó globális elit uralmát jelenti.

Hatalmas pénzek „dolgoznak”. Csakhogy, mint tudjuk, a pénz nem dolgozik. Még az a virtuális sem. Sőt. A munkát mások végzik. A várva várt nyereséget másoktól veszik el. Nekik ez veszteség. Még nevetséges kamatocskám is. Arra is rájövök, hogy ebben az esetben éppen a tőlem elvettnek egy részecskéje. De, ha több pénzem lenne, akkor annak nyeresége már mástól vándorolna a zsebembe.

És ez így van adósságcsapdában vergődő országunkkal is. Az adósságba kergetéssel már rendszert is buktattak. Már birodalmat is összedöntöttek. Sajnos nem bélyegezhetjük szélsőségesnek azt a megállapítást, hogy az adósság visszatéríthetetlen. Kicsiben látja ezt a frankadós, nagyban országunk és társai. De végignézhettem egy mai magyar város sorsán keresztül is, ahol a nagy ellenpropaganda és tagadás ellenére nyilvánvaló, hogy az eladósodott városra egy bank tenyerelt rá.

Egyén, kis és nagyobb közösség, ország, birodalom, kontinens, - nem számít. Mindent a banknak.

És a lánc végén mindig mi vagyunk. Az emberek, a szerencsés dolgozó és a szerencsétlen munkanélküli emberek. Mindenkitől van mit elvenni.

A pénz elrablása mellett pedig az ehhez szorosan és módszertanilag hozzátartozó, nélkülözhetetlen lelki, szellemi kifosztás is tetten érhető.

Aztán azon gondolkodom, hogy ha a banktól merészel egy-egy – még a liberális doktrína jegyében le nem bontott – állam valamit olykor visszavenni, folyamatosan a bank veszteségéről beszélnek. Pedig csupán az extranyereségét nyirbálták meg, s azt is csak átmenetileg.

Itt kell a szokásosnál sokkal nagyobb hangsúlyt adni annak, hogy ezek a bankok hazánkban a saját anyaországaiénál sokkal, olykor több mint kétszeres mértékkel nagyobb hasznot zsebelnek be. Ezenközben azonban, ha gyarmatosításról (neokolonizáció) beszélünk, akkor most Európá-

ellenességgel bélyegeznek meg. Egyelőre. Mert a kétsebességes Európa fogalma sem volt néhány éve még deklarált valóság. Ma, ha a gyarmat szót netán egy menet élén írják a transzparensre, akkor rá is dupláznak egy antiszemitával, ami teljesen logikátlan, s éppen a vádaskodót keveri összeesküvés-elmélet gyanújába.

Ne feledjük tehát: a globalizációs pénzügyi tápláléklánc végén mi vagyunk. Csakis mi, még akkor is, amikor saját pénzünk kamatocskáját „markoljuk fel”.

Néha megkísért egy utópisztikus gondolat. Ha a bankvilág azt akarná bizonyítani, hogy láthatatlan birtokosai nem azt teszik, amit mi látunk, lehetne hozni egy olyan szabályt, hogy az adós, amennyiben kamat formájában a törzstőke (és itt a hasamra ütök) mondjuk ötszörösét kifizette, az adósság megszűnik. Nem értek hozzá (ebből is látszik), de ez esetben nem lehetne-e Magyarország és számos magyar állampolgár is már adósságmentes? A bank az ötszörös haszonnal nem lehetne elégedett? Ennek lehetőségét csak a mesterségesen kitalált szabályozók cáfolják.

A bankvilág és a mögöttes hatalom azonban mindent megtesz és meg is fog tenni, hogy adósok maradjunk és, hogy azt soha ne tudjuk kifizetni. Az, ami most történt velünk, mikor azt hittük, hogy sikerült néhány százalékkal csökkenteni adósságunkat, de azt – pusztán néhány „aggodalom” bejelentésével – rögtön el is apasztották, ezt a véleményt igazolja.

Nem kérdés már, hogy rabok vagyunk vagy szabadok. Rabok bizony és még választanunk sem lehet.

Ezernyi részletkérdésen rágódunk, mérgelődünk, emésztődünk és marjuk egymást. Az egység, az összefogás reménye is messze szállt. Természetesen azt is tudták, hogy miként kell ezt elérni. Mert ez még rájuk is veszedelmes lehetne. Így egy önpusztításra nevelt és rövidlátó tömeg ott fortog a kádjukban, mint a pénznek nevezett bódító ital cefréje. Csupán ki kell főzni. S ennek módját már régen kifőzték. Évszázados gyakorlat vezetett a mai kifinomult módszerekhez.

Még a piszkos munkát is velünk végeztetik. A morális hanyatlás legmélyére jutottakból kerül ki a végrehajtók hada. Kicsik és nagyok. Élükön a hazát eláruló és kiárusító kompárorokkal.

A függönyhúzóztatás és a díszletmesteri munka az ügynevezett szakértőké. Őket hallgatjuk nagy áhítattal, és soroljuk ide meg oda, miközben nem tudjuk, kinek hihetünk.

Pedig a most megélt válság s annak éppen most reánk többszörös erővel lesújtó gazdái már olyan gátlástalan és hazug formában jelentkeznek, hogy a legegyszerűbb, legelvakítottabb, legmegvadítottabb embernek is észre kellene vennie, hogy annak a hatalomnak a felismerhetősége lóláb módjára lóg ki minden díszlet mögül. A pata nem is a lóé, hanem maga a gonosz viseli azt.

Fel kell ezt mutatni mindenkinek. El kell juttatni az erről szóló információt mindenhova. Hatalmas lehet ennek a hazugságot leleplező ereje s a megnyíló elmék ezután ropant vákuum módjára igényelnék és szívják magukba az igazságot.

Legelőször lelepleződne a média, a leghatalmasabb erejű fegyver. Túllépne a naiv tömeg azon a megszokott szinten, hogy ez van, hiszen „az újság is megírta”.

Aztán lelepleződne a kiszolgálók. A tudatosan, érdekből ártó vagy a megszarolható politikusok. Figyeljük csak meg ezek európai élcsapatát! Mekkora számban vannak közöttük deviáns viselkedésű emberek! Ennek kapcsán a kivénhedt liberalizmus mai ártó ideológiájának mibenléte is többek számára világosodna meg. Aztán már csupán egy lépés és felrémlene ama láthatatlan erő.

Igen! A tömegnek vissza kell adni látását!

Ha ezt el lehetne érni, rövid idő alatt bekövetkezne az egység s – mert elkerülhetetlenné válna – a szemléletváltás is. Az a szemléletváltás, mely megakadályozza nagyban a bolygó, kicsiben a haza, azon belül a lánc végén robotoló és mindég megdolgozott pénzzel virtuális adósságát törlesztő egyén kifosztását. Az a szemléletváltás, mely a szakadék szélelénél észlelése mellett a menekülés ösvényének felismerését is jelenti. Azt, hogy a pénz hamis világának vége van. Már nem regnálhat soká.

Egy dolgot azonban soha ne feledjünk. Fontos ez, mert arra is volt gondjuk, hogy elfelejtsük. Arra figyelmeztetnék, hogy az ember komfortra törekvése nem lehet csupán a testi komfort igénye, különösen annak határokat nem ismerő for-

májában. Vissza kell nyernünk igényünket a lelki-szellemi komfortra is, mely valóban határtalan. A testi komfort tulajdonképpen az ennél magasabb rendű lelki-szellemi komfort elérésének feltételeit szolgálhatja. A test a lélek temploma! Ez a képesség vezethet el legzökkenőmentesebben és legbiztosabban a felemelkedést jelentő szemléletváltáshoz.

Ahhoz a szemléletváltáshoz, mely – hacsak az a hatalom önmagával együtt már előbb el nem pusztít minket is – a fel-emelkedés, az új világ felé vezető egyedüli út.

Vannak, már vannak, kik ezt nem csupán remélik vagy érzékelik, de tudományos igazságként is kezelik. Ők annak tudói, hogy földhöz kötött emberi gondolkodásmódunk fölött létezik egy másik, egy magasabb gondolkodásmód is. A minket is törvényei szerint működtető mindenség megközelítésének egy másik dimenziója. Vajon meg kell várni az apokalipszist, vagyis a kinyilatkoztatást ahhoz, hogy ezt elfogadjuk?

Az út felett a magasságban, mint ama pásztorok és három királyok számára a betlehemi csillag, ott ragyog nekünk a hit. Csak fel kell emelnünk szemeinket.

Leányfalu, 2012. február 25.

És mégis mozog a föld

A baloldali, tehát ma már európai vélemény szerint is (vajon miért ez az uniszónó?) „szabadságától megfosztott” magyar médiavilágban, valahogy még mindég a bal-liberális hangot lehet hangsúlyosabban hallani.

Hogy a közszolgálati médiában ez miért lehetséges, elgondolkodtató. Vajon a sokat emlegetett „kirúgások” után is a bal-liberális szakemberek vannak többségben vagy vezető pozícióban? Vagy netán a médiapolitikát ért külső kritikák miatt akarnánk ennyire cáfolni az igaztalan vádak? Megrögzött aggodalmak, öncenzúrák működnek? Vagy a mi megítélésünk, a közönség ítélete szubjektív? De lehet ennek még számos más oka. Akár az az egyszerű tény, hogy egy kormánypárti hírre ma már sokszor négy ellenzéki vélemény jut. És persze sokkal könnyebb s főleg látványosabb a kákán is csomót találni, mint a szuronyerdőként ránk meredő támadások, meg a válság közepette, egy adósságcsapdában süllyesztett országban- megoldást találni egy sor sürgető gondra.

Nos, ez a vélemény hangos és lesajnáló mosoly kíséretében, máskor a hazugság szót sem mellőzve állítja, hogy Magyarországnak az Unió csakis jót akar, hogy Orbán vadította el tőlünk a javunkat akaró és a demokrácia szabályait maradéktalanul betartani óhajtó Európát, hogy üldözési mánia vagy belpolitikai fogás az Unió kérdés mércéjét emlegetni, hogy semmiféle hátsó gazdasági érdek nem mozgatja a politika kinti méregkeverőit. És állítják, hogy az általunk is aláírt és elfogadott tézisek vontak határokon túl belügyeinkbe soha nem akarnak beleszólni, hogy szuverenitásunk és általában a szuverenitás fogalma szent és sérthetetlen stb.

Jólöltözött, elegáns és jó beszédű urak, szabatos mondatokba foglalva „osztják az eszt” a bábész tömegnek, s nem egyszer felfedezhető náluk a kigyóbüvölő ügyessége is. No meg a lefegyverző gátlástalanság, ami a médiában sajnos ma még nagy előnyt jelenthet egy mértéktartó és őszinte szóhoz nem szokott közönség esetében. Egy-egy ilyen fejtegetés után a kellően fel nem készült hallgató szinte szégyenkezni kezd saját kételeyei miatt.

Pedig ott vannak a letagadhatatlan bizonyítékok. Az adósságcsapda országot és egyént egyaránt sanyargató jelenléte, a görög és olasz példa, ahol a választókat mellőzve ültette nyakukba saját embereit a pénzvilág, a sanyargatók önmaguk

által karikírozott szereplései a képernyőn, a „kinti” sajtó minden épeszű ember számára blőd és primitív vádjai stb.

És most megtudjuk, hogy szerintük mégis mozog a föld a kormány alatt.

A Róna Péter nevű megmondó ember, a nagytekintélyű tudós professzor bejelenti, hogy olasz és görög mintára, Orbán Viktort Andor László váltja rövidesen. Aztán megint történik valami és a megmondó magyaráz.

Orbán és Merkel paktumot kötött! Mondja. Merkel, aki az Unió periferiát kézi vezérléssel irányítja, a békemenet üzenetét érzékelve nem akart nagyobb zűrzavart és feltételekhez kötött egyezségre jutott Orbánnal. Paktum születet. Paktum. Akkor viszont mi is van most?

Hol az az európai haza, hol van a jót akarás, hol van a be nem avatkozás, hol a szuverenitás és minden egyéb szép szó?

A cenzúra alatt sínylódó média erről mit fog mondani? Kíváncsian várom. (Hiába vártam – utólagos megjegyzés)

Nekünk pedig 22 év után ismét eszünkbe juthat egy azóta már megismert paktum. Akkor köttetett, amikor a nyugati pénzvilág megfenyegette az általa szentesített váltás utáni első miniszterelnököt azzal, hogy amennyiben nem jár el kedvük szerint, kivonja a tőkét és rövid úton tönkretesz az országot. Paktum.

Az új miniszterelnök belement az alkuba. Elődje – Németh Miklós – állítja, hogy ő egyik megoldásként javasolta a nyilvánossághoz fordulás lehetőségét is, de Antal nem merte ezt az utat járni. Kockázatosnak vélte.

Az országot aztán fokozatosan tették tönkre, 22 év alatt. Kivásárolták. Igenis: gyarmatosították. Úgy, ahogy azt a marxista szemináriumokon tanították. Változatos neokolonizációs eszközökkel. Ezt most a volt marxisták és leszármazottaik tagadják a legvehemensebben. Na nem véletlenül, hiszen közöttük van a legtöbb haszonélvező.

A hivatalos sajtó pedig csak a foga közt mormol, mint az inkvizítori megfélemlítést elszenvedett Galilei. Mások rámutatnak ama zsákra, mely a kilógó szegektől már sündisznóhoz hasonlatos.

Ha a tömeg bábész fele ezek után sem veszi észre, hogy miről is van szó, akkor...

Akkor majd mi is megérezhetjük, hogy mégis mozog a föld. Eppur si muove. Éppen húzzák ki alólunk. Ez lehet a finálé.

Leányfalu 2012. március 18.

Naplójegyzetek – Károlyi évadján

„Amikor először olvastam Marxot, egész életemet és pályafutásomat eldöntötte, mert Marx nemcsak az értelmemre, hanem az érzelmeimre is hatott.”
Károlyi Mihály)

Ki tudja közülünk, hogy ki volt Kuusinen? A finn kommunisták megingathatatlan vezére az I. világháború után a finn önrendelkezés, vagyis hazája ellen csatlakozott a bolsevikokhoz, az 1939/40-es téli háborúban szovjet bábkormányt alakított, a közbeeső és az ezt követő időkben fáradhatatlanul árulta hazáját. Egy fél évszázadon át.

Mégis a norvég Vidkun Quisling számunkra a hazaáruló, a báb archetípusa, pedig szegényt még a német megszállásról se értesítették Hitlerék – amellyel amúgy a már folyamatban lévő angol-francia megszállási kísérletet előzték meg.

Quisling áruló, Kuusinen pedig egy derék baloldali demokrata. Valahogy mindig ez a párosítás jut eszembe, ha a vörös grófról hallok. Károlyi, az osztálykorlátait legyőző, az európai, a pacifista demokrata, az első köztársasági elnök, Közép-Európa wilsoni elvek szerinti rendbetevője...

Mályusz Elemér írta: „Szellemileg erősen korlátolt, önálló ember, akinek élete dorbézolásokban és a kártyaasztal mellett zajlott le. Az ilyen embert könnyű orránál fogva vezetni, mert csekély szellemi képessége és önhiúsága egyaránt megakadályozzák annak felismerésében, hogy csupán eszköz mások kezében. A tömegek félrevezetése végett takargatják hibáit, és minden lehetséges alkalommal igyekeznek nimbuszba burkolni”.

Finomítsuk Mályusz Elemér képét! Károlyi nem ismerte a magyar helyesírást – a politika tudománya végképp idegen volt tőle. Hatalmas vagyonát házárdjátékokra, esztelen tivornyákra pazarolta. Egyetlen napig volt miniszterelnök – de ennyi éppen elég volt számára, hogy fizetését 12.000 koronáról 80.000-re emelje, és előrelátóan előre felvegye egész évi fizetését...

Miközben védtelen határainkon özönlöttek be az idegen csapatok, képes volt ezt kinyilatkoztatni: „*A pacifista program nemcsak egy szűkebb program, hanem egy világprogram. Ebbe a világprogramba a magyar nemzetnek, a magyar fajnak is be kell kapcsolódnia, mert csak az a nemzet fog haladni, amely bele tud kapcsolódni abba a világprogramba, amely egy szóval kifejezve: pacifizmus*”. Házmasteri gondolatméltség...

Az európai demokrata politikusnak államvezetési elképzelése, társadalmi programja soha nem volt. Politikai elvek híján csupán olcsó demagógiára futotta a fegyvertárából. Láttam ezt már a század első éveiben is a Borsszem Jankó karikatúristája.

Az első köztársasági elnök...Nos – IV. Károly valóban kinevezi, de miniszterelnöknek (1918. október 31.) Jogszerű a hivatalba lépés – de ez a hivatal egyetlen napig se tart...A szedett-vedett Nemzeti Tanács már másnap köztársasági elnöknek kiáltja ki – az a leginkább EU-komisszár legitimizálású Nemzeti Tanács, amelynek tagjai maguk sem tudják,

hányan is vannak! Működésük, összetételük végig homályos – néhány hét alatt túllépi az ezerfős határt is! De az elnöki tündöklés vége is szármalmas.

A Franchet d'Esperay előtti bricseszadrágos megszégyenülés következménye tán, hogy egy pökhendi alezredes (mindössze alezredes!) lesz az antant afféle prokonzula Magyarországon. Fernand Vix alezredes úr helytelen viselkedésünk „megtorlásaként” iskolás büntetéseket is szabhat ki ránk, mérhetetlen műveletlensége miatt pedig még Károlyi helyettese, Böhm Vilmos is kifakad. (Azért ne felejtjük el, hogy még ennek a bárdolatlan gyarmati tisztnek is feltűnik a csehek-románok gátlástalan területablása – Csucsán még lövetéssel is megfenyegeti az utóbbiakat!)

Megalázó jegyzéke után Károlyi 1918. március 20-án bejelenteli a kormány lemondását, és azt is, hogy köztársasági elnökként tárgyalást rendelt el a börtönben ülő kommunisztákkal kormány alakítására. Az egyik feltétel: ő marad. Csakhogy szocialista barátai elhallgatják, hogy éppen erről szó sem lehet. Elcsapják, mint egy rossz cselédet. Az újságokból értesül másnap – a saját lemondásáról.

Tudunk-e a Horthy-korszak negyedmilliónyi kisparaszt-gazdaságot megteremtő intézkedéseiről? Biztosan kevesebbet, mint Károlyi (osztálykorlátait átlépő) kápolnai földosztásáról... Gyurcsányi méretű legenda szövődött köréje, pedig mindössze az 1919. február 9-i földosztási törvényt hajtott végre – azon a birtokán, amelynek minden négyszögölét csilagászati jelzőterhelte...

Ó, nem hadikölcsönökből fakadt ez a tartozás...A századvégi Pesten azon derültek, hogy csupán „Budapest vőlegénye”, Podmaniczky Frigyes polgármester – és a vagyonát rég elmulatott Károlyi látható a főváros forró utcáin a nyári szezonban...

Százazak a tények.

A padovai (páduai) fegyverszüneti tárgyalásokon Magyarországot szuverénként kezelték – a dualizmus megszűnése nem érintette sem jogainkat, sem kötelezettségeinket.

1918. november 3-án aláírjuk a (padovai) fegyverszünetet, amely meghagyja Magyarország területi épségét! Sőt: az olaszok felajánlják, hogy csapataikkal biztosítják történelmi határainkat. (Carbone-misszió). Persze nem szerelemből – kellemetlen már számukra is a franciák közép-európai térhódítása. Másnap a versaillesi haditanács is jóváhagyja a fegyverszünetet. Megúsztuk?

Ezalatt (hangsúlyozom: ezalatt) Károlyi nevében, majd jelenlétében Linder Béla tárgyal a Szávát már átlépő antanttal – majd november 13-án alá is írja a cseheknek - szerbeknek – románoknak elkötelezett franciákkal a belgrádi katonai egyezményt – feladva a Maros-Szabadka-Pécs vonaltól délre eső területeinket.

Noha formailag csupán a padovai fegyverszünet rendelkezéseinek alkalmazását rögzítették, a valóságban precedenst teremtettek. A szerbek előnyomulásának példáján indultak meg a románok Erdély, a csehek Felvidék felé. A gát átszakadt.

Károlyi szobrot és díszsírhelyet kapott egy országtól, ame-

lyet tönkretett. Linder Béla, a részeges tüzértiszt ennyire azért nem vitte. Egy-egy hétig volt magyar hadügyminiszter („Nem akarok többé katonát látni!”) no meg egy szerb-„magyar” szakadár-államocská vezetője – és ezért dízsírhe-lyet kapott attól az országtól, amelyet szolgált.

Jugoszláviában élt haláláig, 1962-ig, nem zargatta sem Sándor király, sem Tito, sem Drazsa Mihajlovics. Mi sem.

Létezett-e olyan politikus – dehogyan politikus, hétköznapi ember! – aki nem tudta akkoriban, hogy kit és hol gyilkoltak meg 1914. június 28-án? Egyről biztosan tudok, ő még le is írta: Woodrow Wilson amerikai elnök (civilben tanár), a híres 14 pont, a jól csengő képmutatás kiötlője.

1916 decemberében a frissen megválasztott Wilson felhívja a hadban álló hatalmakat: közöljék céljaikat, hátha összeegyeztethetők. A brit-francia közös válasz mestermű a maga nemében: világmegváltó magasztos elvek, közöttük a szent nemzeti önrendelkezés. A főellenséget, Németországot épp, hogy érintik Elzász-Lotharingiával – de Lengyelország s a balti államok tabu, hisz ez sértené a szövetséges orosz birodalmat. Mi marad? Törökország, olajjal kecsegtető arab tartományaival – és természetesen az a Monarchia, amellyel harcérinkezésben sehol sincsenek... Ezen az elvi alapon készül a híres 14 pont.

Első pontja kimondja: ne legyenek titkos szerződések, dolgozzon nyíltan a diplomácia! Hogy mennyire komolyan gondolják: 1916 augusztusában már kötöttek titkos szerződést Romániával, a majdani békekötés és területrendezés alapjául is ez szolgál!

A 10. pont (a nemzetiségek későbbi autonómiájának kikötésével) feltételezte a monarchia fennmaradását – miközben Wilson már függetlenséget ígért a cseheknek, lengyeleknek, délszlávoknak, románoknak...

Persze a porhintésen kívül remek kibúvót is jelentettek a wilsoni elvek: az „alárendelt” nemzetiségek így megmenekültek a vereség terheitől – mi több: a győztesek közé kerültek!

Károlyi miatt a békétárgyalásokból is kiesett egy teljes évünk. Képtelen lévén fenntartani saját (víziókon alapuló) rendszerét, teret adott a nemzettől idegen kommunistáknak – a katonai összeomlástól Horthy Miklós pesti bevonulásáig exlex állapot, káosz uralkodott.

Ezalatt Benes formálhatta a szláv korridor ötletét – 1919 májusában már az „ötös tanács” is megsokallja, a „korridor” területét felajánlják a végtelenül meglepett Ausztriának.

Egy hónappal később Wilson ismét felveti, de még megmarad az 1867-es nyugati határunk.

Volna mozgástere egy magyar (hangsúlyozom: magyar) kormánynak. Hisz népmozgalmak indultak Balassagyarmattól Szomoróig – fegyverrel, majd később népszavazással, vizsgálóbizottság előtti személyes kiállításokkal tartjuk meg Sopront és a Hűség Falvakat.

De nélkülünk tárgyalnak. (Kun Béla állt volna ki értünk?) - július végén a döntés: kapja meg Ausztria nyugati határszélünket.

Kicsodák ezek az Ötök? Wilsont már kitapasztaltuk.

Clemenceau Károlyi elvbarátjának látszik: ateista, materialista családból származik. Húsz éven át szerkeszt egy

beszélő nevű kommunista lapot: La Justice (oroszul Pravda!). Még börtönbe is kerül miatta! Kormányra kerülésekor nem demokráciát, hanem diktatúrát valósított meg (A. J. P. Taylor).

Az antant szocialistái nemzeti érzelműek – és harcosak.

Károlyiék: internacionalisták – és a brosúrákat szó szerint értő pacifisták. Ezt nem vette volna észre Jászi Oszkár, Böhm Vilmos, Károlyi Mihály?

Károlyi 1919 júliusáig egy svábhgyi villában húzza meg magát Katinka felesége, Cara kutya és egy Kun Béla által adományozott tehén társaságában. Aztán a talaj forrósodott – hamis útlevéllal, ausztriai kitérővel keres búvóhelyet. Masaryk és Benes szívesen látja vendégül: ki tudja, mire lesz jó a vörös gróf! Aztán augusztusban megbukik a kommunista rémuralom. Károlyi elérkezettnek látja az időt egy „demokratikus emigráció” megszervezésére – miközben már rég négy-öt felé szakadtak elvtársai. (Kun Béla és Landler kommunista frakciói, Jásziék polgári radikálisai, Kunfi és Böhm szocdemjei stb). Benes támogatja az ötletet – hisz a fegyveres beavatkozást sem zárja ki a Friedrich-kormány ellen.

Azért megszületik egy Jászi-memorandum 1920 elején. Károlynak nem tetszik, mert a bolsevizmusra vonatkozó passzusokat is tartalmaz. Három ízben is kéri törlésüket, hiába. Kommunistabarát fellépése még Kun Béláéknak se tetszik, úgy vélik, árt nekik. Aztán ismét felértékelődik Benes szemében – ezúttal utoljára.

A Lengyelország elleni szovjet támadás megijeszti Beneseket. Hisz Horthy felajánlja támogatását az élet-halálharcot vívó lengyeleknek, Varsóban megjelenik a francia segítség jelképeként (az amúgy egyetlen konkrét lépést sem tévő) Weygand tábornok – hátha benyújtják a számlát a magyarok? Izibe küldenék a megbízható Károlyit Leninhez: hajlandók-e a szovjetek garantálni „Kárpáto-Russzia” és a Felvidék függetlenségét? Vagyis Magyarországtól való elcsatolását...

Károlyi, a hű eb menne is hazája ellen áskálódni – felveszi a kapcsolatot egy vöröskeresztesnek álcázott szovjet kémcsoporttal. Ez viszont szarvas hiba – a csehek kiutasítják a lázítással, szabotázsselekményekkel is próbálkozó társaságot. Károlyi még a hazát is rosszul árulja...

Aztán 1920 nyárvégén a „visztulai csoda”: Pilsudski tönkrevéri a szovjeteket, Károlyi hoppon marad. Benes háttérbe vonulásra kéri, októberben a Károlyi-család Olaszországba távozik. Ismét elcsapták, mint egy rossz cselédet.

A kép kiteljesedett – a derék baloldali demokratáról lehullott az álarc. Annak a Benesnek állt szolgálatába, aki mindent elkövetett, hogy Magyarország a legkedvezőtlenebb békefeltételekre kényszerüljön, aki a békekonferencia után is hazánk tőkéletes elszigetelésén ügyködött. És mindennek tetejében még politikai és fegyveres segítségét is igénybe akarta venni saját hazája ellen.

Nem csoda, hogy a nemzetellenes politikai oldal úgy szeret önmagára ismerni a testileg-lelkileg torz, még a hazaárulásban is pancser senkiháziban.

2012. május 15.

Sárközy Csaba

Sajó Sándor

Magyar ének 1919-ben

Mint egykor Erdély meghajszolt határán
A fölrasztott utolsó bölény,
Úgy állsz most, népem, oly riadtan, árván
Búd vadonának reszkető ölén ;
És én, mint véred lüktető zenéje,
Ahogy most lázas ajkadon liheg,
A hang vagyok, mely belesír az éjbe
És sorsod gyászát így zendíti meg:

Két szemem: szégyen, homlokom: gyalázat,
S a szívem, oh, jaj, színi fájdalom?
Mivé tettétek az én szép hazámat ?
Hová süllýedtél, pusztuló fajom ?
Fetrensz a sárban, népek nyomorultja,
Rút becsstelenség magad és neved, -
Én mit tegyek már? -
Romjaidra hullva Lehajtom én is árva fejemet.

Laokoon kínja, Trója pusztulása
Mesének oly bús, sorsnak oly magyar :
A sírgödör hát végképp meg van ásva,
A föld, mely ápolt, most már eltakar ;
Búm Nessus-ingét nem lehet levetnem,
De kínja vád s a csillagokra száll,
Ha végzetem lett magyarrá születnem :
Magyarnak lennem mért ily csúf halál?

Nemzet, mely máglyát maga gyújt magának,
És sírt, vesztére, önszántából ás,
Hol száműzötté lett a honfibanat
És zsarnok göggé a honárulás, -
Hol a szabadság őrzőjébe rothad
S Megváltót s latrot egykép megfeszít,
Hol szívet már csak gyávaság dobogtat, -
Ah, rajtunk már az Isten sem segít !

Pattogva, zúgva ég a magyar erdő,
Az éjszakába rémes hang üvölt,

Lehullt az égből a magyar jövőendő,
Millió göröngyre omlik szét a föld ;
De bánatomnak dacról-lázadása -
Mint örület, mely bennem kavargó -
Fölrebben most is egy-egy szárnycsapásra,
Még nem haltam meg, - élni akarok!

A mindenségbe annyi kiáltson,
Ahány magyar rög innen elszakad;
A tíz körmömmel kelljen bár kiásnom,
Kiásom a földből a holtakat:
Meredjen égnek körül a határon
Tiltó karjuknak végtelen sora,
S az ég boltján fönt lángbetűkkel álljon
Egy égő, elszánt, zordon szó: soha!

Soha, soha egy kis göröngyöt innen
Se vér, se alku, se pokol, se ég -
Akárhogy dúl most szent vetéseinkben
Idegen fajta, hitvány sötredék:
E száz maszlagtól részegült világon
Bennem, hitvallón egy érzés sajog:
Magyar vagyok, a fajomat imádom
És nem leszek más, inkább meghalok!

Uram, tudd meg, hogy nem akarok élni,
Csak magyar földön és csak magyarul.
Ha bűn, hogy lelket nem tudok cserélni,
Jobb is, ha szárnyam már most porba hull:
De ezt a lelket itt hagyom örökbe
S ez ott víjog majd Kárpát havasán
És belesírom minden ősi rögbe:
El innen rablók - ez az én hazám!

És leszek szégyen és leszek gyalázat
És ott égek majd minden homlokon
S mint bujdosó gyász, az én szép hazámat
A jó Istentől visszazokogom;
És megfúvom majd hitem harsonáit,
Hogy tesz még Isten gyönyörű csodát itt:
Bölcsővé lesz még minden ravatal, -
Havas Kárpáttól kéklő Adriáig
Egy ország lesz itt, egyetlen s magyar!

Államférfiak a trianoni béke-parancsról

Andrej Hlinka páter, a legnagyobb szlovák párt, a Szlovák Néppárt vezetője 1925. június 4-én a következőket mondta: „Mindannyiunk lelkében lobogjon a magyar haza emléke, mert ezer esztendő magyar uralom alatt nem szenvedtünk annyit, mint a cseh uralom hat éve alatt.”

Lord Viscount Rothermere, a Daily Mail kiadója és főszerkesztője, 1927. június 21-i számában megjelent (Magyarország helye a nap alatt - Hungary's Place in the Sun) című cikkében a következőket írta: „Két fiam esett el a háborúban. Nemes eszmékért áldozták az életüket és nem azért, hogy e dicső nemzettel ilyen igazságtalanul elbánjanak. Addig nem lesz nyugalom Eu-

rópában, amíg revízió alá nem veszik a gyalád és ostoba trianoni szerződést.”

Vladimir Iljics Lenin:

„Rájuk erőszakolták a békét, de ez a béke uzsorás béke, gyilkosok és mészárosok békéje... hallatlan béke, rabló béke...ez nem béke, ezek olyan feltételek, amelyeket útonállókkal késsel a kezükben diktálnak a védtelem áldozatoknak.”

André Tardieu, háromszoros francia miniszterelnök, a La paix című könyvében: „Azért nem lehetett a magyaroktól elszakított Felvidéken népszavazást tartani, mert akkor nem jött volna létre Csehszlovákia a lakosság ellenszavazata következtében.”

Francesco Nitti, olasz miniszterelnök, 1924 szeptemberében:

„Trianonban egy országot sem tettek tönkre gonoszabbul, mint Magyarországot. De ezt az országot lélekben erős emberek lakják, akik nem nyugosznak bele hazájuk rombolásába. Magyarország megcsönkítése annyira becstelen, hogy senki nem vállalja érte a felelősséget. Mindenki úgy tesz, mintha nem tudna róla, mindenki szemérmesen hallgat. A népek önrendelkezési jogára való hivatkozás csak hazug formula... a leggonoszabb módon visszaélték a győzelemmel... Nincsen olyan francia, angol vagy olasz, aki elfogadná hazája számára azokat a feltételeket, amelyeket Magyarországra kényszerítettek...”

A szerződéseket be kell(ene) tartatni

*Tisztelt Hölgyeim, Uraim,
kedves Kollégák, Barátaim!*

Amikor valami, amit sokan akarnak (mint pl. a román állam által a magyar nemzetiségűek adóleijeiből is finanszírozandó önálló magyar orvos- és gyógyszerészképzés Marosvásárhelyen, a félévszázadnál hosszabb hagyománnyal rendelkező intézmény bázisán, telephelyén, oktatóival és hagyományaival), hosszú idő (negyed évszázad) alatt sem akar megvalósulni, fölvetődik egy kérdés. Mivel tiszteljük és becsüljük mindazokat, akik a fent említett jó ügyünket felvállalták, nemcsak sűrű bólogatással kellene erőfeszítéseiket támogatni. Annál is inkább, mivel itt egy speciális ügyről van szó, ami távolról sem csak magyar ügy, de még csak nem is román-magyar, netán erdélyi belügy.

A valóság az, hogy – függetlenül ízlésünktől, neveltségünktől, politikai és politikából fakadó pénzérdekeinktől, netán filozófiai vagy vallási preferenciáinktól – az Ügy keményen nemzetközi, mi több, az európai status quot érintő ügy. Unió „előtti” ügy. Olyan mélyrétegbéli politikai ügy, amihez hasonló miatt a Balkánon mészároltak, Dél-Tirolban villanyoszlopot, Baszkföldön embert robbantottak, stb. A jelenlegi európai status quo bizonyos elemei, pl. hogy Biharkeresztesnél van a magyar határ, nem pedig Maroszentpálnál, hogy a Kígyók szigete körüli olaj miatt még megengedett szájalni, hogy Kalinyingrád/Königsberg ügyben illik hallgatni a roszdás atombombákról, hogy Vama Veche után már a bolgár határ jön, stb.: mindezek *nem* EU kérdések, és nem feszegetik őket, mint majdnem biztos pofonos-zsákokat. Ahol meg mégis, mehet az IFOR, KFOR rendet teremteni. Ezeket azért emlegetem – vájkálok a feledni kívánt múltban, mert szeretném gyakorlatias megoldáskeresésként – ünnepontként felemlíteni azt a kínos tényt, hogy az európai status quo vérré ment (menő) kérdéseit nem a Trianoni Békeszerződések, hanem az ezeket semmissé tevő és *jelenleg is érvényes*, a II. Világháború utáni párizsi békeszerződések alapozzák meg és szabályozzák. Bizony, az egyes nemzeti alkotmányoknál fontosabb, azokat akár *felülíró* jogszabályok ezek, melyeket Európában betartanak – betartatnak, akár fél Belgrádot leromboló cirkálórakétákkal is, és részben akár Európán kívülről is.

Mi köze ennek a MOGYE ügyéhez? Több mint gondolkánk. Nem lévén nemzetközi jogász, csak nemzetközi jogászok véleményét tudom idézni, nevezetesen, hogy amennyiben az 1947-től semmis (ha nem jól tudom, javítsanak ki) Trianoni szerződés magyar kisebbségi jogokra vonatkozó előírásait annak idején betartották volna, bizony jó világot élt volna az erdélyi magyarság oktatási-kulturális téren. De nem tartották be. Ezzel a román állam (nem a román nép!) *diszkreditálta* magát „trianonilag”, mert a be nem tartással a győztes nagyhatalmaktól csinált majmot (akik ezt – legyünk objektívek – nehezen tolerálták). Nem így a Párizsi Békeszerződést és a II. Világháború lezárásaként létrejött többi szerződést, melyeket már nem lehetett be nem tartani, mivel a II. Világháború után más lett a helyzet. Így aztán létrejött a Maros Magyar Autonóm Tartomány, Kolozsváron a Bolyai

Tudományegyetem, majd az általunk jól ismert módon Marosvásárhelyen az IMF (ez *nem* azonos a mai, hasonló néven aposztrofált, de angolosan ejtett „műintézménnyel” – a szerk.), ahol mi is Hipokratész követőivé lettünk. Nehogy azt mondja valaki, hogy a korabeli, elvadult moszkovita-komcsi bukaresti kormány szívjósága vagy pillanatnyi elmezavara miatt történt mindez. Bizony, kemény külső kényszer miatt engedett recsegeve-ropogva a nagyromán sovinizmus marxi-leninistálini álarcba bújtatott pillanatnyi estabilishmentje, és hozta létre az általa eleve kérészetének szánt struktúrákat. Mert bizony szerződések ide, szerződések oda, ezekből a „vívmányokból” vajmi kevés, jószerint semmi nem maradt meg mára.

Miért említtem – hánytorgatom fel mindezt pont most? Most érkeztem el, Ádámig-Éváig tett kitérével ahhoz, amit a legelején bátorkodtam javasolni. A probléma gyökeréig nyúlva el kellene kezdeni közösen gondolkodni. Javasolom, hogy keresse meg mindenki baráti körében azt a szakembert, aki ért a nemzetközi joghoz. Bányásszuk elő és tegyük az értünk küzdők asztalára azokat a rég elfeledett, de a cirkálórakéták nagyon is valós kilövése előtt mindig leporolt dokumentumokat, amelyek előírják azt, hogy pl. a román állam fennhatósága alá tartozik Erdély, de ilyen és ilyen feltételekkel, melyeket be **kell** (és nem „lehet”, „ajánlott”, stb., hanem, ismétlem: be kell) tartani, mint pl. egy mai Autonóm Tartomány (székelyföldi régió), állami fenntartású magyar egyetem – nem sorolom tovább, ezek mind ott állanak a szerződésekben. Amely szerződéseket annak idején *betartottak*. Egy (magyar és nem magyar) nemzetközi jogászok által összeállított és pár százezer erdélyi és nem erdélyi, magyar és nem magyar aláírással megtámasztott beadványra lenne szükség, nem Brüsszelbe, hanem Hágába küldve. Melynek nyomán – nem az EU-s jog alapján, hanem a **II. Világháborús békeszerződések Románia általi be nem tartásával indokoltan** – nemzetközi peres eljárást lehetne indítani. Ez elég volna ahhoz, hogy mint kutyapiszkon, átlépünk az akadémikuskodók és erővel érvényt szerezzünk jogainknak. Most van itt a pillanat. Románia elég gyenge periódusát éli, a nemzetközi közösség szankciói olyan csődöt okoznának, melyek miatt bedőlne az egész román gazdaság és politikai elit. Mivel a Balkánon a status quo miatt bombáztak is, ugyancsak a status quora, a békeszerződésekre és az egyenlő elbírálásra alapozva elég nagy eséllyel ki lehetne verni a román államból azt, amiért annyi ideje küzdünk. Civilizált módon, peres úton, szankciók árnyékában, mely szankciók most nagyobb robbannának Bukarestben bármely Tomahawk rakétánál.

Eljött a preventív hátba szúrás ideje (nem a román nép, ismétlem, a román állam hátba szúrásának ideje). Próbáljunk végre méltóak lenni a Berlint kellő időben megsarcoló Hadik András generálishoz, hogy amikor ránk néz lováról a bécsi adventi vásári rumpuncsunk szürcsölgetése közben, mondhassa, hogy a vér nem vált vízzé.

Dr. ifj. Czimbalmos (Gyergyói) Ferenc - Olaszország
www.modellingcancer.altervista.org

A Magyar Jutitia Bizottság postaládájából

Szívünk sajog, szemünk könnybe lábad, gyomrunk összeszorul arra a nem várt (borzalmas) hírre, hogy Kertész Ákos honfitársunk – Kertész Imre példáját követve –, búcsút intett hazánknak és Kanadába távozott, mert nem bírta tovább a rettegést, az üldöztetést és/vagy a megaláztatást a “genetikusan alattvaló” (Sic!) magyaroktól.

Sajnos úgy tűnik, hogy nincs szerencsénk a “Kertészekkel”, illetve a Kossuth és/vagy Nobel-díjas íróinkkal, pontosabban nincs szerencsénk a “genetikusan felettes” személyekkel, mert nem becsültük meg őket, nem vagyunk méltók arra, hogy egy országban, egy levegőt szívjanak velünk.

Kertész Imre például - csupán a fukarságunkra jellemző szerény elismeréseket markolhatta fel a gyűlölt magyaroktól: 1/ Füst Milán-díj (1983), 2/ Forintos Díj (1986), 3/ Artisjus Irodalmi Díj (1988), 4/ József Attila-díj (1989), 5/ Déry Tibor-jutalom, 6/ Az Év Könyve-jutalom (1990), 7/ Örley-díj (1990), 8/ Márai Sándor-díj (1996), 9/ Kossuth-díj (1997), 10/ Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál Nagydíja (1997), 11/ Budapest díszpolgára (2002).

Kertész Ákos egy csipetnyivel többet mondhat magáénak, de koránt sem annyit, mint amennyit megérdemelt volna: 1/ SZOT-díj (1966), 2/ József Attila-díj (1972), 3/ József Attila-díj (1984), 4/ József Attila-díj (1992), 5/ Szépirodalmi Kiadó Nívódíja (1990), 6/ Művészeti Alap Irodalmi Díja (1991), 7/ A Magyar Köztársasági Érdemkereszt tisztí-keresztje (1992), 8/ Arany János-díj (1991), 9/ Hazám-díj (2002), 10/ Táncsics Alapítvány Életmű Díja, 11/ Kossuth-díj (2008), 12/ Budapest díszpolgára (2002).

Alighanem a különféle díjakat osztogatók maximális figyelmetlenségét fémjelzi, hogy ezek a kimagasló tehetségek, a genetikusan felettes író-óriások, ennyire el voltak nyomva! Az meg egyenesen felháborító és a genetikusan alattvalók IQ-jára jellemző, hogy a Kertészek értékes művei a könyvtárakban porosodnak és az eladott (megvásárolt) példányok száma szégyenletesen kevés, olyan személy pedig még nagyítóval sem található, aki képes lenne felsorolni a két Kertész “termésének” a címeit.

Érthető és elfogadható, hogy Kertész Ákos agyműködésében - ekkora mellőzés és kirekesztés reakciójaként, - elhatalmasodott a paranoia egyik (ún. üldözési mániája/téboly jellegű) típusa, amelyről ugyanúgy nem tehet, mintha krónikus hasmenésben vagy lumbágóban szenvedne.

Kertész paranoiáját igazolja az az állítása, hogy minimum háromszor megkergették Budapesten, és alig tudott megmenekülni üldözőitől, ami arra utal, hogy nyolcvan éves kora ellenére igen gyors futónak bizonyul, vagy üldözői a kilencvenes kor közelében jártak, és vénségükre jutott eszükbe “kergetősdit” játszani. Más alkalommal (az uszodában) a vízbe akarták fojtani, de szerencsére résen volt és

meghiúsította a merénylet tevékenységét.

Kertész azt is sérelmezte, hogy esetenként durva megjegyzésekkel illették, köpködtek felé, sőt egyszer le is köpte valaki. Igazat kell adni a nagy írónak, csúnya, illetlen és gusztustalan a köpködés, de jusson eszébe, hogy ő volt a kezdeményező, ő az egész magyarságot köpte szembe az USA-ból, azokat (is), akiktől felmarkolta a díjak és elismerések tömegét, akik révén jólétben fürdött, tehát messze nem lett kiegyenlítve az érintettek számlája egyetlenegy viszontvállalással.

Jóindulatú figyelmeztetésnek szánom Kertész Ákosnak, hogy nem a megfelelő helyet választotta ki magának éjjeli vagy nappali menedékül, hiszen Kanadában is él szépszámú genetikusan alattvaló magyar, akik között biztosan van olyan, aki nem kimondottan szimpatizál a genetikusan felettes egyénnel. Talán még nem késő megváltoztatni menedékhelyét, és menedékjogot kérni az Orosz Föderációtól, Szíriától, Izraeltől vagy Irántól, ott sokkal kevesebb “genetikusan alattvaló” magyar van, mint Kanadában. Csupán arra vigyázzon, nehogy azokat is sértegesse, mert ott nem ússza meg egy kis kergetődzéssel vagy köpködéssel!

Búcsúzzunk el tehát Kertész Ákostól, éljen sokáig, jó egészségben, kezeltesse a paranoiáját, az is gyógyítható, ha betartja a szakorvosok utasítását. Mi valahogy megleszünk (kibírjuk) nélküle, és talán - a túlvilágon -, Arany János, József Attila, Kossuth Lajos, Táncsics Mihály, valamint a többi, egykori nagyjaink is elégedetten veszik tudomásul, hogy csökken a haszonlesők, a gyűlölködők, a hazudozók, a vádaskodók, a képmutatók és a hazaárulók száma. Adja Isten, hogy Göncz Kinga, Gyurcsány Ferenc, Tabajdi Csaba, Bokros Lajos, Gurmai Zita, Ungár Klára, Mesterházy Attila, Schiffer András, Szanyi Tibor, Lévai Katalin, Lendvai Ildikó és “hasonszörű” társaik kövessék a két Kertészt, megfogadván Gyurcsány tanácsát, miszerint: “*Nem kötelező itt maradni – tessék - el lehet menni*”. Szent meggyőződése, hogy senkinek sem hiányoznának...

(Prof. Dr. Bokor Imre) a MJB elnöke

Bethlen – Árokajja

Szigorúan magánvélemény a MOGYE-val kapcsolatban

Mint valamikor itt végzett orvos, jogosnak tartom fel-
emelni szavamat a sajtóban a közvélemény előtt.

Mi 1959-ben magyar nyelven végeztük az orvosi egye-
tetet, nagy tekintélyű magyar és román professzorok (Bar-
bu Zeno, Sabadean Vasile) és eminens orvosok tanítványai-
ként, akik ugyancsak magyarul oktattak. Nem tudtuk, ki az a
Domnu Le Soven. Aztán elmentünk betegeket gyógyítani
Moldovába és szerte az országba. Sőt, románul is tudunk
emberekkel értekezni. Ha ön (és nem te...), beteg, kényte-
len egy marosvásárhelyi kórházba befeküdni, segítséget kér-
ni, nem tudja bajait, fájdalmait elmondani, mert a fiatal
„domnu doctor” nem érti. Esetleg sértődötten megkérdi,
miért nem tanult meg az állam nyelvén, mert itt él, és nem
Budapesten.

Minket úgy oktattak, hogy a beteggel az anyanyelvén kell
beszélni. Ezt is tettük, mivel az csak így tudja magát meg-
értetni az orvosával. Új vásárhelyi, kezdő kollégáknak meg
kellene ezt a szörnyű nyelvet – a betegek érdekében – tanul-
ni. Mert mi itt akarunk továbbra is élni, ugyebár. Ugyan már,
önök „egyetemi” tanárok, a gyűlölet mikrobáit szer-
teköpködő zsenik, egy orvosi egyetem oktatói. Hihetetlen és
megrázó. Íme, Hipokratész bölcs fiai!

Kónya-Hamar Sándor

VALAKI MÁS

Amikor..., amikor felriad benned az angyal
s összekoccannak vállán a zárójelek.
Amikor kéklő sónak gyönyöre szemedben a fény
s a vers sima fogakon fogamzó fájdalom.
Amikor hiába már a szerelem - ez a muskotályízű
csapongó zöld füst - a küszöbről nem tágít
a szesz, a halál s a kitűzött teljes ének.
Amikor odalett az életvitel, az erkölcs,
a történelmi tágasságú nézőpont s az élet mégis,
akár a szél mellett kitartó halász.
Amikor a forradalom rózsája tátottszájú virág.
Amikor nem tudni meddig tart a mézszagú kerítés,
de mit törődve a tetves kirakatú félelemmel.
Amikor minden éjfél zápor után csillagraforduló
homlokokon a mindenséggel és részegséggel kacérkodó
szívárvány. Amikor minden versben önmagát csókolja
a föld, mert a vers a szülőföldbe nőtt szárnyalás
s a nyelvben versenként újul a vér. Amikor sugárzik
belőled az ostrom s barázdákban hasad napfénytől
barnán a rög. Amikor rakoncátlan rügyek blúzázt
föltépi a legbátrabb napsugár, vagy borostás
réteken csorbul a hold pengéje, vagy a tél
mellkasában már hangosan dobog a szél
s felejtethetetlen csikaszkarcsúság a sztyeppe hó
fölött. Amikor a versbe jutott gyógyíthatatlan
lényeg pótolhatatlan veszély:
...közöttünk jár Ő. -Ő!-
Szergej, vagy valaki más.
Kleist, vagy Keats, vagy Trakl!

Jómagamat ott akartak tartani az 1964-ben épült korsze-
rű suceavai kórházban, felajánlották, azt az osztályt vá-
lasszam, amelyiket akarom. Ez lényegében az egyetem elis-
merése volt. A Mátyás Mátyás, a Dóczy, Hermann, Mis-
kolci professzorok elismerése is. Hazavágytam. Azt mond-
ták, rosszul teszed. Igazuk volt, ott tiszteltek. Itthon alám tet-
tek. A nagypolitika már akkor „működött”, a jövőnk ki volt
dolgozva.

Aztán jött 1990 márciusa. Naivan hittünk. És hová jutot-
tunk? Politikusok azt rebesgetik, kitűnő a viszony a két
ország között. Nocsak! Örök vakságra ítélt uraim! Velünk
mindenki azt mer megtenni, amit csak akar. Ezt teszi a vá-
gyott EU is! Biz ez tényleg kihagyhatatlan alkalom, tehát
ütni kell! A saját sírunk megásásához segédkezünk, és hall-
gatunk. Jajgatunk, amihez ugyancsak jól értünk. A törvények
és a vállalt kötelezettségek betartásának szigorúságát kell
követelni, s nem adni lehetőséget a kibúvóra.

Orvosi egyetem, a tudományok szentszéke. Óriási kárt
okoz a felbujtók falkája, a politikusokat újrhangolták elle-
nünk. Olyanokat, akiknek fogalmuk sincs, mit jelent Erdély-
Transilvania-Siebenbürgen.

A valós történelmet nem ismerő, ide delegált harmadren-
dű, hiányos tudású „tudorok” sokasága az őslakosságot meg-
illető jogokról magyarázkodik. Fogalmuk sincs, milyen
magasan ragyogott az egyetem imázsa. Talán pont ez a baj
oka. Erre a jogos tulajdonunkra is kezet téve akarják átne-
velni lurkóikat, az új generációs, állítólagos orvosokat (vagy
inkább vandálokat), gyógyszerészeket. Tanulván becses okta-
tóiktól sovinizmust és hiányos orvosi ismereteket. Ugyan mit
lehet elvárni egyebet, ha ezt látják, ami látható?! Erre van
szükséged, emberiség! Bunkó generációs doktorandusok ne-
veldéjére. A növendékek nem tudnak diagnosztikát, mert
abban a magisztereik sem remekelnek. Minek azt megtanul-
ni?! Inkább tüntetni a másság ellen, ez emel fel, ifjú dokto-
rom! Mire leszel jó? Nem szeretnék a kezedbe kerülni!

Mi megtettük a kötelességünket. Megtanultuk, hogy kell
beteg vizsgálni és gyógyítani. Kimentünk a beteghez éjnek
idején, nem érdekelt a nemzetisége, lehetett cigány, román,
bármi. Professzoraink nem sovinizmusra tanítottak, mint
most titeket, hanem emberségre, anatómiára, élettanra, bel-
gyógyászatra, elmegyógyászatra. Állunk rendelkezésre, még
így, 80 évesen is!

Húzásukkal nem a magyarságot, hanem az orvosi sokszí-
nűséget és ezen belül az emberi kultúrát támadják hátba,
bebizonyítva értéktelenségüket.

Rövidlátásukkal saját magukat cáfolják, szégyenítik meg.
Mi, akik magyarul tanultunk, román betegeinket is el tudtuk
láttni, mint bárki mást. Diákjaink meg nem voltak vandálok,
nem randalíroztak. Nem szégyenítették meg az egyetemet,
saját magukat, sem a professzoraikat. Ők egyetemisták vol-
tak, leendő orvosok. Nem söpredék.

Mert meggyaláztak, nem tudok „fölnézni” többet émely-
gés nélkül erre a szép épületre, amit valaha őseink építettek.

Dr. Farkas József

Megjelent a marosvásárhelyi **Népújság** 2012. május 15.
számában

Magánvélemény

Nem véletlen, hogy Magyarország felett kiderült az ég, a messzi távolban már a reménység fényét is látni lehet. A gazdasági, erkölcsi, fizikai és pszichikai terrort talán sikerül legyőzni. De nem szabad elfelejteni, hogy a magyarság fennmaradásáért még csak most kezdődik az a heroikus küzdelem, amely az elmúlt évtizedek minden rombolását helyrehozhatja. Végre felébredt a félrevezetett nemzet és döntött, elsőpri a nemzetrombolókat és visszaállítja a magyarok becsületét. Nagyon kell figyelniük, mert furfangos, galád, megtévesztő hadviselést folytatnak ezek a gerincferdülő, de felkészült bűnözők azok ellen, akik magyarok szeretnének maradni és nem megalázkodott fizikai vagy kultúr-rabszolgák, akiket a bankok és a multik a pénz imádatával és hatalmával nyomorítanak meg. Mert ahol pénz van, nagyon sok pénz, ott hatalom is van. Márpedig az ország milliárdjai ezeknél az embereknél vannak! A komcsi-lib. társaság az úgynevezett rendszerváltozáskor már tudta előre, hogy mit kell tennie hatalmon maradásáért, és e szerint cselekedett. Annál a bizonyos kerekasztalnál megtörtént az, amit nem hitt senki, hogy megtörténhet. Csak évek múlva jött rá a többség, hogy átvették. 1990-ben kezdődött és még most is tart a nemzeti vagyon elherdálása. Olyan alkotmányt kapartak össze és olyan törvényeket hoztak annak a bizonyos „kerekasztalnak” a résztvevői, amelyek lehetetlenné tették az ország felemelkedését, a bűnösök megbüntetését. Ebben vállalt részt az első szabadon választott kormányunk is. Talán nem is volt olyan véletlen ez! Az új kormány első ténykedései között volt, hogy a munkásörök vezetőit nyugdíjazta. Így viszonylag fiatalon magas nyugdíjjal vidáman tovább dolgoztak, gondolom vezetői állásokban. Ma kiemelten magas lehet a nyugdíjuk, talán több százezer Ft. A széthordott és privatizált vagyontárgyakról és ingatlanokról nem is beszélve.

Sajnos az első szabadon választott miniszterelnökünk tapasztalat hiányában, ha nem is tudatosan, az előző rendszert segítette. Igen, a kerekasztal! Ez az a bűvös szó, ami elhangzik, ha magyarázni kell valamit. Például azt, hogyan kerülhettek oda olyan emberek, akik nem voltak odavalók! És milyen érdekes, ma azok az emberek bírálják a jelenlegi kormányt, akik részt vettek a ma érvényes alkotmány és törvények megalkotásában. Ezek között van Sólyom László, aki a bőrén tapasztalta, milyen az, ha semmit nem ér az, aminek elkészítésében részt vett. Jelenleg az Orbán kormány 100 millióval támogatja tudományos munkájában, hogy szónokolhasson a régi összefércelt alkotmánya mellett. Ki érti ezt? Amikor Sólyomnak alkalma lett volna a csaló, tolvaj embert leváltani, nem tudta vagy nem akarta megtenni!? A nagy tudáshoz bátorság is kellett volna. Elnöksége idején az egyik TV- műsorban a riporter az akkori belügyminisztert kérdezte, mit szól ahhoz a bírálathoz, amivel Sólyom László a kormányt illette. A válasz: „jobban teszi, ha vigyáz arra, mit mond”. Ettől kezdve elnökünk, ha bírálta a kormányt, bírálta az ellenzéki pártokat, így a FIDESZT is. Emlékeztet ez az MSZMP-ben is alkalmazott bírálatok gyakorlatára. Miután a 2010-es választáson szerencsére ésnél volt az ország és nem választották újra, a Fidesz 100 millió Ft évi juttatást adott neki, hogy tovább harcoljon „tökéletes alkotmánya” fennmaradásáért. Ki érti ezt?

Az első szabadon választott kormány tagjai közül a Magyarországon élő Für Lajos a Magyar Demokrata egyik számában elemezte az antalli kormány tevékenységét, és elismerte, hogy sok mindent másképpen kellett volna csinálniuk.

Ugorjunk most egy nagyot a jelenbe. Azt tapasztaljuk, hogy bértollnokok az országot lejárato cikkeket közölnek vagy közöltetnek külföldi lapokban, és minden adott lehetőséget kihasználnak, hogy „védjék a demokráciát”. Tessék belekotor-ni a memóriájukba! Én megtettem. A TV- Híradóban láttam, amint Székesfehérváron a Rádió utca roma lakói, élükön az akkori belügyminiszterrel, egy ismert filmrendező és író társaságában felvonulnak és tüntetnek a független szabad magyar bíróság végleges döntése ellen. Ebben az állt, hogy a Rádió utca lakóit ki kell költöztetni az életveszélyes, lakásnak nem nevezhető hajlékukból. Ehhez asszisztáltak az említett személyek. A további fejleményekre már nem emlékszem.

Érdekes egy kicsit foglalkozni a médiákkal is. Az eltelt időszakban, ahol csak lehetett, a közszolgálati tévében a domináns szín a piros és kék volt, talán most kezdjük megismerni a többi elfelejtett színt is. Megfigyelhető volt a riporterek szervilis viselkedése, az operatőrök trükkös felvételein keresztül. Tetszenek emlékezni arra, amikor Baló Gy. riporter Orbán Viktort kérdezte? Külön tanulmányt lehetne írni a kameraállításokról, a riporter arcimimikájáról. És volt egy riport Gyurcsány úrral is. A riporternek nagy erőfeszítésébe került, hogy a képernyőn maradjon, annyira meg akart felelni a hatalomnak. A mosoly és alákérdezés tananyag lehetne a „pártatlan közszolgálati” c. fejezetben, a riporterképzésben.

A közszolgálati rádió se maradt le. Még 2010-ben a kora reggeli hírekben hallottam, hogy a kormány 20 százalékkal csökkenti a közalkalmazottak/ köztisztviselők fizetését. Nagyon dühös lettem, micsoda kormány ez is! Aztán valami azt súgta, várjam meg a következő híreket. Jól tettem. Ugyanez elhangzott, de most hozzátette a bemondó, hogy Romániában! Hányan nem ellenőrzik azt, amit hallanak, és hogyan lehet ezzel visszaélni! Nem is olyan rég riportot készítettek egy szegénységkutatóval. Kifogásolta, hogy a gyermeksegélyt iskolához, a munkanélküli segélyt pedig közmunkához kötik. Szerinte nőni fog a munkanélküliek és az iskolázatlanok száma! - mondom én. Lehet, hogy a szegénységkutató sem dolgozott még egy jóízűt és segélyből él. Tovább gondolva ezt, a gyilkosok, betörők, alkoholisták és egyéb embertársak röhöghetnek azon az egyre kevesebb emberen, aki még dolgozni is szeret.

Most ugrott be Fodor G. úr alakja, aki odavolt/van a gyenge drogokért. Egyszer azt mondta, a fiával megkóstoltatja. Vajon megtette-e? Egyik neves színészünk kipróbálta, egy kis alkohollal rásegítve. Az eredmény ismert. Tömegszerencsétlenség, amit gusztustalan színjáték követ. A nemzet gyógyulásához sok keserű orvosságot kell még lenyelniük, külön is oda kell figyelni az erkölcsi szennyeződésre, ami a vörösiszapnál többszörösen veszélyesebb. Nem dőlhetünk hátra karosszékünkben, és nem lehetünk elégedettek addig, ameddig a józan ész és tisztesség, amely a büszke nemzet tudattal társul, nem teljesül ki, természetesen nem más nemzetek vagy kisebbségek kárára. Kifelé menet az életből azt gondolom, hogy van annyi erőnk és időnk még, hogy a fejünkben lévő vörösiszapot eltávolítsuk, egy jobb sorsot érdemlő Magyarország reményében.

Schmidt Sándor

Csak vendégek vagyunk e földön

A wekerletelepi kis kertemben is ezt érzem, pedig tudom hol s mi fog kibújni a földből: nárcisz, jácint, tulipán, nőszirom, liliom... Valami régi mezősségi illat hiányzik ezen a tavaszon. Itthon vagyok idegen? Elvirágzott a sűrű havasi hóvirágom, a tavaszváróm, de a sárga kankalin még virít. Lehet, hogy a fiatal lendületem hiányzik. Az is elenyész, mint a tavalyi levelek. Az öt és fél éves fiam talált egy érdekességet, a tavalyi dísztok levél-maradványát, a tél után ezret-csipke csupán. Ásni kellene. A jövőbe!

Vendégek vagyunk e földön. A szép emlék utólag fáj, mint fáj a rossz valaha. Az élet egy piszkos, gátlástalan, leépített, szétvert szerelvénnyel, helyette üzembe állítottak egy ismeretlen-ismerős hordozót, honlapot, holtlapot, valami eszevesztetten száguldozó sorsvonalat: hatalmas terhével néha le-lemarad, elakad, vagy töröl minden értéket...

En egy szót sem szólhatok. Csaba fiam minden áldott nap, reggel és este, nem tudja abbahagyni csókjait: „még egy utolsót adjak neked apa az arcodra, ezt a másikkra (közben két kis tenyerével forgatja a fejemet), ezt a homlokodra.”

Boldog kellene lenni ezen a tavaszon, hisz sok-sok testvérem lesz honos (Hányan de hányan nem éltek túl „e földi vendégségben” a poklok poklát!). Itthon kell magyarnak lenni! A Kárpát-medencében...

Igen. Csak vendégek vagyunk e földön. Mátyás király idejéből (és előtte), ha megnézünk egy színes térképet, láthatjuk hogy összefüggő területen élt a magyarság. Fehéren tündököltek a lakatlan területek a Kárpátok széles vonulatai körül. A Nagyalföldön és a Dunántúlon is vannak fehér foltok. A Felvidéken van egy kis tót és ruszin csík a nagy fehér mellett. A mai Burgeland (Várvidék, Őrvidék) területén éltek németek. Szászok a Szepességben és az erdélyi Szászföldön, s van egy pár oláh (román) csík a Partiumban és Erdélyben. Ma már megelégszünk azzal, hogy közösen restaurálhattuk a híres kolozsvári Mátyás-szoborcsoportot, de a hivatalos átadásában még nem tudtunk megegyezni, pedig a román kulturális miniszter (Kelemen Hunor) magyar. Az anyországiak 1990 után tapasztalták, hogy a nemzetiségekben is sok jó testvérük van határon belül és határon kívül, csak le kellett hulljon a gőg, a 60 éves agymosás és tudatlanság leple.

Vendégek vagyunk e földön. A Kárpát-medencében eddig is honosak voltak, akik szívből éltek, sírtak, nevettek s dolgozni tudtak.

Egy Lendván megtartott (2009) konferencia anyaga került a kezembe. Dr. Zágorec-Csuka Judit állította össze, aki könyvtáros, költő és tudós. A tanulmánykötet címe: Lét és Nyelv, Lendva 2009. A kötet mottója egy Gárdonyi Géza idézet (aki németből lett magyar, jegyzem meg): „Minden nemzetnek fő kincse a nyelve./ Bármilyen veszthet, visszaszerezheti./ de ha a nyelvét elveszíti/ az Isten se adja vissza többé.”

A bevezetőben írja Dr. Zágorec-Csuka Judit, hogy: „Számomra az a fontosabb, ami a lelkemben van, mert a lelkem kifejezése a fontosabb... Anyanyelvem az emberi tudatom része spirituális felfogás. A költő feladata, hogy fényt vigyen a sötétségbe, a művésznak a saját tehetségén keresztül kell közvetítenie az igazságot... Nem véletlenül születtem magyarnak a Kárpát-medence muravidéki csücskébe!”- szögezi le. Minden szavával szívből azonosulni tudok, azzal az isteni eleve elrendeléssel, hogy én az erdélyi Mezőségen születtem, s most sokkal jobb a helyzetem nekem Budapesten, mint neki Lendván. Talán. A konferencia anyagából kiderült, hogy a

szlovéniai magyarságnál megtörtént a nyelvcseré (hiába a kétnyelvű iskolák, és a Judithhoz hasonló emberek lelki-szellemi harca), a családban második nyelvvé szorult vissza az anyanyelv használata.

Vándorok vagyunk e földön, de sosem adjuk fel (visszatérő szófordulat fiam modern meséiben is). A trianoni békediktátum után a „Rongyos Gárda” és más tisztii alakulatok megakadályozták, hogy az osztrák csendőrség bevonuljon a nyugati végekre, ezzel elérték, hogy nemzetközi megfigyelők jelenlétében népszavazást tartsanak a vitatott területeken. Így lett Sopron a hűség városa tíz faluval együtt. Így került 4 020 négyzetkilométernyi terület Ausztriához 112 031 nem német lakossal, de a 180 000 német lakos szavazatának értelmében. Kár, hogy a többi határszakaszon szóba sem hozhatuk a népszavazást! A történelem, akárcsak a természeti katasztrófák, sok jót és sok rosszat söpört el a századok alatt! Végzet vagy beteljesülés?

Vándorok vagyunk e földön, de a célt tudni kell minden keresztény/keresztény embernek. Azt se felejtjük el, hogy a legnagyobb népcsoport a Kárpát-medencében ma is a magyar! Még meddig? Nekünk volt és nekünk kellene, hogy legyen most is, a legnagyobb szellemi kisugárzásunk más népek felé. Ezért maradhattunk meg, s még meg kéne maradjunk e földi hazában...

Mondják, hogy ötszáz éves ciklusok ismétlődnek. Voltak a hunok, aztán az avarok és más rokonok, aztán Szent Istvánék ötszáz évig, ami a mohácsi vésszel ért véget (Pár év múlva három részre szakadt Magyarország!). Újabb ötszáz év után, s pár év múlva, ma tizenkét horvátországi magyar teszi le az állampolgársági esküt Mohácson! Nekünk ilyen Mohács kell! Tizenkét ember tette le az esküt Csíkszeredán, negyven Kolozsváron. Eddig ötvenezer magyar kérelmezte könnyített honosítását a Kárpát-medence hét országában. Az eleve elrendelésben hányan bíznak, imádkoznak?

Köszönjük az irgalmas körülakókknak (a századok alatt talán megköszöntük a késő avaroknak, hunoknak, besenyőknek, kunoknak, jászoknak és germánoknak), akik hálából önként asszimilálódtak egy évezred alatt: mert volt bennük s kellene, hogy még maradjon génjeikben emberi felismerés, isteni sugallat, túlélési ösztön, boldognak lenni vágy, jó cselekedet: s mindezt nyakon önteni egy kis észak-kincses-fűszerkeveréssel!

Volt s kellene, hogy még legyen természeti kincseinkből is valami elrejtve a föld alatt! Hol a kemény munkaszeretet, a hazaszeretet, a segítőkészség (nem irigykedés, rosszindulat)? Mindehhez párosult és kellene, hogy még párosuljon most is: a nagyvonalúság és a jó humorérzék! Ne sülyedjünk el a kicsinyes mindennapok posványába! Ne legyünk okkal és ok nélkül búval béleltek, főleg ne tehetetlenek és tökéletlenek!

Holnap megemlékezünk az 1848/49-es forradalom és szabadságharc hőseire és mártírjaira. Kimegyek kertészkedni, szeretnék virágokat és fűszer növényeket szorgolgtatni e talpalatnyi földemen. Csinosítom a füves ösvényt, hogy a nagy klasszikus íróink nyomdokában rálejek igazi otthonomra, elérhessek a „haza a magasban” kapujához. (A nyáron, Szamosújváron, a Mezőség jártam, szomorúan vettem tudomásul, hogy lebontották (sorban) a harmadik házunkat is, amelyben 28 éves koromig laktam. Nem érzem igazán itthon magamat.

Ami a magasban van, azt soha senki el nem veheti tőlünk, le sem bonthatják! Csak vendégek vagyunk a Földön.

2011. márc. 14. Wekerletelep-Budapest

Juhos-Kiss János

Ifjúkori találkozásaim Nyirő Józseffel

Természetesen nem találkozhattam személyesen Nyirő Józseffel, hiszen születésemkor ő már Csaba királyfi széke-lyeket óvó és védő hadseregében küzdött a hadak útján. Mű-veivel viszont korán megismerkedtem, annak ellenére, hogy azokat olvasni nem volt szabad sem Magyarországon, sem az un. szocialista táborban, így otthon, Erdélyben sem.

A vesztes második világháború szörnyű következményei között említhető a magyar emberek tudatos átnevelése is, amikor azt kellett belesulykolni az emberekbe, hogy a ma-gyar egy bűnös nemzet. A győztesek és magyarországi kolla-boránsai kötelezővé tették bizonyos írásművek olvasását, más műveket pedig egyszerűen tiltottak, még ha semmi közük nem volt a náci ideológiához.

Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányja, az Ideigle-nes Nemzetgyűlés által Debrecenben, 1944. évi december hó 22. napján nyert felhatalmazás alapján a Moszkvában, 1945. évi január 20. napján megkötött fegyverszüneti egyezmény 16. pontjának végrehajtásaként elrendelte az un. fasiszta jel-legű kiadványok, könyvek, stb. tiltólistára helyezését. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 530/1945. M.E. számú rende-le-tével 3000 fasiszta szellemű és szovjetellenes sajtótermék megsemmisítéséről döntött. A rendelet aláírója Dálnoki Miklós Béla vezérezredes, miniszterelnök, egyébképpen szé-kely ember. A kommunista magyar kormányzat azonban nem elégett meg a fent említett kiadványok, könyvek meg-semmisítésével, hanem 1945-1950 között a tiltott könyvek listáját egyre jobban bővítette.

Az első, a Dálnoki Miklós Béla által aláírt rendeletben „csak” Tormay Cécile néhány műve, Wass Albert Jönnek című műve szerepelt, később a tiltólista egyre jobban bővült: „Altay Margit, Donászy Ferenc, Havas Zsigmond, Herczeg Ferenc, Kosáryné Réz Lola, Karl May, Pósa Lajos, Rákosi Viktor, Tábori Piroska, Tutsek Anna. Legtöbb művel szere-pel a listán Gaál Mózes (98 mű); Benedek Elek (67 mű); Se-bők Zsigmond (32 mű, többek között a Macóka és a Dörmögő Dömötör sorozat). További megdöbbenést okoz az alábbi szerzők és művek indexre tétele: Almásy László útleírásai, Aszlányi Károly egyes művei, Babits Mihály Aranygaras cí-mű kötete, Bársony István egyes kötetei, a Bechstein-mesék, Bezerédi Amália: Flóri Könyve, a Grimm-mesék, a Walt Dis-ney mesék, Dolinai Gyulának, az iskolai és népkönyvtárügy úttörőjének kötete, Kalmár Gusztáv népismerető dolgoza-ta, Leidenfrost Gyulának a tengert ismertető kiadványa, a Mándy Iván átdolgozásában közreadott Münchhausen báró kalandjai, Marcali Henrik: Magyarország története, Milne Micimackója, Pintér Jenő versösszeállítása, Prinz Gyula ázsiai útleírása, a Robin Hood történet, Sienkiewicznek három munkája, Stein Aurél műve, Török Sándor Kököjszi és Bo-bolsza újabb kalandozásai, Woinovich Gézának a Magyar mondák világa, Webster: Nyakigláb-apója és még számtalan kiváló szakmunka és szépirodalom.”¹ Az elvtársak étvágyát jellemezte, hogy egyre több mű került a tiltó-listára: „Gárdonyi Géza: 7 mű (Isten rabjai, Szunyoghy miatyánkja stb.); Jó-kai Mór: 23 mű (A régi jó táblabírák, A lőcsei fehérasszony, Szabadság a hó alatt, Erdélyi képek, Politikai divatok stb.); Eric Knight: Lassie hazatér; Kéz Andor: Felfedezők lexiko-

na; Kisfaludy Károly: Minden munkái, I. kötet.; Krúdy Gyu-la: 9 mű (Pogány magyarok, Utazás a Szepességben, Utazás a Tiszán, Túl a Királyhágón stb.); Jack London: 4 mű (A be-szélő kutya, A farkas fia stb.); Mikszáth Kálmán: 17 mű (Két választás Magyarországon, A tekintetes vármegye, Az eladó birtok stb.); Móra Ferenc: 7 mű (többek között a Kincskere-ső Kisködmön és a Mindenki Jánoskája); Riedl Frigyes: Pe-tőfi Sándor; Takács Sándor: Rajzok a törökvilágból; Tamási Áron: Ábel a rengetegben; Mark Twain: Az egymillió forin-tos bankó, Hajósélet a Mississippin; Veres Péter: Látófa.”²

Az osztályharc fokozódásával a tiltásokban azonban már nincs megállás, így kerülnek indexre az alábbi írók: „Aszlányi Károly összes műve, Bangha Béla összes műve, Bánffy Miklós összes műve, Beczassy Judit, Beniczkyne Bajza Lenke, Blas-kó Mária, Bozzai Margit, Bromfield, Dale Collins, Cronin, Csathó Kálmán, Gabrielle D’Annunzio, Daphne Du Mau-rier, Erdős Renée, Fejtő Ferenc, Fekete István, Harsányi Zsolt, Herczeg Ferenc (kivéve a Bizánc c. munkát), Rejtő Je-nő, Ignác Rózsa, Karácsony Sándor, Erich Kästner, Kitten-berger Kálmán, Kornis Gyula, Kosáryné Réz Lola, Kovács Imre (kivéve a Néma forradalom című kötetet), Kozma An-dor, Karl May, Márai Sándor, Mécs László, Molnár Ferenc (kivéve a Pál utcai fiúk, Az éhes város és a Széltolvajok című köteteket), **Nyirő József**, José Ortega y Gasset, Passuth László, Pethő Sándor, Pósa Lajos, Marcel Proust, Prohászka Ot-tokár, Rákosi Viktor, Jean Paul Sartre, Surányi Miklós, Sza-bó Dezső, Tóth Tihamér, Tutsek Anna, Zilahy Lajos és Zsig-ray Julianna minden kötete. [...] Benedek Elek: 7 mű, közöt-te a Nagy magyarok élete című sorozat; Albert Camus: A kö-zöny; Jean Cocteau: Vásott kölykök; Dénes Zsófia: Élet he-lyett órák; Féja Géza: Régi magyarság; Fodor Ferenc: Ál-talános gazdasági földrajz; Hankiss János: Európa és a ma-gyar irodalom, Francia költők (antológia); Hemingway: Sze-gények és gazdagok, Különös társaság, Búcsú a fegyverektől; Johan Huizinga: A középkor alkonya; Kéthly Anna: Demok-ratikus közoktatás, Leidenfrost Gyula: A kék Adria; Som-merset Maugham: Karácsony Párizsban, Ashenden, Borot-vaélen; Németh László: Szegfű (sic) Gyula, Széchenyi, Mó-ricz Zsigmond: A Minőség forradalma; Prinz Gyula: Ma-gyarország földrajza; Cs. Szabó László öt műve; Szánthó Györgynek kilenc műve; Szerb Antal: Utas és holdvilág, A világirodalom története, Gondolatok a könyvtárban; Tamási Áron: tizenkét mű, köztük az Ábel, a Szülőföldem és a Jégtörő Mátyás; Török Sándor: nyolc mű; Trócsányi Zoltán: három mű; Veres Péter: Szocializmus – Nacionalizmus, Le-velek egy parasztfjúhoz; Wass Albert: öt mű (A kastély ár-nyékában, Titokzatos őzbak, Csaba, Farkasverem, Mire a fák megnőnek); Virginia Wolf: Orlando.”³ (Lásd 1-3. jegyzet: Si-pos Anna Magdolna: Könyvek kivonásával és megsemmisí-tésével a politika szolgálatában, in: Könyvtári figyelő, Könyv-tár- és információtudományi szakfolyóirat, 2010. október 10., 2007. 4. szám;)

Elnézést kérek a hosszas listáért, de az idézett művek csak a töredékét teszik ki annak a lélekromboló munkának, ame-lyet a kommunista rendszer elkövetett. A listából csak sze-melgettem és nem is igyekeztem a teljességre törekedni, csu-

pán arra akartam felhívni a figyelmet, hogy miért tudnak ilyen keveset a magyar emberek a Kárpát-medence múltjáról, jelenéről.

A kommunisták annyira féltek a szellemi munkásoktól, a történészekről, az íróktól, a költőktől és általában a gondolkodó emberektől, hogy igyekeztek fizikai valójukban is megsemmisíteni őket. Így tettek például Hóman Bálinttal, de sok más neves magyar személyiséggel. Ezt a sorsot szánta a székelyudvarhelyi születésű Rajk László Nyirő Józsefnek is, ugyanis 1947-ben belügyminiszterként háborús bűnösnek kikerítette (sikertelenül) a Szövetségi Ellenőrző Bizottságtól. A sikeres kikerítés azt jelentette volna, hogy egyszerűen megölik őt. Rajk László próbálkozása szerencsére nem volt sikeres, sőt nem sokkal később őt magát ítélték el és végeztették ki Rákosi Mátyás és Kádár János közreműködésével. Nyirő József műveinek publikálását és bármilyen nyilvánosságra hozatalát a román és a magyar kommunista rendszer betiltotta. Nyirő Józsefet, akárcsak Wass Albertet, a román kommunista kultúrpolitika háborús bűnösnek bélyegezte több évtizeden keresztül, sőt a mai napig vannak olyanok, akik e két nagy író háborús bűnösnek kiáltják ki. Az un. rendszerváltás után is jelent meg ilyen írás, pl. Hegedüs Géza kommunista „irodalmár” műve, aki még az 1991-ben megjelent A magyar irodalom arcképcsarnokában a nagy székely író röviden így jellemezte: „Nyirő József háborús uszító, tömeggyilkosságok felbujtója, büntetőjogi értelemben is háborús bűnös lett.” A végzős kommunista Hegedüs elvtárs – aki 1945 után számos kitüntetést kapott az ehhez hasonló megállapításaiért – szellemi utódai sajnos a mai napig uralják a magyar nyelvű média jelentős részét.

A magyarság szellemi elhallgattatása azonban nem volt teljesen sikeres még a Romániához csatolt Erdélyben sem. A második világháború után született fiatalok között az 1970-es évek elejétől egyre inkább elterjedt egy mozgalom, melynek célja volt a tiltott történelmi- és irodalmi művek megismerése. A mozgalomban részt vevők tudták, hogy ténykedésük nem veszélytelen, ennek ellenére terjesztették és olvasták ezeket a tiltott műveket. Székelyföldön létrejött egy olyan titkos hálózat, amelynek az volt a feladata, hogy Marosvásárhely, Szováta, Székelyudvarhely és Sepsiszentgyörgy városaiban a tiltott könyveket eljuttassák az „irodalmi kör” tagjainak, azok pedig elolvasás után tovább küldték azokat. Annyira titkos volt a hálózat, hogy még azoknak a személyeknek a többsége sem tudta, hogy kitől (kiktől) érkeznek a könyvek, mint ahogy azt sem tudtuk, hogy kihez (kikhez) kerülnek a könyvek. Én magam Szováta középiskolai „irodalmi körben” kaptam meg ezeket a könyveket, de én sem tudtam, hogy kitől kapjuk és kihez megy később a könyv. Az egész „irodalmi körben” kevesen voltunk, a többség pedig csak annyit tudott, hogy Marosvásárhelyről kapjuk és Székelyudvarhelyre vagy Sepsiszentgyörgyre kerülnek tovább.

Ennek a titkos hálózatnak köszönhetem, hogy sikerült találkoznom közép-

iskolás koromban Nyirő József műveivel. Ekkor olvashattam a Madéfalvi veszedelem, A sibói bölény és Uz Bence című regényeket. Mindhárom Nyirő mű nagy hatással volt rám, de Uz Bence talán azért is maradt meg sokáig gondolat- és érzésvilágomban, mert szeretett apai nagyapámat, Lukács Józsefet juttatta eszembe. Lukács nagyapám, vagy ahogy sokan neveztük – Lukács apó –, abból a székely fajtából való volt, aki márványarccal mondott vicceket, sokszor csak a legvégén jöttek rá az emberek arra, hogy amit elmesél, az nem komoly, hanem csak vicc.

Nyirő József hamvainak Székelyudvarhelyen, a székely anyaföldbe helyezése kapcsán éreztem késztetést arra, hogy ifjúkori emlékeimet, gondolataimat papírra vessem, már csak azért is, mert az újratemetés körüli eljárásban Székelyudvarhely románparti polgármestere és képviselőtestülete mindent megtesz azért, hogy a méltóságos megemlékezés helyett kisstilű, pártpolitikai bosszút álljon minden, ami székely és magyar.

A madridi klinikán utolsó napjaiban is haza gondolt és így írt: „*Nem, nem, itt nem tudok meghalni, akárhogy szeretem, akárhogy becsülöm, idegen ez a föld nekem. Minden föld idegen. Ha már nem lehet kitérni a nagy törvény elől, igyekszem átvarázsolni, hallatlanul megkényszerített képzelettel idehozom magamnak a szülőföldet, a Hargitát, Rika rengetegét, a Kükkölőt, Csicsert, Budvart, a pisztrángos patakokat, a virágos réteket, ellopnom a bükkösöket, a fehérén villámló nyíreket, az elveszett csodás magyar világot, és gyönyörű képek vonulnak el szemem előtt. Így talán könnyebb lesz.*”

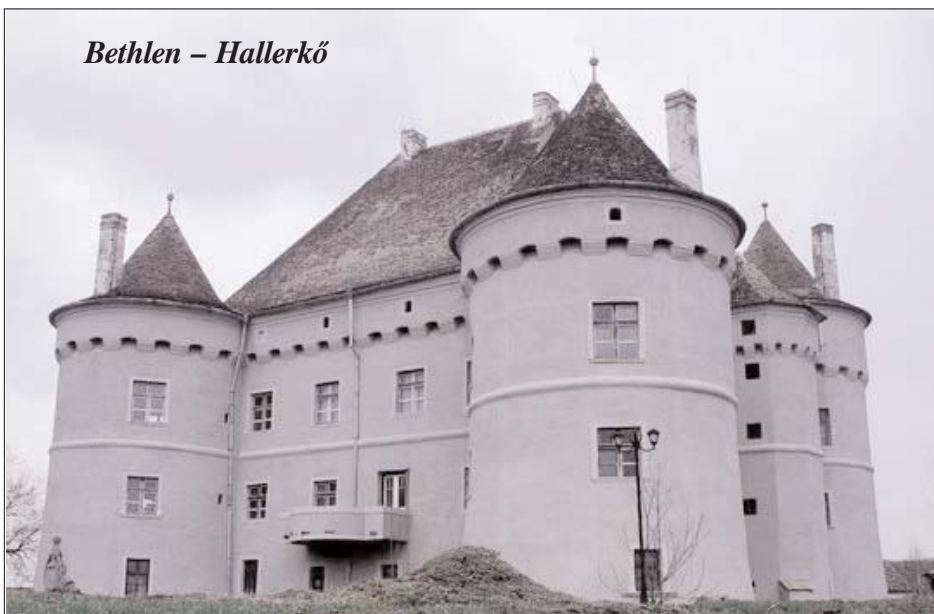
Reménykedünk abban, hogy a sok gáncsoskodás ellenére, a budapesti székhelyű Ábel Alapítvány és a székelyudvarhelyi Székelyudvarhelyért Alapítvány kezdeményezésére és a Magyar Országgyűlés elnökének, Kövér Lászlónak támogatásával a nagy székely író hamvai végső nyugalomra találnak féltve szeretett hazája földjében

Monor, 2012. július 9.

Szekeres Lukács Sándor

Emlékeztető: Lapunk 67., 2008. szeptemberi számának Irodalom rovatában tisztelegtünk Nyirő József emléke előtt.

Bethlen – Hallerkő

Dr. ANDRÁS ZOLTÁN

(Székelyudvarhely, 1934. május 4. – 2012. március 20., Székelyudvarhely)

Megint egy friss sírhalom az udvarhelyi katolikus temetőben. Megdöbbentő hirtelenséggel, életének 78-ik évében, földi létének végére érkezett dr. András Zoltán, nyugalmazott főorvos. Székelyudvarhelyre érkezett 1934. május 4-én, és sorsszerűen, ugyanonnan távozott 2012. március 20-án, hisz „*Udvarhely megmaradt örök szerelmemnek*” – hangzott szájából nemegyszer a vallomás.

1952-ben érettségizett az egykori katolikus gimnáziumban, majd a marosvásárhelyi magyar orvosi egyetemre jelentkezett, ahol 1958-ban államvizsgázott. Rövid székelykeresztúri és bögyözi kitérő után, 1961-ben került vissza Székelyudvarhelyre, a helyi kórház fertőző osztályára, ahol háromévi alorvosi beosztás után szakorvosként tevékenykedett. Több alkalommal, hosszú évekig volt az osztály vezető főorvosa és nem akármilyen. Orvosnak is kiváló, lelkiismeretes, közkedvelt, halk szavú és szerény. 2002-ben, 68 évesen vonult nyugdíjba. És akkor kezdődött el az ő – addig kevesek által ismert, másik élete. Azé az emberé, aki költői képekben is gondolkodik, aki folyamatosan lejegyzik legtitkosabb gondolatait s azokból építi fel különös finomsággal cizellált verssorait. Aktív orvos korában is számon tartották szakíróként és tudománynpszerűsítő cikkek írójaként, de lírikusként csak nyugdíjazása után mert megmutatkozni, szerénysége nem engedte addig, hogy a nagyvilág elé tárja legbensőbb gondolatait. Sok-sok biztató szóra volt szüksége, hogy tehetségében való kételkedését legyűrve, közlésre ideadja első versét, ami után már nyílegyenesen emelkedett felfelé költői karrierje. Olyannyira, hogy sokszor hitetlenül csóválta meg a fejét, majd halkán, szerényen megjegyezte: „*hát, lehet, hogy 120 éves koromra már jó költő lesz belőlem*”.

Nem jó, hanem nagyon jó költő voltál Zoltán, attól a pillanattól fogva, amikor az első, papírra kívánczó soraidat megfogalmaztad. Büszke vagyok arra, hogy első, nyomdafestéket látott versed az *Átalvető*-ben látott napvilágot, *Dr. Osvát Barna emlékének* címmel. Ettől kezdve rangos folyóiratok és lapok fogadták el lélekkel, emberséggel teli verseit, úgy az anyaországban, mint itthon is. 2006-ban jelent meg az első, igényes kivitelezésű kötete *Őrizni kell* címmel. Ezt követte volna, az idén húsvétra beígért *Örök forgatag* című második kötet, ami halálakor már nyomdakészen várt a megjelenésre. Szívrepesve, nagy izgalommal várta és ígerte, ahogy kézbe veheti, azonnal postázza is a nekem szánt példányt. Élete óriási elégtételének érezte ezt az – immár értőbb odafigyeléssel szerkesztett - második kötetet, aminek örömét a sors egy kiszámíthatatlan fintorral mégsem tette lehetővé számára.

Nem találkoztam még emberrel, aki így tudjon örülni minden kis sikernek, mint András Zoli. Szinte gyermeki naivsággal sorolta, hogy hol fogadták el egy vagy több versét

és soha nem felejtette el hozzátenni, hogy: „*ugye, tényleg jók a verseim?*” De még mennyire, hogy jók, siettem a válasszal, és ebben soha semmi túlzás nem volt. Olyannyira együtt élt a természettel, hogy a gondolatai csobogtak mint a patak, szökkentek, mint a napsugár, és simogattak, mint a lágy szellő. Mindent életre tudott kelteni Ő, a Hold sugarától, virágok szirmától elkezdve egy rozszant sétatéri padig, a fiatal szerelem örömeitől kezdve a hajlott hátú, botkoppanásos, elhasznált öregségig. És mi mindenben benne élt a lelke, ami mellett más, egyszerű halandó csak úgy elsétál egy életen át!

Lenyűgöző az a szerénység, ahogyan egy ilyen gazdag lélek leélte az életét és meghatározó az a végtelen szeretet, ragaszkodás és hűség a szülőföld iránt, ami András Zoli egyik legfőbb jellemvonása volt. De hűség volt ő mindenhez és mindenkihez, aki valamilyen módon hozzá tartozott. Nem akarom itt külön kiemelni azt a hitvesi szerelmet, amit elárulnak a feleségéhez írt versei, mert ezt egészen természetesnek érzem. Azonban a barátság hűsége mindig magával tud ragadni, mert ez az a jellemvonás, ami a ma emberéből szinte teljes mértékben hiányzik. Barátja volt ő már az édesapámnak is, akinek korán bekövetkezett, hirtelen halála után András Zoltán

lépett az örökébe az udvarhelyi kórház fertőző osztályán. Márpedig akit az én apám barátjául fogadott, az egész biztosan csak jó ember lehetett. Mert az apám csak két dolgot tudott tisztelni egy emberben: a tudást és az egyenes gerincet.

Ezekből a gondolatokból kiindulva, no meg természetesen saját tapasztalatból is, próbálok néhány sort leírni Róla, aki oly váratlanul ment el közülünk, hogy még most is azt remélem, egy este újból megcsörren a telefonom és amolyan „udvarhelyies” hanglejtéssel bejelentkezik a kedves hang: „Halló, itt András Zoli! Most kaptam meg az *Átalvetőt*, még ki se bontottam, csak látom a fedőlapon, hogy nagyon szép. Ugye, benne van a versem? Köszönöm szépen.”

Felkérésre, közismert – és talán sokak által megmosolygott – természetszeretetről, szereteteihez való viszonyáról próbál vallani a lánya, Kinga, akinek lelkében immár örökre így marad beleégve a szeretett édesapa alakja. „*Apu imádta a természetben való barangolásokat. Amíg ereje teljében volt, majdnem minden hét végén, ha az idő is engedte, vette a kis hátizsákját és nekiindult a világnak. Ilyenkor több tíz kilométereket is megtett. Sokszor még mérte is az időt, hogy egy adott nagy távot mennyi idő alatt tud megtenni. Ezt a ritmust nem sokan tudták felvenni vele, ezért nagyon sokszor egyedül ment el kirándulni. Nem félt, csupán az utóbbi években, amikor már belegondolt abba, hogy akár rosszul is lehet, ezért már csak kisebb távolságokra merészkedett, és mobilját is magával vitte. Amikor megérkezett egy közeli dombtetőre ahol pihenőt*

tartott, mindig felhívott, hogy minden rendben, leheveredik egy cseppet a fák árnyékába, és indul vissza. A heverészős szertartás soha el nem maradhatott. A hátizsákjából mindig elővette az ott lapuló fekete esőkabátot, azt végigterítette a nyár-illatú fűben, egy fa alatt, elmajszolta az édesanyám által készített szendvicset, és egy-két órát ott szunyókált, a végtelen csendben.

Mindig mondta, hogy ő igazán a kirándulásain érzi jól magát, ott elfelejti minden bűjút-baját, a kórházban felgyülemlett feszültségeket kiengedi, átadja magát a természetnek és megnyugszik... és ez a megnyugvás tükröződött mindig az arcáról, mikor mosolyogva hazaérkezett (...) Mostanában, mint már említettem, már nem bátorkodott hosszú távokat megtenni, inkább csak kísértelt egy közeli dombra, vagy pedig rőtta a várost. Délelőtt reggeli után, beült a „szalonba” és itt várta a kávéját, melyet anyu szolgált fel neki. Az egy külön szertartás volt, ahogy ő összekevergette a kávé-t a tejjel és szűrőcsölgette. Kávézás után még elüldögélt csendben egy félórányit, de volt mikor akár egy órát is. Ilyenkor gondolkozott a világ dolgain, vagy pedig faragta a rímeket. Majd bevásárolt és megjárta magát a városban. Aztán olvasott, sokat, politikát, történelmet, szépirodalmat és rengeteg verset. Majd délután újra megjárta magát, vagy átment a barátaihoz politizálni. Mindig aggódott rettenetesen a magyarság sorsának alakulásáért. Annyira örült, mikor letehetette a magyar állampolgársági esküt.”

Köszönöm lányának ezeket a sorokat, amiket hely hiányában sajnos csak részleteiben tudok közzétenni.

Eggyel újból megszaporodott hát azoknak a száma, akik immár egy rózsaszín felhő mögül vetik ránk figyelő tekintetüket az „istenszakállú végtelenből”, ahol András Zoli szerint minden „végtelen lét csupán/ a végtelenben”. És a számomra – sokak számára – „hajdani kedves, jó barát, / ott vágat a fekete égen át,/ fehér ködparipát nyergelve meg, / s a Hadak útjáról integet.” (BOÁ: *A Gondolat*).

B. Osvát Ágnes

Elhunyt Sylvester Lajos publicista

Május 10-én este elhunyt Sylvester Lajos újságíró, közíró, drámaíró, volt színházigazgató, a Háromszék című sepsiszentgyörgyi napilap főmunkatársa.

Sylvester Lajos a háromszéki Alsócsernátonban született 1934-ben, a Kolozsvári Bolyai Egyetemen végzet tanulmányait magyar nyelv és irodalom szakon. Tanárként és főtanfelügyelőként dolgozott, Háromszéken több emlékmű állítása is – egyebek közt a zágoni Mikes Kelemen szobor, a szárazajtai emlékmű, a sepsiszentgyörgyi Kossuth Lajos szobor – az ő nevéhez fűződik.

1974 és 1985 között az akkori Sepsiszentgyörgyi Állami Magyar Színház igazgatója volt, az 1989-es fordulat után a Háromszék napilap főmunkatársa lett.

Főbb művei: Úz-völgyi hegyomlás (székely határőrség krónikája), Csupa csapás az élet (az elsorvadt moldvai magyar oktatás és csángó szétrajzások emlékkönyve), Frigyre lépni a szülőfölddel, Ojtoz völgye a hadak útján.

Lapunk hű barátját is gyászolja a kiváló erdélyi magyarban.

András Zoltán

Jöhetsz már

„Nem félek a haláltól.
Megállok vele szemben,
De amikor lesújt rám
Isten, ölelj meg engem”
(Gyurkovics Tibor)

A semmiből jössz?
Semmi nincsen,
végtelen lét csupán
a végtelenben.
Ott álltál, midőn
a vérben rúgkapáltam,
anyám véreben nyüszöngve,
lilára váltan.
Tán csenevész voltomat szánva,
bukdácsolni hagytál
e rút vagy szép világban.
Hollószárnyon felettem kerengve
hányszor itt feledtél lengve-lebegve.
Derűm deres lett,
s borult világom
mint varjú ül egy csonka ágon.
Ha jönnöd kell,
ne rongygúnyában, borostásan,
mesék díszében jöjj,
akár glóriásan.
Lám, mi nagyképű lettem,
míg e tereken ténferegtem.
De kívülem magad tiszteled
e tiszttel
ki egylényegű vagy
a halállal és
a hittel.
S a kezem ha kezedben rezzen,
súgd fülemben:
sújtó súlyod most eloldom,
bátran, fiam,
csak férfimódon!
És sóhajkönnyen,
ahogy lebben a lepke
szárnyalj vélem
az istenszakállú végtelenbe.

András Zoltán

Levél Tatjánának

Írok magának áldott lélek,
kít a Isten egy zseni által
megteremtett.
És azóta szebb a föld,
Szelídül a sztyepp:
a havas puszta.
A rideg Hold melegen mosolyog
a fagyos csillagokra.
Fehér nyírfasoron vidáman
repül a zsenge vágy,
s az öreg trojka.

Bírom titkát, mit levélbe rejtett,
de Anyegin szívében
csupán részvétet hagyott.
Ó, ha én lehetnék a címzett...
De hisz az vagyok.
A világba szórta lelke drága kincsét
a csodás sorokban
hasonlót női kéz a teremtés óta
nem írt le tán soha.
Ártatlansága remegve várta
jövője boldog hajnalát.
Pörgött az óra, leányszobája
vigyázza fojtott bánatát.
Hűséget kínált,
szépszavú közöny a bére.
A könny igazgyöngy,
sziromszemében,
ús álom-vágya,
mint rejtett mécses
tovább ég szívében.

Ó, milyen más,
mint testvérhuga, Olga,
aki esztendőre
az érelfeledte.

Századnyi idő emelhet falat,
mélyíthet vermet,
maga örök,
hótiszta gyermek.

Riadtan nézek önmagamra
Mi ez?
Szerelem, dőre ábránd,
önteltség, hiú vakság,
remény, álom,
illó pára a szívárványon?
Mindegy.
Most kínban égve
viselem, mit áldva-verve,
mért reám sorsom szeszélye.
Végzem.
Választ nem várok.
De kérve kérem,
ha zaklattam nyugalma, megbocsásson.
Ó, de mégis, engedjen, ha nagyon fáj,
olykor írnom.
„Jelleme kezes nekem”.
Hiszem, feloldozza botor vétkem,
de titkon azt remélem,
álmaimban még néha
ide lebben.

Tatjana válasza

Ha látná, most mily zavart vagyok...
Nem kérte bár, de válaszolok.
Tudom, titkomat ismeri,
de mi egyre fájóbb,
e pár sorom tán felfedi.
Minek tagadnám. Anyegint nem
feledhetem.
De Mindenhatóm más sorsot szánt nekem.
Gazdagságban élek,
pompában és fényben.
Férjemet tisztetem.
Lelkem bezárult egészen.
Hercegné lettem, nagyúri dáma,
estélyre estély, bál jön újra bábra,
sarkantyúpengés, fényes tiszt urak,
s a sok piperkóc megunt lovag.
Pipiskedő hölgyeink raja
száján a pletykák nem szűnő sora.
Lakomák, zene, boros vigalom
tort ülnek a bennem sajgó bánaton.
Hogy itt hagynám e talmi társaságot,
e cifra, maszkírozott világot.
Oldódj el hát képzelet!
Valóság légy, ne pusztá álom, téveteg.
Vissza, vissza a szelíd völgybe.
falunk harangját hallom: jössz-e?
Ott, ott a régi Tánja,
patakfodrok, virágmosoly,
a hársak hűvös árnya.
házunk melege.
kamasz-derűm hívó szobája.
Megszakítsam? Minek is írnék?
Ó, de mégse, hisz csak gyenge nő vagyok,
ki még hiszen csodákban,
káprázik fényben, balga látomásban.
S mitől jobbik énem óva int,
a hiúság is néha rám pirít.
Mi készítette túldícsérni lényem?
Levele hangját meg sem érdemeltem.
De be kell vallanom,
most szavaiba kapaszkodom.
Bár lehet, hogy vétkezem,
az Úr e riadt lángot
tán megbocsátja énnekem.
Szeret? Őszintén?
Osztozni kíván a sorsomon,
mellettem ez árvaságban
kísérőm lenne,
lelki társam?
Hát legyen!
Századnyi időn átröppenve,
szálljunk, kövessen a messzi ködökbe.
Napok körül kerengve,
bolyongva a végtelenben,
míg utunk elvezet oda,
hol elborít a csillagok pora.

Magamhoz térek.
leteszem a tollam.
Tovább nem gyötöröm
sem magát, sem magam.
De arra kérem,
ha nevem még él szívében,
ne feledje.
Őrizzen emlékezetében.

Elhunyt Balázs Imre festőművész

Április 14-én a váci Köztemetőben végső nyugalomra helyezték Balázs Imre erdélyi festőt. A szertartáson az Erdélyből az anyaországba kényszerültek közösségének számos tagja vett részt. A sírnál beszédet mondott Nagy-Kemény Endre. A szülőfalu küldöttei Máréfalváról hoztak földet. A behatolást követően Péterfy László, a pályatárs beszélt, majd Szász István Tas mondta el rövid búcsúversét.

Vécsi Nagy Zoltán művészettörténész nekrológja

„Rossz hír számára, mily rövid az út”- jut eszünkbe újra. Március idusán nyílt váci kiállításának sikeres szakmai visszhangja meglehetősen nehézkesen, de a húsvét hétfői kíméletlen hír viszont szinte azonnal elért hozzánk: meghalt Balázs Imre, a huszadik század második felének, a huszonegyedik első negyedének egyik legjelentősebb – igaz, utolsó huszonöt évét váci illetőségűként megélt – erdélyi magyar festőművésze.

Balázs Imre Máréfalván született, tehetsége Marosvásárhelyen bontakozott ki, a bukaresti és kolozsvári főiskolákon érett művésszé és emberré. Mivel 1956 októberében, mint a kolozsvári diákszövetség titkára, vállalva a történelmi pillanatot felelősségét, a kolozsvári Mátyás házba összehívott diágyűlésen felolvasta a képzőművészeti főiskolások követeléseit, letartoztatták.

A közvetlen közelségből és különösséggel megélt emberség és embertelenség, a benti szűk terek és sötétség életre szóló tapasztalatai rávetültek a kinti, későbbi évek élményeire és ihletőire, belső alakítóit voltak a sajátosan Balázs Imre-i festői világnak. Embersége, szeretettel teli közösségi lénye másokra is kisugárzott, annál is inkább, mert nemcsak festőként, grafikusként, de reklámgrafikusként, szerkesztőként, sőt galériavezetőként és művészeti íróként, valamint kiállítás- és művésztelep szervezőként is emlékezeteset adott magából.

1970 és 1986 között a Sütő András szerkesztette Új Élet című képes hetilap grafikai tervezője, művészeti rovatának vezetője és az Új Élet Galéria felelőse volt, továbbá számos képzőművészeti cikk szerzője és még több képzőművészeti kiállítás szervezője és megnyitója is. 1987-ben Magyarországra települve, szinte a nulláról újra kezdte életét, művészi karrierjét. 2007-ben a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjével, majd Hargita Megye Önkormányzatának Életmű Díjával tüntették ki.

A balladás drámaiságtól az életörömgig ívelt pályája, a zárt doboz-terektől a végtelenben való nyargalászáig, a szénegető baksa szénfeketétől a frissen meszelt falak fehérjéig, az alvadt vér vörös és a mélybarna humusz barázdáitól a futóhomok szürkéjéig, okkerjéig, a Jordán vizének valószínűtlen kékjéig, a Hargita felett játszó fények táncáig. Elbocsátó kapuívек otthonosságától a világmindenségbe vetettségünk kétségtelen szabadsággal kecsegtető kegyetlen egyszeregyéig, hogy: bizony por és hamu vagyunk.

Isten adjon neki nyugodalmat!

Balázs Imre 1931. október 26-án született Máréfalván. Az elemi iskolát szülőfalujában, a középiskolát 1946-49 között a marosvásárhelyi Városi Festőiskola növendékeként végezte. Felsőfokú tanulmányait 1951-52-ben a bukaresti Nicolae Grigorescu Képzőművészeti Főiskolán, 1952-56 között a Kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán végezte. Mesterei Bordy András és Miklóssy Gábor voltak. Az 1956-os kolozsvári diákmegmozdulások egyik szervezője volt, bebörtönözték, 1959-ben szabadult. 1961-63 között kirakatgrafikusként dolgozott. A sajtóéletbe műkritikáival és illusztrációival kapcsolódott be. A Hét, az Előre és a Vörös Zászló című lapok munkatársaként műkritikákat is közölt. 1970-től 1986-ig az Új Élet című lap grafikai főszerkesztője, művészeti rovatának vezetője volt. A marosvásárhelyi művésztelep egyik megalapítója, a Barabás Miklós Céh tagja. 1987-ben áttelepült Magyarországra, ahol 1989-ben Vácott telepedett le.

Számos egyéni és csoportos kiállítása volt, művészete elismeréseként több elismerést is kapott. A Kodály Zoltánról készült portréjért 1983-ban Országos Tárlat portrédíjjal tüntették ki, 1988-ban a hatvani Országos Tájékozódási Biennálén bronzéremmel, 1992-ben Vácon Festészeti I. díjjal ismerték el tehetségét.

Lapunk fájó szívvel búcsúzik hű barátjától, olvasójától és nem egyszer íráskor küldőjétől, a haláláig hű székely magyartól. Büszkék voltunk rá és jólesett köztünk tudni őt. Jó volt tudni, hogy bármikor fordulhatunk hozzá, ha nem másként, legalább gondolatban, és akkor a bennünk élő képe segített eligazodni gondjaink között. Nagyon fog hiányozni az itt élő erdélyiek összetartó csoportjából, mint művész, mint kiemelkedő egyéniség, mint közvetlen és jó barát.

Elmentél a mi Istenünkhöz, ott most már jó lesz neked drága Imre, nem fog fájni többé az, ami itt örökké fáj...Ideát meg, a múlandóságban, bennünk élsz tovább. Köszönjük, hogy velünk voltál.

RÖVID BÚCSÚSZÓ

Balázs Imre barátom temetésére

Messziről lát-e a Hargita?
Havas fejét lehajtja-e?
Vagy rábízta testvéri intelemmel
Nagyhidegre, Nagyvilámra?
Hisz mind miénk,
mind magyar hegy.
De az ecsettel is
látni képes szem,
mely egyként nézte őket,
s most örökre hunyva
pihenni tér,
az is magyar
s örökké miénk.

Szász István Tas -Leányfalu, 2012. április 14.

Erdély elveszettnek hitt szelleme kitört a palackból és a jövőben a ma összmagyarságát szolgálja

2012. május 30. jelentős nap volt számomra, de hasonló módon a 77 éve megjelent és egy évtizedet élt kolozsvári Hitel folyóiratra és szellemi körére még emlékezni akarok számára is. És hiszem, hogy azok számára nem kevésbé, akik e szellemi körnek (megmaradásunkhoz nélkülözhetetlen) gondolataival a jövőben – e nap további energiákat adó hatására és annak segítségével – majd megismerkedhetnek. Ezek azok a gondolatok, melyeket az említett csoportosulás, háromnegyed évszázaddal ezelőtt, nem csupán vallott, de ki is dolgozott és írásban hátrahagyott az utóknak.

Több mint 38 év munkája, nem egyszer küzdelve után jutottam el oda, hogy a megmentett, majd átmentett dokumentumok és emléktárgyak, a Makovecz Imre segítségével épített házamban méltó otthonra, elhelyezési és bemutatási helyre leltek, megkutatthattam a témát és megírhattam történetét könyv és számos tanulmány formájában, film is készüljön róla, majd az egész Kárpát-medencében előadások sorával népszerűsítsem.

Most ez a munka, döntő fejezetéhez érkezett, mert a magyar nyelvterület legkiválóbb előadóit hívtam össze az Írószövetségbe, egy egész napos, négy részes konferenciára, ahol húsz előadás hangzott el a kérdés legfontosabb témaköréről, és archív felvételekről megidéztük a szellemi kör néhány jelesének hangját is.

A nagyszerű konferencia fénypontját – mondhatnám csodával határos egybeeséssel –, egy hihetetlenül felemelő pillanat jelentette. Néhány hónapja adtam be egy komoly dokumentációt a Magyar Örökség Díj Kuratóriumához, ahol több mint 2000 ilyen beadvány vár elbírálásra. E felemelő pillanatban tudhattuk meg, hogy a véletlenül éppen a konferenciával egy napon tartott ülésükön a Hitelt találták méltónak a díjra és a június 23-án sorra kerülő ünnepségen, a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a lap szellemének

folytatását felvállaló budapesti Hitel folyóirattal együtt adják át azt az oklevelet, amelyik immáron biztosítja, hogy ezeknek a nagyszerű elődöknek a szellemi kincse bekerül a nemzet aranykönyvébe, legszentebb szellemi kincseink eszmei tárházába.

Bakos Istvánnak a kuratórium nevében tett bejelentése után nagy taps köszöntötte a döntést, és nem kevés jelenlévő szemében csillantak meg a meghatottság könnyei.

A konferenciát egyébként minden támogatás nélkül kellett megszerveznem, öt hónapos előkészítő munka előzte meg. Színhelye az Írószövetség Bajza utcai székháza volt.

A megnyitó előadást és a záróbeszédet Pomogáts Béla, az erdélyi irodalomtörténet nagy ismerője, több mint száz nagyszerű könyv szerzője mondta.

A nap folyamán az MTI, a Kossuth Rádió és a televízió riporterei is megjelentek és riportokat, felvételeket készítettek. Így az esemény híre sokfelé juthatott el és az előadásokat összefogó, reményeim szerint majd megjelenő kötetre is felhívhatta a téma iránt érdeklődők figyelmét. A kötetet az anyag összeszerkesztése után, pályázati úton próbálom megjelentetni és eljuttatni a magyar könyvtárakba.

Ezzel a 77 éves lapnak és szellemi körének története új és hasznos fejezetébe léphet, és ma is aktuális gondolataival újra szolgálhatja a Kárpát-medencei magyar megmaradástért folyó küzdelmet, melynek alapvető feltétele a Hitel által hirdetett egység gondolata és a nemzet szolgálatának szelleme. Ennek gyakorlati megfelelője pedig az egyén közösséget szolgálni akaró erőfeszítése arra, hogy saját képességeit ne csupán a maga érvényesülése, de az egész nemzet érdekében bontakoztassa ki, s éppen ezen keresztül – a haza megerősítésével – legyen képes biztosítani saját boldogulása terén elért eredményeinek biztonságát is.

2012. május 30.

Szász István Tas

A KOLOZSVÁRI HITEL ÉS SZELLEMI KÖRE (1935–1944) TÉMÁJÁVAL FOGLALKOZÓ KONFERENCIA

(2012. május 30. Magyar Írószövetség Bp. Bajza u. 18. reggel 9 óra)

- Megnyitó előadás: Reformtörékvések Erdély szellemi életében (Pomogáts Béla)
- A Hitel létrejötte és történetének valamint utóéletének, feltámasztásának vázlatos ismertetése. (Magyar Örökség Díjas hitelesek felsorolása is) (Szász István Tas)
- Az Erdélyi Fiatalok – Hitel disputa (Cseke Péter)
- A Korunk és a Hitel Gaál Gábertől Gál Ernőig, avagy a marxisták és a Hitel (Csapody Miklós)
- A 75 éve rendezett Vásárhelyi találkozók és a Hitel. Hitek és tévhitek (Márkus Béla)
- A Hitel és a történelmi szerepvállalás, a harmadik Hitel - (Vallasek Júlia)
- Az elfeledtetés története és okai (Zólyá Andrea)
- A közösen gondolkodó Helikon és Hitel, átfedések, spontán munkamegosztásuk és néhány a mának szóló üzenettel is bíró példa. (Szász István Tas)
- A Hitel és az EMGE kapcsolata (Farkas Zoltán)
- A Hitelben megfogalmazódó nemzet- és nemzeti jövő-politika, külön a kisebbségi időkre vonatkozóan és külön az 1940-44 közötti „többségi” helyzetben, a megoldáskeresések áttekintése. (Bárdi Nándor)
- A hitelesek késői hatása az erdélyi magyar értelmiségre és szerepük a túlélés évtizedeiben (Dávid Gyula)
- A kolozsvári Hiteltől a budapesti Hitelig, két korszak Hitelei azonos célokért (Papp Endre)
- A Hitel szerkesztőinek élő hangja (Záhony Éva)
- Makkai László az alapító (Makkai Lilla)
- Venczel József a Hitel szellemi körének kiemelkedő alakja és tragikus sorsa (Székely András Bertalan)
- Albrecht Dezső, Vita Sándor és Kéki Béla hagyatéka (Kónya Hamar Sándor)
- A Hitel mártírjai
- Szabédi László és a Hitel (Kántor Lajos)
- Demeter Béla a demokrata és elárultatása (L. Balogh Béni)
- A kolozsvári Hitel jelentősége ma (Szakolczay Lajos)
- Zárógondolatok (Szócs Géza Államtitkár)

A szobrokat le lehet dönteni, az életműveket azonban nem

Felavatták Tormay Cécile (1875—1937) író nő szobrát

„Ideje végre, hogy lerántsuk a leplet történelmünk és irodalmunk kitakart mozaikjairól” - mondta Zorányi Gábor, a *Nemzeti Értékvédő Egyesület* elnöke a Szent Rókus Kórház előtti parkban tartott szoboravató ünnepségen 2012. március 31-én. Hozzátette: „ideje, hogy teljességében láthassunk egy kort és ideje, hogy gazdagabbak legyünk általa”.

Tájékoztatása szerint egyesületük csaknem két éve határozta el, hogy szobrot állítanak Tormay Cécile-nek. „Lassan olvadozott körülötte a jég a rendszerváltás óta, de végre elolvadt. Épp ma egy hete, hogy az író nő szépirodalmi munkásságáért *Magyar Örökség Díj*ban részesült” - emlékeztetett. A szobrokat le lehet dönteni, az életműveket azonban nem - hangsúlyozta Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, hozzátéve: lehet ugyan hallgatni róluk évtizedeken át, de az életművek és a bennük rejlő értékek mindig új létet nyernek. Ez történik Tormay életművével is, a korábbi írói alkotásoktól kezdve a legutolsókig.

Tormay Cécile szépirói munkássága 1899-ben az *Apród-szerelem* című novelláskötettel indult, és már első alkotásaiban felfedezhető volt írásművészetének talán legérdekesebb eleme, az atmoszféra-erő - ismerte az író munkásságát Takaró Mihály irodalomtörténész.

Mint mondta, Tormay írói pályája 1918-ig töretlen volt a korabeli magyar irodalomban, és rendkívüli volt nemzetközi elismertsége is. Novellái, regényei rendszeresen jelentek meg

francia, olasz és német folyóiratokban, regényeit sorozatban adták ki a jelentős német, francia és olasz kiadók. Tormay rövidesen a kortárs világirodalom elismert tagja lett, az Emberek a kövek között, A régi ház, vagy a Viaszfigurák ennek a különleges és modern stílusnak az ékkövei.

Műveit ekkor már angol, német, holland, olasz, finn, észt, dán, francia és norvég nyelven is olvashatta a közönség. Figyelmét a történelem és a politikai

csemények néhány évre más irányba terelték, e korszak kiemelkedő alkotói termése a Bujdosó könyv - tájékoztatót az irodalomtörténész.

Az eseményen beszédet mondott Kocsis Máté, Józsefváros polgármestere és Jobbágy Éva, a Tormay Cécile Kör alapító-vezetője is.

Tormay Cécile mellszobrát R. Törley Mária szobrászművész készítette, az alkotást az ünnepségen Aczél László Zsongor pálos atya szentelte fel. Az író nő művéből Kubik Anna Kossuth-díjas színművész olvasott fel, közreműködött Geiger György Kossuth-díjas trombitaművész. **MTI**

(Tormay Cécile-ről bővebben lásd lapunk 56. oldalán.)

Magyarellenes retorika a kormányzati döntésekben

A Kossuth Rádió május 13-i Vasárnapi Újság c. műsorában erdélyi magyar politikusok elemezték a Romániában hatalomra került új kormány magyarokat érintő retorikáját és intézkedéseit.

Elemzők szerint Romániában már azzal a retorikával elindult a visszarendeződés, ami a parlamentben a pártelnökök felszólalásaiból érezhető volt a kormány beiktatásakor. Ez a hangulat- és retorikaváltás leginkább a nemzeti liberális párt részéről érezhető.

A kormánypozícióból most ellenzékbe kényszerült Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, Kelemen Hunor szerint az elmúlt 22 év eredményei veszhetnek kárba, a magyar kisebbség helyzete fordulhat rosszabbra azáltal, hogy képviselői kikerültek a hatalomból, s így már nem tudják közvetlenül befolyásolni a döntések meghozatalát. A nacionalista, magyarellenes retorika most a kormányzati döntésekben is kezd megjelenni, mondta Kelemen Hunor, aki aggasztónak tartja, hogy visszavonják a költségvetésből az önkormányzatoknak törvényes módon kiutalt támogatásokat. Ezt a kormányrendeletet megtámadják a közigazgatási bíróságon, tette hozzá.

A kisebbségi törvénytervezetet a kulturális autonómiára

vonatkozó rész nélkül készül elfogadni az új román kormány. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke hangsúlyozta, olyan kisebbségi törvényre nincsen szükség, amely a kulturális autonómiáról nem rendelkezik, s nem ad valós hatásköröket az oktatás, a kultúra, a média területén.

Romániában a kisebbségek ügyében vége szakadt a nyugatot megtevesztő látszat-politizálásnak, vélekedik a romániai kormányváltás magyarokat érintő változásairól a Székely Nemzeti Tanács elnöke, Izsák Balázs.

Izsák Balázs nem lát lényeges különbséget a mostani és a korábbi román hatalom között. Az egyes politikai erők legfeljebb abban különböznek egymástól, hogy melyik helyez nagyobb hangsúlyt a látszatra. Annyi változott csupán, hogy Romániában a kisebbségek ügyében most vége szakadt a nyugatot megtevesztő látszat-politizálásnak. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség kijárási politikája 16 év alatt sem vezetett eredményre, s úgy véli, nem a román kormány volt a legfőbb akadálya az autonómia elérésének, hanem az, hogy 16 éven keresztül Románia fel tudta mutatni a világnak, a magyarság helyzete megoldódott azzal, hogy az államhatalom minden intézményében képviselve van.

hirado.hu/ Kossuth Rádió

Levél dr. Soós Lajos kollégának Pápakovácsiba

Kedves Kolléga!

Kedvelt szervezetem, a FAKOOSZ (Falusi Körzeti Orvosok Országos Szövetsége, melynek e levél szerzője előzőleg elnöke volt – a szerk.) internetes körlevelében olvastam, hogy a legjobb Kárpát-medencei háziorvosok versenyében az előkelő második helyen végeztem.

A magam részéről gratulálok minden helyezettnek, különös örömmel a határon túliaknak, hiszen magam is onnan érkeztem Pápakovácsiba 35 évvel ezelőtt. De éppen ennek okán személy szerint Neked külön is gratulálnom kell. Leveletem is Tenéked írom.

Az idő rohanó szekerén feltartóztatlanul haladva az egyetlen biztos felé, visszapillant az öreg orvos, mint Petőfi ama „kiűzött napkirálya” a föld perméről. Na, véres korona az nem volt, még vörös sem, inkább tövises, de az sem korona formájában. Viszont volt hallatlanul izgalmas élet, harcokkal, csatlódásokkal, eredményekkel és bukásokkal.

Hogy az aktuálisnál kezdjem, bár Te nem tudod, de néha előfordulok felétek s nagy öröm számomra azt hallani, hogy régi betegeim és utódaik szeretnek, becsülnék Téged.

De az aktuális sikert értékelendő nézzünk csak vissza a múltba s tekintsük körül a mában is. Éppen most, amikor az egykor elképzelhetetlen lehetőséget kihasználva a mi utódaink közül sokan nem óhajtanak rálépni arra a tövises útra. Amikor ma itthon előre tekintenek, ez a választás sokaknak szinte a valódi mártíromsággal tűnik egyenlőnek.

Mi másként kezdtünk s másként folytattuk, természetesen más lehetőségek és történelmi körülmények között, vagyis nincsen jogunk párhuzamot vonni. Azt hiszem, ez még a Te korosztályodra is jócskán érvényes. Nem tudhatjuk utólag, hogy ha mehattunk volna „tovább” mentünk volna-e? Én a magam részéről cáfolhatatlanul állíthatom, hogy nem. Engem ugyanis azért gyötörtek odaát közel négy évig, hogy ne Magyarországra menjek – német gyökerekkel is rendelkező – feleségemmel és két gyermekemmel, hanem Nyugat-Németországba, ami fejésként meghatározott bevétel lett volna Romániának. Nem álltam kötélnek, s ezért kárpótlás nélkül fel kellett áldoznom minden vagyonunkat, beleértve egy gyönyörű kolozsvári ősi villát is.

Németország még kárpótlást is fizetett az oda települő németeknek. Mi azonban Magyarországra akartunk jönni, gyermekeinket magyarnak nevelni és a hazát szolgálni. Úgy ahogy, s amilyen volt. Ma ez már nevetséges, pátoszos szövegnek tűnik. Akkor az életünket jelentette, a nagy célt. A mindent.

No, de ez nem általánosítható, mondhatja bárki, és az áttelepült mintegy 3000 erdélyi magyar orvos alig 8 százaléka volt az aktív magyar orvostársadalomnak (ma bizony jól jönne ez is, de sajnos már ők is messzebbre néznek). Kollégáink döntő többsége hazai képzettségű és születésű orvos volt. De a kor lehetőségei szerint csendben és becsülettel tette a dolgát. Ki-ki meggyőződése szerint. A rendszerváltásig a disszidálók és a „befogadottak” száma szinte pontosan egyezett. Véletlenül? Ki tudná megmondani?

A minket befogadó közeg akkor még barátságos, segítőkész volt, s gondolni sem lehetett 2004. december 5. hangulatára. Még a vidéki pártelit is odakacsintott egy Ceausescu- vics erejéig, és besegített ebben-abbán. Az akkor kifutó középvezető

réteget – így szoktam mondani – még megfertőzte a néhai nemzettudat egy szikrája. Ami persze külön is megérne egy misét és szintén nem általánosítható. A pápai járás kollégái mondhatni baráti, esetenként testvéri szeretettel fogadtak, s amikor hallották, hogy mehattam volna Vaszarra is, ahol a csoda TSZ működött, már az első havi gyűlésen (és politikai előadáson) azt mondták: Pista drága, ekkora marhaságot hogyan tehetél. Pápakovácsiban egymást váltották az orvosok, éhen haltok, Vaszar egy zsíros körzet, oda kellett volna mennek. Választ csak egyfelét adhattam. Mikor odamentünk a körzetet megnézni, a rossz állapotban levő ház és melléképületek mellett állt egy diófa (az, amely ma is él) és hasonlított a kolozsvári kert egyik fájára. Hetedik évét taposó, iskolába készülő fiam felmászott s szólt: Na, végre. Én pedig a fa alatt Czere Ferenc tanácselnök bátyám kezébe csaptam.

Ezt követően talán életem legemberibb tíz esztendeje következett. Olyan tíz esztendő, amely felkészített arra a 25-re, amelyben megvívhattam immáron nagyobb léptékű küzdelmeimet is.

Az a közösség fogékony volt a jóra. Élt bennük a bizalom és a vidék magyarságának tartása, szorgalma, embersége. Tíz év alatt felújítottuk és kibővítettük a rendelőt és az orvoslakást, a melléképületet rendbe tettük, s az istálló felújítva évekig a falu gyermekeinek tornaterme volt. Az akkor híres asztalitenisz csapat ott edzett, télen még „falaztak” is a teniszkedvelők, s említett fiam nem véletlenül lett tenisz és sí edző. Mert Döbröntén sífelvonót is csináltunk. Cikket írtam a Népsportba, összeszerveztem a vezetőket, a TSZ Kupon működő öntödéjét, a pápai Szakmunkásiskolát, és lőn felvonó. A kis melegedő és az EU szabványoknak megfelelni nem tudó elhagyott felvonó ma is ott áll. Akkor sorban álltak az emberek, az utcán végig Ladák és Trabantok parkoltak, a honvédséget sítani tanítottam és úttörő olimpiára vittem a gyerekeket. Gyepsí bemutató is volt, pénzt is szereztem hozzá, s mikor eljöttem, a városnál komoly összeg maradt erre a célra. Hogy hova lett, nem tudni már. De Te tudod legjobban, mit fejlődött azóta Döbrönte.

A négy falu mindegyikében sikerült új vagy felújított rendelőt csinálni, és Pápakovácsiba furcsa módon éppen erdélyi kapcsolatok segítségével kaptunk anyagot a sportsarnok felépítéséhez, és a hálás honvédség oda is szállította és felállította az elemeket. Agg Sanyival álmodtuk meg és az is felépült. Amikor egy magyar kistelepülés orvos, pap, tanár vagy tanító nélkül marad, vajon mit veszít a szakemberen kívül? Bizony ha „jobb létre penderülünk”, tudtunk nélkül ezt a valamit is magunkkal visszük. És erről azoknak is tudnia kellene, akiknek a helyben maradásra ösztönözésre van lehetőségük.

És a szakma?

Mikor odamentem, azt hallottam, „ez a doki nem is injekcióz”. Mert szó, ami szó, addig szokás volt B vitaminokkal járni a falvakat. A szűrés, gondozás primitív kezdetei is meglepőnek tűntek. De az öreganyók konyhakredencének üvege közé filettollal írt nagybetűkkel odatettem egy papirosra a gyógyszer-szedési tanácsokat. És le is ellenőriztem. Megszámoltam a maradékot – ha kellett. Nem a nagy tudomány, hanem az apró munka tett csodadolgot. Az első évben minden éjjel legalább egyszer felköltöttek s mentem. Eleinte vittek, vagy kismotorral berregtem a falvak között, aztán az Attyapusztán tanyázó atyák adtak kölcsön és megvettem a kedvezményes Ladát. Úristen,

mekkora élmény volt! És utána azzal mentünk. Télen jött a feleségem is és lapátoltuk a havat a Ganna és Döbrönte felé vezető hófúvásos úton. De mentünk. Hiszed vagy nem, az utolsó, a tízedik évben alig ébresztettek fel. Annyira visszaesett a váratlan események száma.

Gyönyörű évek voltak. Szerettem őket. Ma is szeretem és ma is jönnek-mennek a levelek. 25 év után!

Hát így éltünk mi ott boldogan, és eszünk ágában sem volt a nyugatról érkező hírek miatt irigykedni vagy keseregni.

Hogy Te, Ti miként éltetek, pontosan nem tudom, csak azt látom, hogy otthonra lertetek, hogy nem indultatok neki a nagyvilágnak, és, hogy olyan megbecsülést szereztek, amely most példa lehet sokak számára.

Mert fontos dolog az a pénz, kell a jó munkához, kell a nyugodt háttérhez, kell a másokat szolgáló önképzéshez, kell a család fenntartásához és sok máshoz, de az is fontos, hogy az, amit teszel, olyan ügyet szolgáljon, amelyik nem csupán emberként, de magyarként is elégtételt jelent az orvosnak.

Lehet, hogy korszerűtlen vagyok, lehet, hogy egyeseknek ez már érzélgős, másoknak egyenesen ellenszenves vagy legalábbis gyanús, de én már csak így érzem, s ha újra kezdeném, akkor is így próbálkoznék.

Segítsen Isten Téged további utadon és munkádban is, érezed jól magad azon a gyönyörű vidéken és azok közt a kedves emberek között.

Ja és még valami: vedd már rá a „germánokat” (akkor ott – éppen a még itt élő maradékaik – így mondták tréfásan), hogy dobjanak oda egy hóágyút s szedjék rendbe a sífelvonót. Nekik fog nyereséget termelni. Megérdemlik. Mikor először jártak itthon, a gannai kerektemplomban és körötte hallottam a legszebben énekelni a magyar Himnusz. Mindenki sírt.

Barátsággal üdvözlöl öreg elődöd:

Leányfalú, 2011. január 31.

Szász István Tas

Toronysisak

„Kedves Barátaim! Nincs valahol szükség egy toronysisakra? Erdélyben folyik a felújítása az X.-i templomnak. Az a döntés, hogy teljesen új szerkezet készül. A régi sisak kültérben nem maradhat, teherviselésre nem alkalmas, de némi pótlással összerakható. Tulajdonképpen egy gótikus jellegű, látványos faszerkezet. Kiállítási tárgyként (10 méter magas) szóba jöhet. Nincs ötletek a helyszínre?”

Az e napokban kapott SMS olyan szép és tömör, akár egy Örkény-egyperces, tulajdonképpen nem is igényelne szószátyár kommentárt, mert műemlékvédő építész barátomnak sikerült néhány staccatós mondatban összefoglalni Kárpát-medencei létünk értelmét. De hogy elkerüljük a félreértéseket: nem illegális műtárgy-kereskedelemre, nem középkori épületdarabok csempészetére buzdít ez az SMS, hanem olyan dél-erdélyi templom pusztulásra ítélt nyomelemeinek megőrzésére, mely állt már krumpli-és kukoricaföld közepén, öntette el a Maros iszapja, és református gyülekezetének utolsó lelkét, a falu legutolsó magyarját az ortodox temetőben kellett elhantolni, mivel a magyarok sírkertje akkoriban már juhlegelőként üzemelt. Összegyűjtött sírköveit pedig egyetlen éjszaka alatt lopták el...

Nos, ennek az eltűnt gyülekezetnek az eltűnőfélben lévő templomát fogják most megmenteni. Ami nem sikerült a túlparton, látótávolságban fekvő alvinci Martinuzzi-kastéllal (ma lólegelő), az megeshet ezzel a XIV. századi, megrepedt szentélyű, falain fákat, bokrokat nevelgető istenházával. De az akció teljes diadalához éppen erre a szemléletbeli eltökéltségre van szükség: ami a toronyból, a falakból vagy a környezetből kikerül, mert már életveszélyes, mert elhasználódott, vagy mert halálosan megrongálták, annak sem szabad szemétdombra kerülnie – még ha düledező, sebzett favázzal van is szó. Hiszen évszázados templomépítő kezek gondosságát őrzi. És a kezek emlékezetét más már nem őrzi talán.

Szóval, ha valaki tud valakit, akinek (nemes célból) szüksége lenne egy toronysisakra, kérem, föltétlenül jelezze...

Margittai Gábor

Magyar Nemzet, 2012. május 5.

Átalvetők...

A szerk. meglepetéssel értesült arról, hogy Székelyudvarhelyen működik egy Átalvető nevű szervezet, mozgalom. Érdeklődő levelet írt a megadott elérhetőségre, amire az alábbi szívmengető választ kapta. Ennek nyomán csak egyet tehetünk: egy néven, egy szívvel és egy jelképpel húzzuk ugyanazt a szekeret, más-más módon, de egy irányba. A viszontválaszt e sorok közlése jelenti, meg egy meleg kézszorítás...

Tisztelt Dr. K. P!

Bányász József vagyok, a Caritas Vidékfejlesztés vezetője. Egyesületünk a Gyulafehérvári Főegyházmegye Caritas szervezetének egy kirendeltsége. Misszióink a vidéki, hagyományos gazdálkodáshoz kötődő családok, emberek segítése, támogatása. Tesszük ezt képzéssel, szaktanácsadással, érdekképviselettel...Igyekszünk felkészíteni őket arra, hogy önálló, önfenntartó családi gazdaságokat hozzanak létre és kiléphessenek a konzumvilág és a tömegmédiát által diktált függőségi állapotból.

Az „Átalvető” mozgalom is egy Nyikó menti mezőgazdasági termékfeldolgozó szakképzés kapcsán született, ahol az őstermelő kisgazdák megfogalmazták azt az igényüket, hogy termékefeleslegeiket piacra szeretnék juttatni. A hogyanra keresvén a választ, született meg az „Átalvető” gondolata, ami visszautal a termékszállítás múltjába, a népi hagyományra, és most minden falu, közösség saját motívummal, színvilággal ellátott átalvetőjével jelenik meg a „piacon”. A Caritas csak egy közvetítői, facilitátori szerepben van jelen. Igyekszik a tudatos vásárlói réteget összehozni az őstermelőkkel. Nem csupán kereskedésről van itt szó. Sokkal többről. Életet, értelmet szeretnénk adni a gazdálkodásnak, ezáltal megakadályozni a falvak kiüresedését, ugyanakkor a vásárlóknak egészséges ételmiszert juttatni az asztalára. Kultúra ez és nem üzlet. Az agrikultúra ezen a szinten közelebb áll a kultúrához, mint a piacgazdasághoz. Nagyon megszerettük a gazdák és a vásárlók is ezt a márkanevet. Törést okozna a lendületben, ha le kellene mondaniuk róla. Néhány hete Gergely Istvánnal találkoztam az „Átalvető” folyóiratukkal, melynek célkitűzéseit, tartalmát nagyra becsülöm és értékelem. Nekem nem jutott eszembe a „zavarkeltés” lehetősége, hiszen mi is a nemzetünk felemelését, életképességét szolgáljuk „átalvetvén” azt a tehetetlenségből az életrealitásba. Együttműködést keresnénk önökkel, párbeszédet, hogy ez a két nemes törekvés ne váljon áldozattá a magyar – magyar pártoskodás oltárán. Válaszát várom, maradok tisztelttel: Bányász József

A család

A Család az élet törvénye....

egyéni voltomban is törvény alatt állok.

László Gyula

A Család a szülők (férj és feleség), a gyermekek és a legközelebbi hozzátartozóik (a rokonok) közössége. Feladata: a család tagjainak védelme. A család ezáltal a társadalom érdekét is szolgálja, de hogyha felelősségteljesen viszonyulunk hozzá, az önmegvalósításnak is egyik legfontosabb lehetőségévé válhat.

A család a házasság alapján alakul ki és újul meg, mely férfi és nő törvényes szerződéssel kötött életközössége egymás szolgálatára, s melyet szeretet és hűség köt össze. A házasságot tehát abból a közös vágyból kötik, hogy a szerelmespárok egybekössék egész jövőendő életüket. A szerelem viszont csak megfelelő társadalmi, szokásjogi, és anyagi keretek között lehet boldog. A család anyagi kerete elsősorban a lakás, melyet szintén a családtagok egymás iránti szeretete avat otthonná. Az otthon nem pótolhatja sem a munkahely, sem a kocsmát, sem a nyilvánosház. A közös háztartás még nem teremti igazi családot: ahol szeretet nincsen, ott a szó igazi értelmében vett család sincsen. Aki tehát nem szereti azt, akihez hozzámenni készül, jól gondolja meg, hogy mit tesz, mert becsapja önmagát is, társát is, és mindketten boldogtalanok lesznek. De ugyanígy aki nem szereti édesanyját, nem tiszteli apját és nem viseli gondját nagyszüleinek, az minden bizonnyal társát is el fogja hanyagolni és boldogtalaná teszi.

A párkapcsolat és a családi közösség gyökerei az állatvilágba nyúlnak vissza, ahol még teljesen ösztönös a viszony, az embernek azonban tudatosan és idejében fel kell készülnie rá.

A felkészülésnek részét képezi az általános önképzés is, hiszen a kívüllagnak ebben az elkerített részében, melyet a családi kötelekkel rögzített viszony jelent, sokkal közvetlenebb a jelentősége, szerepe a személyiség jellegzetes jegyeinek, melyek közül kedvezőek az egészség, szépség, erő, türelem, gyöngédség, tapintat, ízlés, értelem stb., ugyanis ez a kapcsolat sokkal személyesebb és sokoldalúbb, ugyanakkor rejtettebb is, mint az a viszony, mely pl. a foglalkozásunkon keresztül fűz a kívüllágához.

Az általános önképzés azonban még nem elegendő; mindazt a sokoldalú gyakorlati tudást, melyet a háztartás vezetése és a hozzátartozóink ellátása igényel, külön is meg kell szervezni. Pl. meg kell tanulni főzni, mosni, varrni, vasalni, lakást bebútorozni, takarítani, szerszámokat, felszereléseket kezelni és karbantartani, beosztani, bevásárolni, ügyeket intézni, ismerni kell a nemi kapcsolat, a terhesség egészségét, a csecsemőgondozással és a betegápolással kapcsolatos tudnivalókat, dajkarímeket, szeretetápolásokat, szoba- és kerti növények védelmét, háziállatok tartását stb. A családi életre és család szeretetre való nevelődés már kisgyermekkorban a szülők példájának a követésével és a babázással kezdődik, bár fontos lenne az iskolában is rendszeresen és korszerűen tanítani. A helyes ismeretek hozzásegíthetnek, hogy kevesebbet hibázzunk; a jó házassághoz azonban tehetség és hivatásérzet is szükséges.

A családalapítás a párvalasztással kezdődik. Minél fejlettebb valakinek a személyisége, annál igényesebb a párvalasztásban. A párvalasztás az emberi értékek szabadversenye vagy szabadpiaca, ahol mindenki mérlegre kerül. Első és legfontosabb lépésünk tehát a helyes párvalasztás, mellyel sorsunkat dönthetjük el. Ez a választás ugyanis egyben sorsközösség vállalása is, függetlenül attól, hogy ez a sors a továbbiakban könnyű lesz-e, vagy nehéz.

Ha a felek elképzelései, szándékai találkoznak, az udvarlás lassan lecsökkenti és megszünteti a természetes távolságtartást, és kialakul a pár.

A vágy a társ, a saját gyermekek után alapvető biológiai készítés, melyre az ősi, génjeinkben rögzült tervezet ösztöne sarkall. Ezen alapul az elsődleges, és inkább fiatalabbakra jellemző érzékszervi párválogatás, mely az előnyös testi tulajdonságokat tartja szem előtt: szép legyen, egészséges, fiatal.

Mivel lényegében ösztönös folyamatról van szó, döntő fontosságú az érzelmek szerepe, melyek az ösztönökhöz állanak közelebb. Leghamarabb a rokonszenv nyilvánul meg, mely ösztönös vonzalomból fakadó érzés. A párkapcsolatot azonban a szerelem teszi virágzóvá, mely ösztönös nemi vonzalomból (melyre az érzéki benyomások hatnak erősebben) és szeretetből tevődik össze.

A nemi vonzalom szükséges és fontos feltétele a boldog szerelemnek, de nem elégséges, tehát nem elegendő indíték a házasságra sem, sőt önmagában még csak nem is szerelem; mert a szerelemnek a szeretet is nélkülözhetetlen tartozéka. Ezért nemesen gondolkodó ifjak a testi szerelmet annak a számára tartogatják, akit majd szeretni is fognak, s akit majd így igaz szerelemből ajándékoznak meg vele. A túl korán nemi viszonyba keveredők – mielőtt az érzelmi és értelmi fejlődés az igazi szeretet és felelősség szintjére érne – örökre elveszíthetik egy igazi szerelem szépségét és gazdagságát, bár lehet, hogy ürességükben vagy kiábrándultságukban már nem is lesznek képesek érzékelni e hiányt.

A szeretet viszont a megismerés hosszabb ideje alatt, az értékes lelki tulajdonságok felfedezése révén alakul ki. Lehetnek valakinek értékes testi tulajdonságai is, mint amilyen a szépség, amely tetszhet, ám a szépség még nem minden: nem biztosíték a boldogságra, még csak nem is szükséges feltétele a boldogságnak; vagy lehetnek értékes szellemi tulajdonságai is, melyeket csodálni lehet, szeretni azonban csak a lelki szépséget, csak a lelki értékeket lehet. Ezért a külső szépség mögött mindig a belső szépséget kell keresni, ami a gondolkozásban, az érzelmekben, s főként a magatartásban nyilvánul meg.

A legszebb hozomány a tiszta jellem. A házastársakat nem a szépség, hanem a tisztesség köti hosszú időre össze. Hűtlen ember a legszebb házastársat is megcsalja. A hűség megbízhatóság és komolyság jele; akire féltékenykedni kell, az nem is méltó a féltékenységre. A kölcsönös megértésben nagyobb szerepe van a szívnek és az érzeknek, mint a nemi vonzalomnak, a lelkek összhangjából következik a testi összehangoltság, és nem fordítva. A szeretet azonban gazdagodik és mélyül a nemi vonzalom által, de a nemi vonzalom is új, magasabb szintre kerül a szeretet által. A szerelemben éppen az a legszebb, hogy felszínre hozza legnemesebb tulajdonságainkat. Lelki közösség nélkül azonban nincs tartós kapcsolat, és nincsen tartós szerelem sem, szeretet nélkül pedig hamar elszűrül a színesnek induló viszony. A kor előrehaladtával a nemi vágy amúgy is csökken, de megmarad és túlsúlyba jut (ha volt, s ha van) a szeretet; mert nem a nemi vágy hiánya vezet az elhidegüléshez, hanem a szeretet hiánya, mely a mindennapok éltető derüje.

Am ahhoz, hogy szerethessétek egymást, előbb értékelnetek kell egymást, ehhez pedig okvetlenül jó tulajdonságok kelljenek. Mégis: nem lehet tapasztalni, hogy a nagy jellemeket valami nagy szeretet venné körül; mert akiben nincsenek szép emberi vonások, az másokban sem képes meglátni azokat. Ahhoz tehát, hogy a szeretet felébredhessen, a jó tulajdonságok egyezésére vagy hasonlóságára is szükség van, mert a hasonlóságok vagy azonosságok alapján jön létre az egyetértés, az összhang. Kölcsönös szeretetből és tiszteletből formálódik a barátság, mely a személyes megismerés hosszabb ideje alatt, ösztönös rokonszenvből (első jelzőrendszer) és lelki-eszmei közösség felismerése által (második jelzőrendszer) fokozatosan fejlődik ki.

(Gazemberek között nincs is igazi barátság, csak cinkosság legfeljebb). Az igazi szerelemben tehát a barátságnak is jelen kell lennie, mely csakis rokonlelkek, hasonló gondolkodásúak között jöhet létre.

Akiknek életszemléletük és életcéljuk, a jövőről szőtt álmaik és törekvéseik merőben különböznek, hiába kötnek alkut egymással, nem fogják megosztani egymással szívük legtitkosabb vágyait és gondolatait, nem lépnek egymással benső közösségbe, nem alakul ki egység, mert nem fogják tudni megszeretni sem egymást, sem egymás barátait és társaságát, sem pedig azt, amit a másik szívesen csinál, és valószínűleg elég hamar azon kezdenek majd gondolkodni, hogy ne keressenek-e másik társat, akivel kellemesebben lehetne majd elbeszélgetni, s akivel elmehetnének, a maguk módja szerint szórakozni. Ezért van az, hogy ha egy házaspár nem él jól, mindketten úgy érzik, hogy ebben a másik fél a hibás, pedig lehet, hogy csak az a baj, hogy teljesen különböző természetűek.

Az egyensúly – úgy tűnik – alkalmazkodás révén állhatna helyre, ám minél nagyobbak a különbségek, az alkalmazkodás mindkét részről annál nehezebb, mert ne feledjük, hogy a másiknak is pont olyan nehéz alkalmazkodni, mint nekünk, de lehet, hogy még nehezebb. Szerencsés esetben mindkét fél alkalmazkodik, de legtöbbször csak az egyik, ilyenkor a másik fél vélhetőleg elégedett is lehetne, ám milyen áron?: a szenvedő fél idegrendszere mind érzékenyebbé válik, úgyhogy valósággal felnagyítja a kapott sérüléseket, a „boldog” fél pedig mit lát? Azt látja, hogy a „szenvedő” félnek nincsen igaza: mert mindent felfúj, érzékenysége nem áll arányban az elszenvedett sérelmekkel.

A túlérzékeny (érzelgős) ember mellett tehát valójában a másik fél sem érezheti magát boldognak, hiszen önbizalmától, emberi méltóságérzetétől lesz megfosztva, nem töltheti el saját értékeinek büszke és nyugodt tudata: csak szegény bűnösnek érezheti magát, akit állandó lelkifurdalás kell gyötörjön, mert bármit is mond vagy tesz (ha nem mond és nem tesz, akkor azért), a másik szerencsétlennek minden pillanatát csak megkeseríti. Ha már most minél jobban meghúzza magát, csak annál nagyobb elégedetlenséget vált ki, mert vele akkor már nem is az a baj, hogy van, hanem, hogy mintha nem is lenne.

Mivel egyikük sem élhet úgy, ahogy szeretne, keserűség és harag támad, a türelem lassanként elfogy, a feszültség pedig egyre nő, s idővel mindkettőjüket kétségbeesés fogja el, hiszen valójában egyikük sem teheti szabadon azt, amit igazán szeretne. Ha pedig kényszeríteni próbáljuk egymást az alkalmazkodásra, csak még jobban megnehezítjük egymás helyzetét. Az erőszak és uralmi harc nem javítja, csak rontja a kilátásokat: nem lehet egyszerre harcolni, és harc közben egyenletesen szerelmesnek maradni; az álláspontok így egyre jobban távolodni fognak egymástól, míg végül nem is lehet majd tudni, hogy mi volt a kiváltó ok, mert már egyáltalán nincs semmilyen közös alap. Egyszer csak eljön a perc, amikor a háború döntő küzdelembe csap át, és beáll a teljes szakadás. Ez a végkifejlet.

Hasonló lelkületű és életszemléletű emberekkel kölcsönös szereteten alapuló érzelmi közösség létrehozása szívbeli törekvéseinknek legtitkosabb vágya, melyben még az alkalmazkodás is egy természetes fejlődési folyamat örömteli része. A szerelem egymásra találás; teljes önatadás, minden egyéb ebből következik. Akik szeretik egymást, akaratlanul is nevelik egymást, gondolkodásuk és világnézetük összehangolódik, egymás egyéniségét megszeretik, és mintegy magukéva teszik.

A magára erőltetett alkalmazkodás ellenben csak udvarias és fegyelmezett, de egymástól valójában idegen emberek üres formalizmusa és tartalmatlan látszatboldogsága, mely igazában nem oldja meg, csak hűvösre teszi az ellentéteket: egyensúlyt teremt (az ellentétes erők kiegyensúlyozottságát), de összhangot (melyben a különböző erők egy irányba hatnak) nem. A párvá-

lasztás idején azonban nem látszatboldogságra, hanem valódi boldogságra kell törekedni, ez jogunk és kötelességünk is egyben, mert a házasságban majd nem elég egymás mellett lakni, hanem együtt kell élni, ehhez pedig összhangra van szükség, mely csak bizonyos hasonlóság alapján jöhet létre. Tökéletes azonosság nincs, hiszen nem vagyunk egyformák, erre azonban nincs szükség: az összhang amúgy is létrejön, ha a fontosabb tulajdonságaink hasonlóan egymáshoz, a különbségek pedig nem ellentétesek, hanem kiegészítik egymást, és így beilleszkednek egy nagyobb összefüggésbe. Az összeillő párok vonzzák egymást, és megsokszorozzák egymás értékét, az össze nem illők ellenben taszítják és megsemmisítik, legalábbis semlegesítik; ezáltal az összhang kellemessé és megnyugtatóvá teszi az együttélést, míg az egyensúly csak hamu alatt izzóvá, feszültté. De jobb megelőzni a bajt: ne lovald bele magad, sem a másikat egy olyan kapcsolatba, amelyik eleve kudarcra van ítélve, mert a másik is boldogtalan lesz, és azért is te leszel a hibás. Ha semmi közös sincs bennetek, akkor jobb, ha mindketten hagyjátok, hogy mindegyik élje a maga életét. Sokféle virág van, de nem mind illik egy vázába. Nem a sokféleség a hiba: a hiba ott van, ha mégis összekötik ezeket a nagyon különböző természeteket. Ezért jobb, ha olyan élettársat keresel magadnak, akivel lehetőleg minden tekintetben találsz: nemcsak korban és magasságban, hanem lelki és szellemi tulajdonságaidban is.

A lelki és szellemi személyiségjegyek formálódásában viszont döntő szerepet játszanak a társadalmi és gazdasági életkörülmények. Azoknak, akiknek a származása és a végzettsége hasonló, akik hasonló társadalmi-gazdasági környezetből, ugyanabból az élettörténeti közösségből erednek és ugyanolyan körülmények között élnek, a nyelvnek, gondolkodásmódnak, igényeknek, szokásoknak, ízlésnek, kulturáltságnak, életformának, viselkedésmódnak, érdeklődési körnek, szabad időtöltésnek, az életszemléletnek, felfogásnak, elveknek, álláspontoknak, eszményeknek, és céloknak számtalan hasonlósága vagy azonossága jön létre, amely elősegíti a párok és hozzátartozóik közötti egyetértést. (A házasságkötéssel ugyanis két család is találkozik egymással, akiket szintén kölcsönösen el kell fogadnunk, s akiknek ugyancsak el kell tudniuk fogadni egymást).

Nézd meg hát előbb jól, kihez kötöd az életed, mert az ösztönösség sok téves kapcsolatot eredményezhet. A szerelem önmagában még nem teremti meg a tartós együttélés esélyét. A társadalmi életben a nemek közötti viszony sokkal bonyolultabb annál, hogysem csupán az ösztöneinkre vagy az érzelmeinkre hagyatkozhatnánk; ezért – mikor a nekünk való társat keressük – a szív mellett az észre, az érzelem mellett az értelemre is hallgatnunk kell. Az a jó, ha az ösztön, az érzelem és az értelem nem mond ellent egymásnak, azaz ha egyet mond, mert ahol az értelem, érzelem és ösztön összhangban van, ott nincsen meghasonlás.

Ám ha csupán a külsőségekre figyelsz, választásod nemritkán csalódáshoz vezet: mert csak az értékes lelki-szellemi tartalom egyezése teremthet tartós boldogságot, meghitt bensőséget. Az emberek könnyen hagyják felületes ürességektől megtéveszteni magukat, melyek közül első helyeken áll a vagyon, a rang, a szépség. Pusztán ezekre figyelni azonban merő formalizmus. A kérdés az, hogy mindezek milyen benső tartalmakat: milyen kulturáltságot, és főleg milyen lelkületet takarnak; mert az első helyet az értékelésben csak egyetlen dolog érdemli meg: a jellem, mely, hogyha az összes jó és rossz sajátosságokat összevetjük, mint legfőbb és legtartósabb érték a legtöbbet nyom a mérleg serpenyőjén. Ezért időtálló emberi (családi, baráti stb.) kapcsolatokat csak a legértékesebb lelki-jellembeli tulajdonságokra lehet építeni.

Veér Győző, Szováta

(A második, befejező részt következő lapszámunkban közöljük.)

Dr. Kiss János Botond

Az állatok nászának kisszótára

„– S hogyan történhetik ez meg? – kérdezé a jó lélek, fél arcát kitűntetve abból a főköttől, amely eddig csaknem egészen fogva tartá.

– Akképpen, hogy kegyelmed a szokott szállítmányosai által hozatna ide magának...eleven scaláriákat és nautilusokat, amelyeket legkönnyebben lehet elevenen elfogni a pázás ideje alatt...

– Tartsa kegyelmed nyelvét kapcányon, s gondolja meg, hogy szemérmes özevgy előtt elmélkedik!

– Igazság. Tehát 'a törvényes egybekelés' idején...”

Jókai: *Egy hirhedett kalandor a XVII. századból* című bájosan pikareszk regényéből idéztünk, abból a részből, amikor a történet hőse kioktatja a csigakereskedő holland özevgyet, miként lehet mesterségesen előidézni igazi természeti ritkaságot, fordított irányban feltekeredő csigaházat. De mindezt megtudhatjuk a könyvől is, csak épp a fentti helyesbítésre szeretnénk fölhívni az Olvasó figyelmét.

Irott és elektronikus sajtónk dúskál a szexjelentekben, leírásokban, de az állatokkal kapcsolatban a TV bemondó pl. már hím, ill. nőténybőlényről, párosodásukról, a megszülető fiókáról, vagy disznócsordáról, szarvasnyájról beszél. Pedig ezen kategóriáknak, jelenségeknek szépségszóló, pontos, árnyalatokban gazdag elnevezéseik is vannak, amelyek lassan fedésbe merülnek, esetleg már csak a kigazdák, erdész-vadászemberek ismerik. Egyesek különböző vidékeknek megfelelő, kimondottan zamatos tájszavak, más részüket a szaknyelv is átvette. A magyar nyelvben, amely ősi vadászó, állattenyésztő nép gazdag szóárnyalatokkal bír, kifejező nyelve, a gyűjtőnevek mellett sajátos elnevezések vannak a különféle állatfajok csoportulásaira, amelyeket egy régebbi cikkben (Kiss J. B. – 1999 – Csorda és falka. Erdélyi Nimród. 6 : 10.) elevenítettünk föl. Most ugyanebben a gondolatkörben az állatok nemének, korcsoportjainak és párosodásuk sokféle neveiből próbálunk egy csokornyt összeszedni. Kezdjük talán a háziállatokra vonatkozó szavakkal, s amennyiben ilyen ismeretes, a vadon élő fajok megfelelőivel.

A ló, mint gyűjtőnév, magába foglalja magát a fajt. De pontosan fogalmazva a hímnemű állatot *csődör*nek nevezzük, a kasztráltat a *paripa*, *herélt* névvel illetjük, míg a nőtény a *kanca*. Ivarzása a *sárlás*. A *hágatás* eredményeképp jön a világra a *csikó*. Hasonló neveket viselnek az összes lófélék, beleértve a szamár- és zebrafajokat is. Érdekes módon, a tevéféléknél (ide tartozik az egy- és kétpúpú teve, valamint a délamerikai szelíd- és vad lámafélék) ugyancsak csődörrel, ill. kancáról beszélünk.

A fenttebb említett bőlénynek, akárcsak a házi szarvasmarhának vagy a bivalynak is *bikája* ill. *tehene* van, kicsinye a *borjú*, az ivaréretlen fiatal a *tinó*, az ivartalanított hímnemű a sokat emlegetett *ökör*, míg a nőivarú az első *folyatást* követő borjazásig az *előhasi üdő* v. *üsző* nevet viseli.

A szarvas esetében hasonlóképp gazdag szakszótárt használhatunk. Itt is van bika és tehén, de ezek – a csapatban kialakuló rangsor miatt – a *fő*- vagy *csapatbika*, *mellék*- ill. *kísérőbika*, *vezéretehén*, előhasi üdő elnevezést kaphatnak. A szarvasbőgés (dámvadnál *barcogás*) idején a főbika *beborítja* a *rigyető* teheneiket. Ivadéuk szintén borjú.

Az özne már bakja, ill. sutája, ünője van, a szaporulat a *gida*, v. *gidó*, a Székelységben néhol *őzolló*. Párosodásuk valóban *üzekedés*, mert a bak ugyancsak megkergeti a sutát, amíg megáll, hagyja magát s *fölveszi* a bakot.

A juhféle – s a nálunk élő vadfajok közül a betelepített muflon esetében is – a hím neve *kos*, néhol a román nyelvből

átvett *berbécs*. Nőténye a *juh*, sokfelé *jerke*, a párosodás elfogadott neve az *üzekedés*, vidékenként *bergés*, míg szaporulatuk a *bárány*, ami lehet kos- ill. *berbécs*- v. *jerkebárány*, egyéves koruk után első szaporításig néhol a szintén a románból magyarosított *killány*. Az ivartalanított kos *ürű* néven ismeretes, húsát különösen a muzulmán vallásúak értékelik.

A kecskéknél, zergének szintén bakjuk és nőténykecskéjük van, a hímivarra néhol a románból átvett *cáp* is használatos. Üzekedésüket szintén *bergésnek* is nevezik.

A disznófélék hímje a *kan*, a nőténye a már őstörténelmi hangzású *emse*, v. *eme*, néhol *gölye*. Párosodásuk a *búgás*, v. *görgés*, amelyre visszatérnek a kondába a *kivert*, v. *remetekanonok* is. A bebúgott eme a fiallás, ill. *malacozás* után mább *koca*. Ivadéuk a *malac*, *malacka*, amely lehet eme, v. *kani*. A kasztrált kan neve *ártány*. A felnövekedett malac két éves koráig *süldő*, a bebúgott süldő szintén előhasi.

Hasonlóképpen kanjuk van a kutyaféléknek, általában a ragadozók nagy részének. A kutyák, farkasok, sakálók, róka-fajok stb. nőivarja a meg nem érdemelten rosszhangzású *szuka* nevet viseli, egyéb ragadozóknál inkább a kevésbé pontosított nőtény nevet használjuk. Párosodásuk a *koslatás*.

A nyúlak hímje is kan, de lehet *baknyúl* is, annál is inkább, mert a párosodását is sokfelé *bakzásnak* hívják-írják. Ez általában a mezeinyúlra illik, míg az üreginyúl esetében inkább a *fura pepecselés* kifejezés használatos. Utóduk a *kisnyúl*, *fianyúl*, *nyúlfiók*, *kölyöknyúl*, amelyik – ha megéri – *süldővé* serdül, akár a malacka.

A menyétfélék (gőrények, nyestek, vidra, nyérc) nászáról beszélve a *pacsmagolás* szó honosodott meg. A szintén menyétféle, de inkább kutyakülsejű borzhoz már inkább a „koslat” kifejezés illik. Medvéknél hím- v. *kanmedvéről* beszélünk, a leellett nőtény az *anyamedve*, párosodásuk, bakzásuk eredménye a népszerű *bocs*.

A macskaféléknél *kandurról* (helytelenül *bakmacskáról*) és nőtényről beszélünk. Szintén *pacsmagolnak*. Ivadéuk a *kis-macska*, *cica*, *macskakölyök*.

Szaknyelvünk már kevésbé árnyalt a házi- és vadszárnyasok esetében.

A tyúkfélék *kakasa* *megbúbolja*, *megbóbítálja*, *megtapodja*, *megkokasolja* a *tyúkot*, vagy a fiatal, még nem kotolt *jércét*. A *csibéket* a *kotló*, ill. *kotlós* vezetgeti. Eleink kasztrált kakasa, a *kappan*, manapság már alig ismeretes. Szintén kakasa van a pulykának, néhol *kanpulyka*, *pulykakokas*. Ez már valóban alaposan megtapodja a tyúkot, nem csak felületesen kokasol, mint a házikakas. A vadonélő tyúkféléknél, elsősorban a siket- és nyírfajdnál már valamivel részletesebb a vadászok szótára. Az előbbi általában *nagykakasnak*, a Kárpátkanyarban *vadpávanak* hívják, az utóbbi a *kiskakas*, párosodásuk a szertartásos *dürgés* kereteiben zajlik. A tyúkfélék fiataljait a *csibe* gyűjtőnévvel illetjük. A lúdak- récék hímivarú példánya a *gúnár*, ill. *gácsér*, amely kevésbé fantáziadús hangzással *gúnározza*, *gácsérozza* meg a tojót. Kicsinyeik a *kisliba*, *pipe*, ill. *kisruca*, *kisréce*. A vadmadarak nagy részénél csak az ivarokat (hím, tojó), különböztetjük meg, pázásuk eredményeként jelennek meg fészekhagyóknál (pl. fűrj, szárcsa) a csibék, fészeklakóknál (pl. verebek, varjúfélék) a *madárfiak*, *madárfiókák*.

A fentiekben korántsem merítettük ki a tárgykört, listánkban bizonyára még számos jólhangzó, eredeti szakkifejezés és zamatos, kevésbé ismert tájszó maradhatott ki. Mindazonáltal, szeretnénk hinni, hogy Olvasóink számára ebben a formában is legalább gondolatébresztő lehet.

(A szerző biológus-kutató – Tulcea)

Júniusi történelem

Der Wiener Kongreß – a Bécsi Kongresszus Der Berliner Kongreß – a Berliini Kongresszus

*A világ lerombolásához elegendő,
ha mindenki a kötelességét teljesíti.*

(Winston L. Churchill)

*A németek félik Istent,
és mást senkit!*

(Otto v. Bismarck)

1. A Bécsi Kongresszus (1814. szeptember 18 – 1815. június 9)

1813. okt. 16-19 között zajlott le Lipcse mellett „a népek csatája”. A halottak a csatatéren maradtak, Lipcse városának utcáin pedig nem kevesebb, mint 30 000 sebesült katonára kóborolt céltalanul, éhezett, koldult és szenvedett. A városban utálatos bűz terjengett, szenny és szemét mindenütt.

A sebesültek nagy része elpusztult az utcákon, velük senki nem törődött; közöttük voltak úgy franciák, mint németek, oroszok, baskir íjászok (akik okt. 18-án az eső miatt íjikat nem használhatták!), huszárok, akik alól kilőtték lovaikat. Az elesettek, miután kifosztattak a még felhasználható javaikból, közös sírba kerülve bevonultak a történelembe. Mint hősi halottak. Ők azok, akik emlékművei előtt a „hálás” utókor el szokta végezni szokásos lelki gyakorlatait. 1814. szept. 18-án tehát összeült az akkori Európa színe-java, hogy helyreállítsák a kontinens Napóleon által felborított régi rendjét. Nem kevesebb, mint 700 résztvevő képviselt 200 (!) országot, hercegséget és városi szövetséget. A nép nyomorgott, a kongresszus táncolt – ez volt a korabeli, igen találó mondás. Bécs városa ugyanis gondoskodott a - mai szavakkal - keretprogramnak nevezett rendezvényekről. Metternich, Talleyrand, Sándor cár voltak a főszereplők. Napóleon azonban visszatért Elbáról 1815. március 15-én, 100 napra, majd 9 nappal a kongresszus befejezése után a császár végleges vereséget szenvedett Waterloonál. A kongresszus mérlege: kivéve a napóleoni szekularizációt, megtörtént a teljes restauráció; megalakult a Szentszövetség, a Deutscher Bund; s felosztották Lengyelországot. A restaurációtól az út egyenesbe vezetett 1848 márciusához.

2. Kőzjáték: a német császárság kikiáltása, 1871. január 18-án

A porosz-francia háború során a franciák Sedan-nál elvesztett súlyos katonai veresége után kikiáltják a német császárságot, éspedig, megalázásképpen, az oroszlán barlangjában, a Versailles-i palota tükörtermében; megalakul tehát a német nemzeti állam; francia oldalon pedig az ún. első köztársaság.

3. A Berliini Kongresszus (1878. június 13 – 1878. július 13.)

Nincs bizonyíték arra, hogy Churchill mikor fogalmazta meg az itt mottónak választott passzusát. Tény azonban, hogy a berliini kongresszus idején fénypontján állott a versailles-i palota tükörtermében 1871. január 18-án kikiált-

1878. június 13 – július 13.

*Anton von Werner (*1843-†1915) a császári Németország udvari festőjének munkája (méretei: 6,15x3,60 m). Werner a képet a kongresszusi tanácskozásokon készült vázlatai alapján, 1878-1881 között festette meg. A kép 2005. május 22 óta a Berliini Tanács disztermének addig kopár frontoldali falát díszíti.*

tott német császárság, továbbá a kiegyezés utáni Osztrák-Magyar Monarchia is. Ennek megfelelő súllyal foglaltak helyet a tárgyalóasztalnál; a képen látható: bal oldalon áll gróf Károlyi Alajos (1825-1889) a monarchia berliini nagykövete, középen gróf Andrássy Gyula (1823-1890) a monarchia külügyminisztere, mellette Bismarck kancellár kezét fog az orosz Suvalov-val.

Mindenki a saját kötelességét teljesítette, és egy kerek hónap alatt megtörtént Európa teljes átrendezése, új államok létrejöttével. Oroszország megkapta Besszarábiát, aminek fejében Románia Dobrudzsát, amivel Andrássy elérte célját, hogy ne legyen közvetlen szárazföldi kapcsolat a cári Oroszország és a délszlávok között.

A hálátlan utókor elfelejtett gróf Andrássynak szobrot állítani, mondjuk Csernavodán. A kongresszus döntései révén végülis elvetette az első világháború vetőmagját, ami majd el fog vezetni a második világháborúhoz is. A berliini kongresszus résztvevői számára csak az lehetett a kérdés, mikor és hol találkoznak majd a csatatereken!

Dr. Szócs Károly

Mihályi Balázs

Magyarok kálváriája a román haláltáborban

Sipotele neve még a történelem iránt érdeklődők számára is többnyire ismeretlenül cseng. Holott egykor ennek a román településnek a közelében létesült az első világháború egyik legembertelenebb hadifogolytábora, ahol a foglyok jelentős része ráadásul magyar volt.

Az első világháború közepén, 1916 nyarán a mindaddig fegyveres semlegességet választó Románia megtámadta szövetségesét, az Osztrák–Magyar Monarchiát. Az Erdélybe betörő csapatok a katonák mellett ezrével hurcolták el a civil lakosságot, akiket különféle táborokban gyűjtöttek össze. Sipotele község az akkori román–orosz határ közelében volt található a Prut folyótól nyolc kilométerre, Iasitól pedig 40 kilométerre délre. A falu egy kis mocsaras völgyben feküdt. A településen alig 500-600 ember élt, egy jelentéktelen kis román falu volt szegény, nyomorgó lakossággal.

A hadifogolytábor a község mellett lévő hatalmas domb lapos tetején létesült 1916 szeptemberében, korábban román lovassági gyakorlóterként szolgált. Ekkor még lényegében nem is lehet kiépített táborról beszélni. Néhány barakk volt csupán, valamint pár roskadozó vályogház és a hozzájuk tartozó istállók, melyeknek nem volt oldalfaluk, a tetőkről pedig aláhullott a rothadó nád. A barakkokba a tisztek kerültek, a legénység tagjai az oldalfalak nélküli istállókat kapták, ahol a pusztaság földön aludtak, még szalmát sem kaptak, amire fekhettek volna.

A tábor létszáma néhány ezer fő lehetett ez idő tájt. A hadifoglyok összetétele vegyes volt: bolgárok, törökök, zsidók, bosnyákok és nagyon sok magyar, ráadásul nemcsak katonák, hanem civilek is voltak itt, akiket az erdélyi betörés során fogtak el és hurcoltak el hadifogságba. A civilek között akadtak bankárok, közsörűsök, színésznők, pénzügyőrök, vasutasok, telefonkezelők, postáskisasszonyok és sok polgári személy. Közöttük volt például Lőrinc István vámtisztviselő és családja is. A tisztviselő teljesen váratlanul, szmokingban esett hadifogságba, a családjával éppen vendégségben volt, mikor a határon átkelő és Erdélybe nyomuló románok betörték vendéglátóikhoz, és Lőrinc Istvánt családjával a terített asztal mellől elhurcolták. Annyi időt sem engedtek nekik, hogy megfelelő ruhákat és pénzt vegyenek magukhoz.

Istállókban és vermekben

A román tisztek kezdetben még hitegették a Sipotelébe beérkező foglyokat, hogy meglesz mindenük: fürdő, szabad séta, levelezés, korszerű épületek. „Majd adunk” – mindig ezt mondták a foglyoknak. A valóság azonban pont az ellenkezője volt. Az elhelyezés mellett az étkeztetés is silány volt. A foglyok naponta egy kiló kenyeret és hetente háromszor húst kaptak. Mikor már nem volt hús, akkor 400 emberenként két liter (!) napraforgóolajat osztottak. A napi egyszeri étkezések ideje is hektikusan változott, az ebédet sokszor oly későn osztották, hogy már vacsorának számított.

1916 októbere során az időjárás zordabbra fordult, és bár kaptak szalmát az emberek, még mindig a nyitott, fal nélküli istállókba voltak bezsúfolva. Amikor panaszra fordultak az elhelyezés körülményei miatt, azt a választ kapták, hogy „aki nem akar megfagyni, az építsen magának hajlékot”.

Végső elkeseredésükben a foglyok három-négy fős csapatokba álltak össze, és elkezdtek maguknak ásókkal és lapátokkal vermeket ásni. A vermekre viszont tető is kellett, de az ehhez szükséges faanyagot már csak a meglévő épületekből, bontással tudták megszerezni. A vermek pedig egyre szaporodtak, és lassan földalatti utcák keletkeztek. Nem minden verem sikerült azonban jól, és az első esőzések beálltakor több is beomlott, maga alá temetve az ott lévőket.

1916 novemberére a tábor létszáma már elérte az ötezer főt. Decemberben, karácsony előtt megindult az összes román hadifogolytábor központosítása. Ennek jegyében például a Tecuci táborban lévő jelentős része is Sipotelére került. Tecuci-ból december 14-én indult meg a hadifogolyoszlop. Indulás előtt minden fogoly kapott két penészes kétszersültet, egy retket és két vöröshagymát. A fogolymenetet Erősd község papja, a 86 éves Csulak Zsigmond református lelkész zárta. Őt is elfogták a románok sok más civillel együtt, de a 280 kilométer hosszú utat nem bírta, már az első nap kidőlt a sorból. Valóságos halálmenet volt, ostorral verték a lemaradókat, és nem volt irgalom annak, aki nem bírta a tempót – arra a halál várt. A menet végül tíz napig tartott minimális ételmezés mellett, mire végre megérkeztek Sipotelébe.

A várható újabb fogolytranszportokra azonban Sipotele nem készült fel. Nem bővítették a táborát, és semmilyen előkészület nem történt a növekvő számú fogolytömeg ételmezésének megoldására. A táborparancsnok nem foglalkozott a foglyokkal, a növekvő létszám pedig gyorsan előrelátható ételmezési és elhelyezési problémákhoz vezetett. Decemberben a foglyoknak már nem osztottak teát, káposztát, burgonyát, sőt.

A vermekben szinte csak magyarok voltak, akik „családokat” alkottak. Egy-egy verem közössége volt egy „család”, ők egymást támogatták, és megosztották a napi munkát egymás között. A barakkokban lévő viszonyok itt ismeretlenek voltak. Az itt lévő minden héten kimosták a ruhájukat, nem úgy, mint a barakkok lakói. Egymáson segítettek, és ismeretlen fogalom volt a lopás is. Még a román zsandárok sem mertek a vermek körül ólálkodni. Sokszor ki akarták telepíteni az ott lakókat, a táborparancsnok utasításait azonban a veremlakók nem vették komolyan, a zsandárok pedig nem merték erővel kitelepíteni őket. A vermek „családjai” egymásnak is segítettek, ha szükség volt rá, összetartott a magyar közösség.

Tél, hó, járványok és halál

1917 januárjában a hideg és a hó újabb csapást mért a foglyokra. A táborban nem volt elég fa a fűtésre, és a földalatti vermekben didergő foglyoknak már fáért sem volt erejük menni. Sokaknak olyan szakadt és hiányos volt a ruházatuk, hogy egyszerűen megfagytak. A rettenetes állapotok ellensúlyozására a táborparancsnok engedélyezte, hogy mindenki hazaírthasson egy levelezőlapot. A románok azonban megszábták, hogy mit és mennyit lehet írni. Hat sort írhatott minden fogoly, és csak azt, hogy élnek, és jó soruk van! A levelek elkészültek, persze a románok sosem adták fel őket.

A gyenge ételmezés, a hideg és a fűtés hiánya kezdte ki-

kezdeni a foglyok egészségét. Megjelentek az első betegségek: kezdetben hasmenés, később vérhas. A nagy hidegben az emberek megpróbálták összebújva melegíteni egymást, de ez sem mindig segített. Sok volt a fagyási sérülés, amelyet nem kezeltek, az elfagyott végtagok pedig elüszkösödtek.

Mindez csak a kezdete volt azoknak a megpróbáltatásoknak, amelyek ezután következtek. Nem véletlenül kapta Sipotele a haláltábor nevet. Megjelent a tífusz is, kezdetben csak egy-két, majd tíz-húsz ember halálozott el benne, végül már az egész táborban tombolt a járvány. A táborlakókról az alábbi szemléletes jellemzést írta a járvány kitörése után Pilch Jenő Hadifogoly magyarok története című könyvében: „Egy tábor, ahol ezrek sínylődnek... egy tábor, ahol mindenki tífuszos, lázbeteg. A betegek arca szennyes, rongyosak, alig-alig vánszorognak, de mégis ott lődörögnek a hóban, sárban. Hajtja őket a láz, a betegség! Csontjaikra valósággal rászáradt a bőr, külsejük ijesztő. Fogukat vicsorítják, mert annyira soványak, hogy ajkuk nem ér össze, egész fogazatuk állandóan szabadon van. Szemük beesett, de ragyogó, ragyogóvá teszi a láz. Mintha a halál vigyorgna a sötét, mély szemüregéből. Még járkálnak, mormolnak, beszélnek, szónokolnak, kiabálnak, fütyülnek, dalolnak. Nem értik a helyzetüket... Csodálkoznak a napsugáron, mely a hótömegekből időnként térdig érő habarékot varázsol.”

Az életben maradt foglyok közül sokan az iszonyatos állapotok és az átéltek hatására megőrültek. Az óriási mértékű halálozás miatt a holttestek összegyűjtése és temetése is súlyos problémát okozott. Két rögtönzött hullahegy keletkezett a táborban, az egyik a segélyhely épülete mellett, a hóban, a korábbi betegek tetemeiből. A másik hullahegy a temető melletti hullaház előtt alakult ki, miután a hullaház megtelt. Reggelenként a még élők húzták ki a holtakat a barakkokból és vermekből hordágyon cipelve. Sokszor már két fogoly is alig bírta el halott társukat, annyira legyengültek. A hullahalmok pedig egyre csak nőttek, néha két-háromszáz holttest is feküdt egymáson.

A sipotelei táborban uralkodó állapotokról szóló hírek a tábor falain kívülre is eljutottak. A román parlamentben is foglalkoztak a témával, sőt a román király kitüntetésre terjesztette fel dr. Pásztor Sándort a táborban folytatott kiváló orvosi munkájáért. Pásztor Sándor doktor azonban a kitüntetést ugyanúgy visszautasította, mint Iasiba szóló későbbi meghívást. Végig a táborban maradt, és ott dolgozott annak kiürítéséig.

Több mint tízezren pusztultak el

A tábor már annak idején is haláltábornak nevezték. Noha a későbbi haláltáborokkal ellentétben nem volt a tábor kimondott célja fizikailag megsemmisíteni annak lakóit, az embertelen körülmények végül mégis ezt idézték elő. Ezek haltak meg a rossz ellátás, a hideg és a járványok miatt. Pontos adatok nincsenek az áldozatok számáról. A tábor meglátogató svájci küldött információi

szerint 1917 elején 17 ezer fő volt a sipotelei táborban, ebből hatezer fő halt meg. A hadifoglyok feljegyzései alapján azonban 15 ezer fő körüli lehetett a halottak száma.

A Monarchia már 1917 januárjában követelte a járványok leküzdését a románoktól. Később azzal fenyegetőzött, hogy ha a semleges svájci megfigyelők működését korlátoznák vagy javasataikat nem teljesítenék a románok, úgy a Monarchia megtorlással lesz kénytelen élni. Mackensen német vezértábornagy még ennél is tovább ment, kijelentette, hogy ha a hadifoglyokkal való bánásmód nem javul, akkor a megszállt román területeken 500 román előkelőséget fogat le túszként. A román kormány ezek után már intézkedett, és fokozatosan javultak a táborban uralkodó viszonyok. 1917 áprilisában Sipotele egy román tábornok személyében új parancsnokot kapott, s a viszonyok a korábbiakhoz képest megváltoztak.

1917. december 9-én Románia fegyverszünetet kötött, majd megindultak a tárgyalások a hadifoglyok hazahozataláról. A megállapodást 1918. március 23-án írta alá Románia és a Monarchia, majd 1918. április 10-én az utolsó hadifogolytranszport is hazatért. Ezzel véget ért a Sipotelében raboskodók kálváriája.

Magyar Hírlap online

Szabó M. Attila szerkesztőtársunk megjegyzése: több órán át kutattam, a haláltábor helyét, sem térképen, sem pedig Iasi megye települései között nem találtam. Ismerve a módszereket a nyomok eltüntetésére, vagy felszámolták a települést, vagy beolvadt egy másik faluba, vagy nevét változtatták meg. Marad a szomorú történet, amelyről nagyon kevesen tudtak, akik pedig tudtak, azok saját biztonságuk érdekébe hallgattak.

A román történelemkönyvekben, tanulmányokban hiába keresnénk ide vonatkozó adatokat. A barcaföldvári haláltábornak (1944-1946) sem találunk román részről érdemleges adatokat. A cikk elolvasása után emlékezzünk a megkínzottakra, az áldozatokra. Minél többen jegyezzék meg ezt az újabb szomorú nevet: Sipotele.

Blomberg – Gardánfalva

Kis színesek

Kelendők a libanoni kabátok

Romániában

Bukarest, 2012. március 4., vasárnap (MTI) – Kétszer is ellop-ták Marvan Sarbel libanoni belügyminiszter kabátját Bukarestben, aki a hét elején, Michel Szulejmán államfő kíséretében töltött több napot a román fővárosban – közölték a romániai hírportálok a libanoni Naharnet.com honlapot idézve.

A libanoni portál szerint a szokatlan esetről eredetileg az Addijar című arab nyelvű újság számolt be, a romániai hivatalos látogatásról hazatért küldöttségtől szerzett értesüléseire hivatkozva.

Ezek szerint a libanoni belügyminiszternek először akkor tűnt el a kabátja, amikor részt vett a román államfő által Michel Szulejmán elnök tiszteletére adott díszvacsorán. Marvan Sarbel távozáskor már nem találta meg a ruhatárban felöltőjét. Az incidensről Basescu elnököt is értesítették, aki állítólag egy új kabáttal ajándékozta meg a libanoni minisztert.

A libanoni lap szerint azonban az ajándék kabátot is ellop-ták egy másik vacsorán, és a libanoni belügyminiszter másnap felöltő nélkül fagyoskodott az ismeretlen katona emlékművé-nél rendezett koszorúzáson. Ekkor már Michel Szulejmán elnök kért újabb, immár harmadik kabátot a libanoni belügy-miniszternek.

A megfizetett himnuszolásról maradt fenn egy urbán legenda Szentegyházán

A történet főszereplője a vasgyáráról egykor híres település ismert és tisztelt alakja, néhai Sükösd József doktor úr, aki nem csak a vasüzem fekete portól belepett orvosi rendelőjében teljesített szolgálatot, de egy-egy konyaktúra erejéig a kocsmában is.

Történt, hogy egy reménytelen, ólmos és szomorú hangulatú őszi napon a doki betért a sarki bodegába, hogy derék, nem csak a vasöntésben, de a köményezésben jeles székely betegeivel találkozozzék.

Fel is hajtottak hamar jó pár decit, s pár óra múltán a társaság már „porlott, mint a szikla”, de állt a honvéd a Hargitán, s áldotta az Isten a magyart. Üzent Kossuth Lajos is, hogy lesz még a magyaroké Kolozsvár. Virtuálisan épült már Nagy Magyarország, tyuhajja!

Az irgalmatlanul hangos irrendenta kurjongatásnak a karhatalom, azaz a helyi milícia éber és buzgó helyi szolgálja, Kiss kapitány – helyi megnevezésben „kisskapitányőrnagyal-ezredeseltárs” – cseppet sem virtuális, hanem igenis valóságos megjelenése vetett véget.

A nótázásban nem, de a fogyasztásban részes Politika Pista tanár úr emlékezete szerint a következő párbeszéd zajlott le a kocsmában Sükösd doktor úr és a fent nevezett kapitány között.

„Maguk, Elvtársak, irrendenta, fasiszta, horthysta, mindenféle állam-és pártellenes nótákat énekeltek! Maguk meg lesznek súlyosan büntetve!” – és sorolni kezdte buzgón a

nyolcvanas évek bukaresti hazaárulási tőzsde-árfolyamait, fizetendő helyben, lejben. „Kossuth Lajos azt üzent 500 lej, 1 darab székely himnusz 2500 lej, egy darab Isten, áldd meg a magyart 2500 lej, egy szál honvéd a Hargitán 1000 lej, azaz eddig összesen 6500 lej!”

Sükösd doktor urat nem hatotta meg a dalárfolyamból származtatott, nemhogy egy orvosi, de egy tisztességes gyár-igazgatói fizetést is felülmúló összeg. Gondolkozott egy sort, majd megkérdezte:

– Mondja, Kapitányőrnagyalvezredes Elvtárs, mennyibe is kerül tehát maguknál még egy Kossuth Lajos?

– 500 lej.

– És a székely himnusz mennyibe is?

– 2500 lej.

– És a magyar himnusz?

– Az is 2500 lej.

– Rendben – közölte rezzenéstelen arccal a doktor úr.

Elővette pénztárcáját, és banira pontosan kifizette az addigi repertoárt. Aztán még befizetett egy honvédra, egy maroknyi székelyre és egy Isten, áldd meg a magyarra is

Ravatalozó

Továbbra is Szentegyháza, '80-as évek eleje, Kiss elvtárs immár ezredesként őrökdi Románia páratlanul stabil gazdasági rendszerének, makulátlan szocialista erkölcsének épségén, elszántan küzd a székely himnusz meg az „illegális fakeskedelem” -minekutána legális nem létezett - helyben ugyancsak életfontos gyakorlata ellen.

Történt pedig, hogy a helység katolikus papja a szentmisen szóba hozta, miszerint tűrhetetlen immár a ravatalozó hiánya. Azonmód jelentkezett is Mócsi bá, hogy hozza a gerendát, Gazsi bá, hogy hozza a deszkát, Gerzson bá, hogy adja a fuvar, és Isten segedelmével, meg a község népének közös erejével rövidesen össze is jött a szép építmény.

Fülbe jutott ez Kiss elvtársnak, magához is rendeli a papot, és kérdi tőle:

-Hallom, hogy ravatalozót építettek. A pap – nincs mit tagadni – jóváhagyja...

– Aztán mekkora az a ravatalozó?

– Hát akkora, hogy abba biz' az ezredes úr is beleférne.

–Hallja, maga, hogy beszél velem! - csattan fel Kiss elvtárs. Vigyázzon, mert megbilincselve, lassú menetben kísérem le Szeredába! -Hát azt megteheti- válaszolja a pap - de az még mindig jobb, mintha én kísérném fel az ezredes urat lassú menetben a ravatalozóba!

Hogy ezek után a kapitányőrnagyalvezredes-ezredeseltárs mit válaszolt, arról nem szól a fáma, eltűnt ő szépen az idők sodrában, jött utána vadabb és galádabb, Csirkeláb-ként aposztrofált és közutált regáti briganti is, aki kamionszámra vitette haza Moldovába a székelyektől kiszarolt faárút, és akit csak jószerencséje mentett meg a népharagtól azokban a bizonyos decemberi napokban, de elérhető, lakásában felhalmozott, jószerint rablott javait az ablakon kihányták és máglyát raktak belőle Szentegyháza város közepén. A ravatalozó viszont máig áll.

(K. P.)

Juhos-Kiss János

Hol vannak a Kárpátok?

– novellák, esszék, cikkek –

Ha így nézem, közeli származásunk jogán is beszélhetek az immár közöttünk meghonosodott prózaíró mezőiségi fiúról, Juhos-Kiss Jánosról. Ő Szék szülötte, és lelkében ma is mindig ide hazajáró íróként ismert köreinkben. Onnan költöztek be Szamosújvárra, ott is érettségizett. Jómagam magyar-örményként Szamosújvár környékét tudom őseim erdélyi földjének. (A bölcs I. Apafi Mihály fejedelem háborúk folyamán elnéptelenedett és gazdaságilag kifosztott, tönkretett Erdély felvirágoztatására hívta be az örményeket.) 1700-tól a betelepülő örmény közösség Verzerescul Oxendius vezetésével körzővel-vonalzóval felépítette a várost, Szamosújvárat. Miként nemsokára Nagy Péter cár elképzelésére hasonlóan barokk várossá formálta a valahai mocsarak fölött Szentpétervárat. Apám és unokatestvére, a festőművész Barcsay Jenő is Szamosújváron érettségizett. Vasasszentiván, ahol nagyapám jegyző volt és Szék, ahonnan Juhos-Kiss János származik – szomszédos falvak.

Juhos-Kiss János
**Hol vannak a
Kárpátok?**

Ez a szülőföldjéről valaha nehéz megpróbáltatások közepette szalajtott fiú otthonra, családra talált a fővárosban, most már ő mesél a kisfiának a valahai otthoni vidékről...

És történelemre tanítja a Heim Pál kórház hosszan bent-fekvő kis betegeit. Sőt irodalmi kört szervez a Kis-

pesti Halásztanyában, környezetének szellemi motorja lett az évek során...

Mégis ez a mezőiségi fiú, ha írni kezd, novellákat alakít, gondolatokat görget maga előtt – haza gondol. Írás közben otthon él, ahonnan kényszerűen kellett kiszakadnia. Lélekben visszaforrad a valahai társai közé. Járja a rég ismert tájakat. Ha otthonáról álmodik, a mezőiségi vidéket járja.

Ezt a visszavágyódást, ott élést szeretem írásaiban magam is. Örülök, hogy otthonra és családi életre talált fővárosunkban is, de vele együtt képzeletben haza-haza látogatok, az általam ismert vidékre. Oda, amelyet én már nem ismerhettem, de az ő ragaszkodó szeretete engem is magával repít. Szárnyalásával szállok magam is. Ő hazájába, én elődeim otthonába.

Kabdebó Lóránt professzor emeritus

Szemed összefolyt könnyecseppjeiben

A rég megérett búzatáblák
Kipergett, de megevett álmaikból
Meddig lehet életben maradni?

Tarlón legelő állatok a testek,
Világító leereszkedések,
Meddig lehet tisztán szeretni?

Forró testedet hányszor csókolta napsugár?
Hányszor csapdosták közeli hullámok?
Hányszor nyaldosták messzi tengerek?
Te csak egyre eltávoltabban álltad,
Kifakult szirmaidat nyalogattad,
Lelked repedezett tükrét törölgattad,
Észre sem vetted – elhomályosult a világ –
Hogy szemed összefolyt könnyecseppjeiben
Jól fürödni, lubickolni lehet már!
Kisütött a nap, megjelent a szivárvány!

2012. 05. 11.

JKJ

Sóvidék – *Kulturális folyóirat*

Derzsi Ferenc ny. szovátai pedagógus, lapunk kedves olvasója figyelmességének köszönhetően kaptuk kézhez a havilap III. évf. 2. számát. (2011. december).

D. F. írja: az eddig megjelent számok írásai visszalantának a múltba, a jelenre figyelve előre is néznek, ismertetik a vidék népszokásait, hagyományait, történelmét, kultúráját, és nem utolsósorban a helyi tudományos kutatások eredményeit is. Legfőbb célja: enyhíteni a szétszakítottság érzését, fenntartani a nemzethez tartozás és ősi jussunk tudatát Erdélyhez, a ragaszkodást szülőföldünkhöz. Hála mindezért Szolláth Hunornak, a fiatal történész főszerkesztőnek, a kiadvány megálmodójának, elindítójának, megvalósítójának.

Idézi Buzás Árpádot Medgyesről: „A Sóvidék igazi meglepetés volt, nem tudtunk létezéséről, örömünkre szolgál olvasása, látni, hogy Szovátának akkora a szellemi ereje, hogy képes volt bátorsággal folyóiratot indítani és olyan színvonalon, ami messze a lekicsinylő vidéki jelző felett áll...”

Néhány címszó a számból: A sófalvi Illyés Lajos Általános Iskola története (Fekete Árpád), A szovátai középiskola (Lukács Albert), A Domokos Kázmér Iskolacsoport Levéltárának forrásjellegű dokumentumai (Szolláth Hunor), Sóváradi népi szokások és hagyományok (Józsa Ildikó), A Parajdi-medence földtana (Horváth István), Hangok és színek Áprily költészetében (Márton Béla), Székelyföldi látlelet (Bereczki Károly).

Ahol a történelem ollója csattogott

Jól megtervezett útra indultunk barátainkkal a Bánságba, egészen le a Duna Vaskapu szakaszáig. Kalandozásaink tervében csak kijelölt helyszínek szerepeltek, semmi váratlan, ötletszerű kitérő nem kaphatott helyet a néhány napra méretezett utazásban. Mígnem...

Temesváron, 2011 szeptemberében a Continental szálló rendezvénytermében, a Máltai Szeretetszolgálat jubileumi bálján összes, elegáns úriember lépett az asztalunkhoz. Hal-lom, mondja, hogy a Vaskapuhoz készülnek, javasolom hát, hogy ne hagyják ki Oravicát, meg kell ott nézniük a hajdani magyar királyság első közházát, mely a bécsi Burg színház mintájára épült. Ott és akkor elhangzott a szó: Oravica. Az erdélyi színház történet valamelyest ismerős volt nekem, de hát ez nem is Erdély, hanem a Bánság, meg Oravica hol is van pontosan? Csak az volt biztos, hogy odamegyek. A térkép majd megmondja, merre kell menni, meg persze a temesvári útitársak. Akkor még nem tudtam, hogy olyan város Oravica, ahol lugosi koncertje után Liszt Ferenc is megfordult, de járt ott I. Ferenc császár, meg Széchenyi István is. Ez a város színházat épített magának 1817-ben, sőt pénzt is ver-tek ott I. Ferenc császár uralkodása alatt, mégpedig 1812-1816 között a Habsburg pénzek között számon tartott 3-1-1/2 és 1/4 krajcár értékű rézpénzeket O jelzéssel. Aztán meg a későbbi Románia első vasútvonala is itt haladt át 1854-ben. Mindebből az volt világos számomra, hogy ez a városka benne lüktetett egy hatalmas birodalom vérkeringésében, ugyan-úgy része volt annak a világnak, mint Pest, Buda, Pozsony, Kolozsvár. Meg kell hát ismerni Oravicát!

Dédelgettem a nevet: Oravica. Szláv szó, jelentése diófás, kedves a hangzása, szeretet van benne. Nem tudtam még, hogy a kedves diófás hely kezdetben Német-Oravica volt, ez persze utal lakói nyelvére, aztán később egyesül Román-Oravicával, a közeli bányateleppel, később összevonják a dallamos nevű Marilla-völgygel, a gyógyfürdővel, ahol hajdan nem más, mint Sziszi császárné kúraltatta bánatos lelkét.

Később Oravicabánya, ma már csak Oravica.

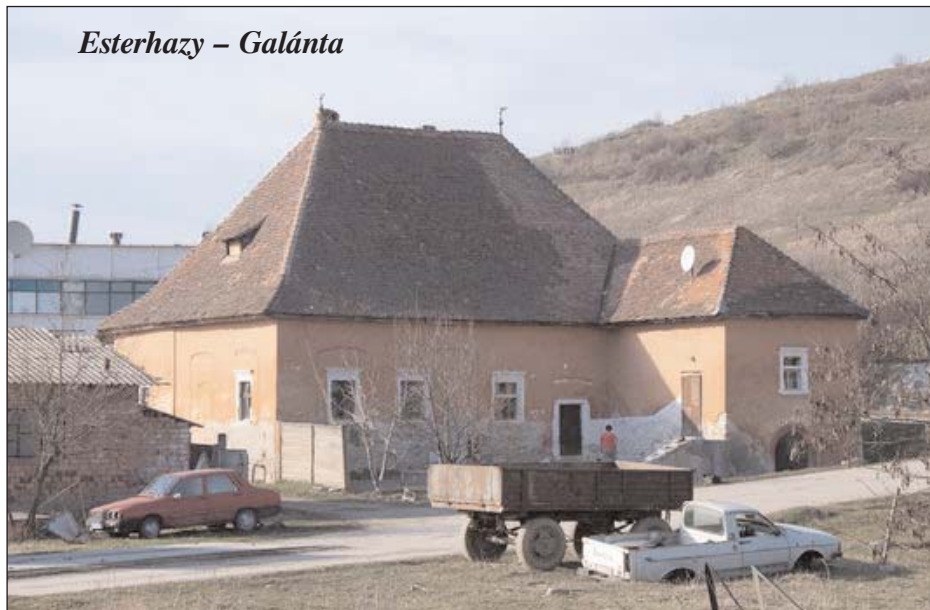
A történelmi Bánság (r: Banat, n: Banat) hajdanán a magyar királyság részét képező Temesköz volt, melynek szomszéd-ságában levő Krassó és Szörénység területe a mohácsi vész után igen hamar török megszállás alá került. Az Erdélyi Fejedelemség megalakulása után a keleti részeket a fejedelemséghez csatolták, mint a Pártium részét. A Bánság földrajzi-történelmi régió a Kárpát-medence délkeleti részén. Délen a Duna, nyugaton a Tisza, délkeleti részét a Krassó-Szörényi érchegeység határolja, melyből kiemelkedik a Sze-menik 1447 méteres magasságával.

1552-ben, Temesvár elestével a török megszállás alatt a terület elnéptelenedett, a korábbi színmagyar lakosság ki-pusztult, elhajtották, elvándorolt. 1717-ben véget ért a háború a törökökkel, a bécsi udvar azonnal intézkedett, Erdély meg-szállása után a Temesközt, a birodalom eddig pogány kézen levő utolsó magyar területét is megszerezte. A pozsareváci béke után tehát létrejött a Temesi Bánság, mely tizenegy vi-déket foglalt magába. Bécs a megkaparintott területen gyorsan telepítésbe kezdett, igaz, ami igaz, ez a terület volt min-denik között a leginkább elnéptelenedett. Németország nyu-gati, délnyugati területén, sőt Tirolban is toboroztak a tele-pítő biztosok. Először katolikus német telepések érkeztek, később azonban olasz, spanyol, francia bevándorlók is, ahogy a bányaipar és ennek a kiszolgáló iparágai felvirágoz-tak. A telepések az első időben mintegy háromszázan voltak, de évenként érkeztek újabb csoportok, szerbek, katolikus bolgárok, a szénégető munkára behozott románok a bányák közelében a hegyi falvakba települtek. Cseh és szlovák be-vándorlók is megjelentek, a Bánság etnikai összetétele hihe-tetlenül színessé vált. A Karas folyó felső völgyében a szerb-bolgár határ vidékéről érkező délszláv népcsoport telepedett le, ők voltak a krasovánok, később pedig, de ez már a 19. szá-zad, jöttek az Al-Duna vidékére a bukovinai székelyek. So-káig magyarok nem kaptak visszatelepülési engedélyt Bécs-től. A régi magyar birtokosok területi igényeit a visszaszer-zett földre a császári udvar nem vette

figyelembe, kincstári tulajdonnak tekintve a vidéket a kancellária szervezte a telepítéseket, a magyarok igényeit lesöpörte az asztalról. A 19. század végére azonban kincstári illetve földes-úri igényből tisztántúli és sárközi magya-rok kaptak itt letelepedési engedélyt, utóbbiak alapították Temesvár közelé-ben a szép nevű Végvár (Rittenberg) falut.

Bécs aztán birodalmának ezt a távoli sarkát megrakta határőr ezredekkel, hiszen az a déli rész közvetlenül a török birodalommal volt határos. Egy lélek-vesztőben hajókázva társaimmal a Vaskapu-szorosnál megnézhattuk a Veterani-barlangot, melynek térségé-ben 1692-ben Veterani osztrák tábor-nok feltartóztatta a túlerőben levő törö-

Esterhazy – Galánta

köket, attól kezdve ott a császári határőrezred állomásozott. A hatalmas barlangot több emeletre osztották, hely volt ott embernek, lónak, külön a parancsnokoknak. Kutat a török foglyokkal ásattak, szüntelenül figyelték a Duna szemközti oldalát (a mai Szerbia földjét), mert az már az ellenség földje volt. Bécs az idők végezetéig berendezkedett errefelé, erősen ragaszkodott a Bánsághoz, csak a kiegyezés után volt hajlandó visszaadni Magyarországnak.

A várost, ahova igyekeztem, a kedvesen hangzó Oravicát 1717-ben alapították minden bizonnyal 1703-tól a térségben dolgozó osztrák bányászok, akik bizonyos Mathias Brunner vezetésével elkezdték a törökök által 1688-ban elhagyott vas- és szénbányák feltárását. Ám mivel Bécsnek fontos volt a bányászat, szakembereket is hozott. 1718 őszén érkezett ide az első tizenhárom tirolai bányász, majd újabbak jöttek, olvasztómesterek, kohóépítők Csehországból. Akkoriban Oravica bányászati részét Montanoravitznak hívták, Oravicabányának. 1729-ben beindították a szakemberképzést is, megnyitotta kapuit az első „montanisztikus” szakiskola. Aztán a század végén, 1790 körül a legenda szerint, „valaki” a Disznópásztörvölgy területén „csillogó fekete követ” talált, melyről kiderült, hogy igen jó minőségű kőszén. A legenda szerint a „szerencsés felfedező” bizonyos Mathias Hammer favágó disznaja volt, „aki” túrás közben „fedezte” fel a kőszént. Ettől kezdve aztán szinte naponként tártak fel új szénbányákat. Lám, ha a disznókat manapság nem a méregdrága szarvasgomba kitúrására ösztönöznék, hol állna már a magyar bányaipar! Magyar bányaipar?

No, még messze van a Bánság három ország közti felosztása, átszabása. Merthogy bizony nem sok idő, csupán néhány évszázad múlva - tudjuk, hogy az a történelemben egy szempillantás - eljön az idő, amikor a Kelet-Bánság Romániához, a Nyugat-Bánság Szerbiához fog tartozni. És hogy az igazság mérlege helyre billenjen, a megrablott is kapjon valami morzsát, egy igen picurka, nevenincs Bánság a régi magyar királyság utódjához, Magyarországhoz tartozhat Csongrád megye déli részén. Ám, hogy a kép teljes legyen, tegyük hozzá, hogy 1920 után a hajdani magyar vármegyét először kettévágták, így Krassó megye székhelye a szépen Oravica lett, a kialakított új Szörény megye központja pedig Lugos. 1956-ban új megyehatárok születtek, azaz megyék helyett tartományok, így Bánát tartomány új központja Temesvár lett, magába foglalva az egész területet egészen 1968-ig. Akkor Resicabányából alakították ki az új Krassó-Szörény megye központját. A történelem ollója szorgalmasan működött minden időben, szabdalta, nyirbálta az ősi területeket, ami valamikor összetartozott, az szétesett a keze alatt.

De minderről semmit se tudnak a 18. század elején az ide érkező telepesek, jönnek több hullámban a jobb élet reményében, hogy házat, otthont, új hazát teremtsenek az elvadult, kipusztult területen. Kezdetben csak német ajkúak szállnak ki Titelnél a Duna partra, a kivándorló hajókról kászálódnak le, hozzák magukkal szerény javaikat, de hozzák szaktudásukat, munkabírásukat, élni akarásukat. Közöttük van a Maderspach (eredeti nevük Muderspacher volt) család is, Tirolt, ahol őshonosok voltak, hagyták ott a boldogulás ígéretéért. Az elpusztult magyar bányák újraindítása nélkülük nem sikerült volna. Ők tudták, hogy a hihetetlenül gazdag Kárpát-medencei földben minden ásványi termék megvan, melyeket ősidők óta bányásztak az itt lakó népek. Van

arany, ezüst, réz, ólom, só, vas, szén, minden, ebből évszázadokon át biztosították a hadviseléshez szükséges fegyvergyártást. (Ma is vonzza még az arany ígérete, no, nem Tirolból, de a távoli kontinensekről a bankok pénzembereit, ha volt a rómaiak korában, akkor nekik is jut még az aranyból Verespatak gyomrából.)

A betelepítésekkel akkoriban Bécs két legyet ütött egy csapásra, egyrészt az egész Délvidék, Bánság bányái mint kiapadhatatlan nyersanyagforrások osztrák tulajdonba kerültek, másrészt a betelepülőknak nyújtott különböző kedvezményekkel a német ajkúakat lekötölte, nem árt ez a rebellis magyarok szomszédságában. Hogy az utóbbi elv a Maderspach család esetében csődöt fog mondani, azt látni fogjuk hamarosan.

A 18. század második felében a román fejedelemségekből Erdélybe irányuló felgyorsuló betelepülés megzavarta a térség békés fejlődését, különösen a Horea-lázadás idején. Az addig néptelen, szabad dűlősnak kitett területeken, ahol most szorgalmas bányapolgárok szerény gyarapodásnak indultak, lábra kapott a rablás, fosztogatás. Félnomád életmódot folytató csoportok hatalmas nyájakkal vándoroltak, legeltettek Zaránd, Arad, Hunyad, Krassó-Szörény térségében, Alsófejér megyében, és bizony nem volt ritka dolog a telepesek kirablása. Már a császári udvarba is eljutott a panasz, előfordult, hogy vérdíjat tűztek ki egyik-másik bandavezér fejére.

Ennek a gazdag bányavidéknek az erdélyi-bánsági határszélén épült fel Német-Oravica, mellette láncolatszerűen kis bányatelepek jöttek létre, Csikóbánya, Boksabánya, Szászka-bánya, Ruszka-bánya, Szenesfalu, távolabb Resicabánya, de ha a Ruszkai-havasokon is átmegyünk, akkor nincs messze Vajdahunyad sem, ahol a vasércbányászat sem a szocialista nagyiparral kezdődött, hanem évszázadokkal azelőtt.

Történt, hogy az oravicai bánya-főgondnoknak 1791-ben fia született, akinek a sors, de nemcsak neki, hanem ivadékaiknak is különösen nehéz szerepet szánt a magyar történelemben, főleg az 1848-49-es eseményekben. Mert, hogy a tirolai Maderspachok új hazájukat, most már szülőföldjüket oly igen megszerették, hogy bizony meg is haltak érte, ha a haza érdeke ezt kívánta. Maderspach Károly, miután a Selmecbányai Akadémiát elvégezte, szülővárosában bányagyakornokként hozzákezdett a környező hegyek vasércrészének a feltárásához. Vizsgálta az ércelőfordulásokat, és szorgos kutatásainak köszönhetően a közeli Ruszka-bányán ezüsttartalmú ólomércet talált. Itt vasgyárat alapított, gyárat szorgalmasan fejlesztette, modernizálta. 1828-ban már családostól, felesége az aradi származású Buchwald Franciska. A vasgyártulajdonos Maderspach Károly vasipari, építőipari, tervezői ismeretei olyan elismertek voltak, hogy kis híja volt, hogy Széchenyi István nem vele tervezette meg Pesten a Lánc hidat. Ugyanis Maderspach 1833-tól kezdődően több vashidat tervezett és épített (ezek között volt Lugoson a Csuka patak fölötti a világ első vonórudas öntöttvas ívhídja, Herkulesfürdőn a Cserna fölötti híd), melyeknek híre Széchenyit is elérte. A gróf 1833-ban a Vaskapunál folyó Duna-szabályozási munkálatokat ellenőrizte, eközben megfordult Ruszka-bányán, Maderspach Károly házában vendégeskedett. A vendéglátó magyarság iránti elkötelezettségét Széchenyi jegyezte fel naplójában „Igenis, mindnyájunknak magyarnak kell lennünk, a magyarság üdvét fog ránk hozni.” Szavait csa-

ládja, utódai, unokája, Maderspach Viktor a 20. században is erkölcsi parancsként követte. Jó tudnunk, hogy a Duna-parton ma már hasztalan keressük a Széchenyi munkálatait megőrkítő márványtáblát, mert hiába kérte a Vaskapu szabályozásának idején, az 1970-es évek elején a nagycenki Széchenyi Múzeum a román hatóságoktól a tábla megmentését, az összetört táblát a Duna hullámai nyelték el. A Széchenyi-tábla a Dunán a 973-as folyam km-nél volt, 1885-ben állították, felirata: „*Széchenyi emlékének a Magyar Mérnök- és Építész Egylet 1885.*”

Ugyancsak ekkor került víz alá a Duna menti öt faluval egyetemben a kedves Ada-Kaleh-sziget is, melynek a neve törökül erődített szigetet jelent. Ez az Orsovától 3 km-re fekvő sziget az ókortól lakott volt, 1430-ban a Teuton lovagok a bánsági erődítményekről írott jelentése 216 ottlakóról számolt be. A kicsiny sziget mindössze 1800x500 m méretű volt, mégis, Jókai Mórt, aki 1884-1896 között Krassó-Szörény vármegye oravicai területén volt országgyűlési képviselő, és választóit meglátogatta, megihlette a kis sziget látványa, és megörökítette Az arany ember című regényében. Ez lett a Senki szigete, ahol Tímár Mihály a boldogságát megtalálta. 1878-ban a sziget még a török szultán tulajdona volt, de osztrák-magyar igazgatás alatt állt, muzulmán lakói adó- és vámmentességet élveztek, hadkötelezettségük nem volt. 1923-ban a szigetet Romániához csatolták, a privilégiumok elvesztek. Állok a Duna partján, a folyónak azt a szakaszát fürkészem, ahol a sziget létezett, az 1950-es években a lakói békében kereskedtek, valahogy mindent meg tudtak szerezni rejtett vízi utakon, kávé, keleti édességeket. A sziget élt, nem sejtette a közeli véget, mely 1971-ben bekövetkezett. Az elárasztott föld lakóinak nagy része Törökországban keresett új hazát. Állok a Duna partján, a régi Orsovát sem láthatom már, Magyarország déli határpontját, Ó-Orsovát, helyette van egy tömbház város, mely az elmúlt évtizedek minden romlását magán viseli.

Azt a helyet is hasztalan keresem, ahol 1849 augusztusában az Aradról menekülők Orsova közelében a Szent Koronát jobb időkben bízva elásták (talán Kossuth, talán Szemere Bertalan utasítására) azok, akik sem a cári seregek, még kevésbé a császári csapatok részéről semmi kegyelemben nem bízhattak. De eltűnt a víz alatt annak a kápolnának a nyoma is, melyet a Szent Korona megtalálása után két évvel, 1855-ben a helyszínen emeltek. A Koronakápolna helye is víz alatt fekszik, e hely sem lelhető már fel, eltűnik minden az idő (és a víz) sodrában. A Szent Korona elrejtése körüli bonyodalmakba belekeveredett Madarász László délvidéki postakormánybiztos, volt rendőrminiszter, 1849-ben Krassó vármegye és a Végvidék kormánybiztosa. Az ő apósa, Hoffmann Zakariás, Ruszkabánya társtulajdonosa volt Maderspach Károly mellett. Apósnak és vőnek egyaránt szerepe volt a Szent Korona menekítésében, illetve elrejtésében. Az oravicai születésű Leist Jánosnak is jutott szerep, akit 1849-ben, az összeomlás után besoroztak az osztrák hadseregbe. Később abba az utászszázalójba került, amelyet 1853. szeptember 8-án Orsovára vezényeltek Karger Titusz őrnagy-hadbíró vezényletével, hogy Varga István állítólagos bejelentése alapján az elásott koronát rejtekhelyéről kiemeljék. Ennyi időbe, négy évbe telt a császári titkosrendőrségnek, hogy pénzt és időt nem kímélve, a külföldi magyar emigrációba beépülve felderítse a korona lelőhelyét. De tudott a

Szent Korona rejtekhelyéről az oravicai illetőségű bányapolgár családból származó Fülepp Lipót is, a szabadságharc és a Kossuth-emigráció egyik jelentős tagja.

1848 nyarán Erdélyben izzott a parázs a hamu alatt, az érchegységi mócok már szövetségesre leltek a magyar forradalommal szembekerült szerbekkel, horvátokkal, szászokkal. A magyarrá lett Maderspach családnak Ruszkabánya és Oravica volt a fészke, az oravicai temetőben ma is találhatók még Maderspach sírok. A Pesti Hírlap korabeli tudósítása beszámolt arról, hogy 1848. április 9-én népgyűlést tartottak Oravicán, melyen a bányászokkal együtt a bányatulajdonosok is részt vettek. Ott akkor megalakult a polgárőrség is. Később a Fehértemplom (ma Szerbia területére esik) felé menetelő honvédek között oravicai fiatalok is voltak, két Maderspach fiú, 16-18 évesek, végigharcolták a szabadságharcot, nagybátyjuk, Maderspach Ferenc halálos sebesülést szenvedett az őszi fehértemplomi csatában, Zombolyán halt meg 1849. január 20-án. Az osztrákok orra alá sok borsot tört Maderspach Ferencen még holtában is bosszút állt Haynau, holttestét kiásatta és a piactéren felakasztatta.

Kossuth központi szerepet szánt a hadiiparban Oravicának, ennek értelmében a városka üzemeit hadiüzemmé nyilvánították. Itt a szabadságharc alatt ágyúgolyókat öntöttek, lőport állítottak elő. 1849 áprilisában Bem tárgyalt a ruszkabányai és oravicai kohók tulajdonosaival, Hoffmann Antallal és Maderspach Károllyal, azontúl ők látták el Szegedet és Aradot lőszerez. Ugyanezekben a hetekben Asbóth Lajos, a déli hadtest parancsnoka nyolcszáz honvédet küldött Fischler osztrák császári kapitány ellen, aki csapatával Fehértemplom felé vonult. A szájhagyomány szerint a honvédek között volt hadnagyként a költő Arany János is. Sőt a házat is tudni vélik Oravicán, a Spilka házat, ahol a költőt elszállásolták. Bár minderre semmi bizonyíték nincs, az oravicai magyarok híven őrzik az emléket, miképpen a székelyek is a több faluban meglévő Petőfi sírját gondozzák ma is.

A világiosi fegyverletétel után menekülő honvédek haladtak át a Duna felé Oravicán és Ruszkabányán át Bem, Kmetty és Guyon Richárd vezetésével. A Maderspach család vendégül látta őket, úti tartalékkal segítette a menekülőket. Néhány nap múlva, augusztus 22-én odaért az üldöző, Gröber százados, aki Haynau parancsára a Bemnek nyújtott segítség büntetésül Maderspach Károlyt fogolynak nyilvánította, feleségét, Buchwald Franciskát, az ötgyermekes családanyát félmeztelenre vetkőztetve nyilvánosan megvesszőztette, majd a karánsebesi börtönbe záratta. A családját ért megszegényítés, megalázás, fájdalom miatt Maderspach Károly, az akkori vasipar legtehetségesebb mérnöke, a tervező és építő hazafi véget vetett életének. (Julius Jacob von Haynaut 1850-ben felmentették a császári udvarban a kellemetlenné vált kegyetlenkedései miatt, nyugállományba vonult, angliai utazása során londoni sörgyári munkások bajuszáról felismerték és alaposan elagyabugyálták „Ezt Aradért kapod, ezt pedig a nők megkorbácsolásáért!” kiáltották a felháborodott munkások.)

A haza ügyének mindennél előbbre tartó hagyományát Maderspach Viktor (1875 Petroszény-1941 Budapest), az unoka folytatta. Az ő története a 20. században folytatódik az első világháborúban frontszolgálat, hegyvidéki-osztatok katonai kiképzésével, fegyveres harccal 1916-ban a románok Erdélybe való betörése idején. Aztán hihetetlen me-

nekülésével az őt halálra kereső bosszú elől 1920-ban, amikor a fejére vérdíjat tűztek ki Romániában, és a Kárpátokon keresztül a magyar határig üldözték. Ott találjuk Maderspach Viktort Sopronban, mikor a magyar területekért folyik az egyezkedés a győzők között, beleértve a korábban szövetséges osztrákokat is, akik fegyveres csendőrséggel vonulnak be az elbitorlott városba, Maderspach Viktor azonban ott is hazáját védi.

Oravica, Oravica, már látom a letérőt a térdemre kitérített térképen Herkulesfürdő után. Jobb is, ha a térképre figyelek, és felejttem, amit a Monarchia hajdan Európa-szerte híres fürdőhelyén láttam. Nem jó azt ma nézni, látni, dúdolom inkább magamban az ismert dalt, a Herkulesfürdői emléket.

A herkulesfürdői vasútállomás kupolás várótermében ámulva figyeltem a szecesszió tobzódását, a mozaikon meg elevenedő római harcosokat, a Párizsban készült elegáns órát, a kicsiny kupola harmóniáját. Mindez egy vidéki vasútállomáson a mi generációnk számára ismeretlen kor szépségét tükrözte, egy olyan korét, mely értékeket teremtett és őrzött meg, amíg engedték. A Monarchia itteni építészete, a fürdőtelepen látott és romjaikban is európai szépségű szállodák, fürdőtelepek, villák, melyeknek lakói hajdan Európa országaiból érkeztek, a romlás útján a végsőkig jutottak. Nincs már mi megmentse ezt a múltat, az új kornak mindez nem kellett így, minek megőrizni, ápolni, mikor a saját színei, formái közelebb állnak hozzá. Pedig „nagy elődei” a meghódított görög világ csodáit nem elpusztították, hanem magukévá tették, értékeit megmentették, amikor önmaguk kultúráját felépítették. A császárné fogadására épített kupolatermet szemlélve a vasútállomáson az embert könnyen rabul ejti a képzelet, látni véli a világszép Erzsébet királynét, amint Gödöllőről vagy Korfúról, Marienbadról megérkezik ide, kedvenc fürdőhelyére. Lassan dúdolom hát az ismert dallamot, így azt őrzöm meg, amit látni szerettem volna. Az út balra kanyarodik, jobbra elhagytuk a Szemeniket. Aninától Oravicabánya felé az út bal oldalán egy sziklán hajdan emléktábla volt, rajta egy évszám, 1899, és egy kőtábla. Nem csak erre felé, de máshol is Erzsébet császárné halála után (1898. szeptember 10.) szerte az országban emléktáblákat

emeltek, nem csak ott, ahol életében megfordult. Ezen a hajdani táblán ilyen felirat állott: „*Erzsébet Királyné hálás kegyeletének emlékére hódolatteljes ragaszkodással ültette a Szabadalmazott Osztrák-Magyar Államvasúti Társaság erdészete. 1899.*” A táblát 1918 után leverték. Ma a restaurált szerény emlékművet a helyi kicsiny magyarság jóvoltából Oravicán láthatja a látogató a római katolikus templom előtti parkban. Az 1740-ben, egy török betörés után leégett, majd újjáépült barokk templom homlokzatán egy falmélyedésben annak idején Szent István szobrát helyezték el, de 1919-ben az uralkodói jelvényeket eltávolították róla, és mint katolikus szent maradhatott csak a látható helyen.

A szeptemberi bágyadt napsütésben érkezünk Oravicára, már látom, a városka látványa sok meglepetést nem tartogat, keresem hát, amiért idejöttem, a színházat. Tágas térre számítok, középen a bécsi Burgszínház kicsinyített másával. Ám a valóságban minden más, alig lehet felismerni az épületet a szorosan mellette álló házak között. Tudom, építésének idején itt nem voltak házak, a híres színház előtt elterülő téren kocsiknak, gyalogosoknak elegáns promenád biztosított helyet, az épület a mögötte magasodó hegynek támaszkodott, melyre sétálásra alkalmas ösvények futottak fel. Az akkori környezet méltó volt az épülethez. A városka hajdani bányapolgárai jórészt német ajkú betelepítettek voltak, kevesebb magyar család köztük, de együtt bányatársaságokba tömörültek, melyek jogaikat védték, és közösen létrehozták intézményeiket. Magyar volt a Miskolcra idekerült Fülepp József is, a Bányaegyesület jogtanácsosa, aki az eredetileg német bányaszaknyelvet magyarosította. Ásványgyűjteményt hozott létre, tagja volt a magyar Tudós Társaságnak (a későbbi Tudományos Akadémia), az ásványok magyar neveit tartalmazó tudományos munkáját az Akadémiának adományozta. Széchenyi 1833-ban Oravicán megismerkedett Fülepp Józseffel, nagyra tartotta tudományos munkásságát, az ő közbenjárására adták ki 1835-ben Fülepp bányászati műszógyűjteményét. Ez a Miskolcra idetelepült család is a szabadságharc lelkes támogatói közé tartozott. A mai városképet látva nehezen hihető, hogy itt már 1775-ben gyógyszerár is létezett, Bergapotheke volt a neve. A bányavárosokban a bányagazgatóságok hozták létre a gyógyszertárakat. Az oravicei patikát Johann Lederer vezette, aki később, 1796-ban megnyitotta saját tulajdonú gyógyszertárát Fekete Sas néven. A gyógyszerész köteles volt a bányászoknak és családtagjaiknak 20 %-al olcsóbban adni a liktáriumokat. Ki gondolná, aki valaha is politikai gazdaságtant tanult anno, hogy nem csak a kizsákmányolás volt a valamikori kapitalisták érdeke, hanem a dolgozók egészségét is fontosnak tartották. A Fekete Sas patika később, 1820-ban Knoblauch Károly tulajdonába került, akinek leszármazottai több nemzedéken át vezették a környék leghíresebb gyógyszertárát.

1846-ban a magyar és magyar érzelmű polgárok megalapították a Magyar Olvasókört, melynek célja a magyar irodalom megismerése, ápolása volt.

Mikó – Csíkszereda

1870-ben Magyar Nyelvtérjesztő Egyesület kezdte meg működését, mely később Arany János emlékét ápoló Aranykör néven létezett tovább. A város jeles személyisége volt gróf Bissingen-Nippenburg, aki alapító tagja volt az Aranykörnek, a magyar gimnázium létrehozásában is tevékenyen részt vett. 1873-ban nyílt meg a polgári iskola, a magyar nyelv terjesztésében kiemelt szerepet játszott az iskolai önképzőkör, mely havonta magyar nyelvű irodalmi lapot jelentetett meg. Ebben az iskolában a város hagyományaihoz híven francia, magyar, német, román és latin nyelvet is tanítottak. Az első világháború éveiben hadirokkant kórház működött Oravicán, de a dúlás így sem kerülhette el a települést. 1918 novemberében a frontról hazatérő katonák fosztogattak a városban, a közeli üdülőket is feldúlták.

Később történik meg igazán a nagy fosztogatás és osztogatás! Itt akkoriban országokat, országrészeket osztogattak egymásnak a győzők, ez a tied, ez az enyém, te semmit sem kapsz, így történt ez egykoron. Aztán idegen katonák érkeztek a világnak erre a távoli pontjára is, először francia gyarmati sereg vonult át a városra, majd szerb katonaság rendezkedett be, mintha örökre itt akart volna maradni, aztán 1919. augusztus 3-án megjött az új tulajdonos, a román adminisztráció. Az új hatalom azonnal menesztette a járási magyar tisztviselőket, majd a tanárokat is. Nem volt más út annak, aki élni akart, mint a repatriálás. Feladtak mindent, amit generációkon át egy család, egy közösség megteremtett, és vagonlakókká váltak Budapesten, a Keleti pályaudvaron. Az oravicai magyar kultúrintézményeket feloszlatták vagy maguktól megszűntek.

Hajdan Oravica fejlődő ipara szükségessé tette a szállítás gyorsabbá tételét, építettek hát 1844-ben egy keskeny nyomtávú lóvasutat Stájerlek Aninától Oravicabányáig. Lovascák ügettek a két vasúti sín között, és húzták a szénrel, ércel megrakott kocsikat. Ennek a régi, keskeny nyomtávú vonalnak a nyomai ma is láthatók, még a lóvasút állomásépületének maradványai is. Ez utóbbi turisztikai látványosság, egyben a mai Románia legrégebbi állomásépülete. Nem tudom, a lovascák milyen sebességgel haladtak, mennyi idő alatt tették meg a 33 km-es távolságot, de ennek a hegyi szakasznak a megtételéhez ma is két óra kell. Aztán eljött az idő, amikor korszerűtlenné vált a lóvasút, már nem felelt meg a szállítás követelményeinek, ekkor, 1854-ben az időközben létesült Osztrák-Magyar Vasúti Társaság immár mozdonyvontatású széles nyomtávú vonalat épített. Ez bizony igen drága volt, ötmillió koronába került, mert viaduktokat, alagutakat, vasúti hidakat is kellett építeni a hegyes- sziklás terepen. Ez az Oravica és Bázias közti vasútvonal Európa vérkeringésébe kapcsolta be a Bánság gazdaságát. Kellott a modern vasútvonal azért is, mert 1859-ben birodalmi ipari és kereskedelmi kiállítást rendeztek éppen Oravicán. Ekkoriban a vasúttársaság megvette a kincstártól a bányatulajdont, és elkezdte a kőszén- és vasbányászatot a korábbi nemesérc és rézbányászat helyett. De volt itt más kincs is a hegyekben. Még nem volt lóvontatta vasút sem, csak úti batárok közlekedtek a hegyek között kanyargó utakon, amikor úgy az 1820-as évek tájékán bizonyos Ferenczi

Ugron – Ábránfalva

István szobrász errefelé járt, kis vésőjével és kalapácsával úti köpenyének zsebében, jó minőségű márványt keresett Ruszkabánya és Oravica környékén. Talán bizony éppen a Pásztorlánykához vagy a Csokonai mellszobrához. Mások is értéket láttak a fehér kőben, mert a későbbi évtizedekben a vasöntőde műhelyeiben egy új tulajdonos a ruszakai fehér-márvány, „a magyar Carrara” termékeit dolgozta fel.

Állok a színház előtt, és arra gondolok, kik, milyen jövőbeli reményekkel, hogyan is gondolhatták akkor, hogy e kis bányaközségnek (mert Oravica csak 1834-től lesz bányaváros) éppen színházra van szüksége. A terv megálmodója nem akármilyen személyiség lehetett, valaki olyan, aki túllátott a saját korán, valahova messzire tekintett, a jövőben azt látta, hogy ennek az országnak művelt, minden iránt érdeklődő polgárokra lesz szüksége, és ennek zálogát a színházban látta.

Azt tudjuk, hogy 1769 után több gazdag ortodox arumun család költözött Oravicára, Délkelet- Európából menekültek a sorozatos török betörés elől. Az arumun (aromán) nyelv (más megnevezéssel macedoromán vagy vlah) az újlatin nyelvek keleti csoportjához tartozik, ma Görögország, Albánia, Szerbia, Macedon Köztársaság, Bulgária és Románia területén élnek arumunok. (A román nyelvész Philippide szerint a románság négy ágazata: északi, meglei, isztriai oláh és arumun, ezek egyetlen egységes vlah ősnyelvből fejlődtek ki, melyet a szétválásuk előtt egyetlen népcsoportot képező népek beszéltek.) Nyelvük nem azonos, csak rokon a román nyelvvel, cincárnak is nevezik őket a nyelvükben gyakori „c”, „ts” hang miatt. Arumun származású volt a Gozdsu család is, ők a 18. század vége felé kerültek először Lengyelországba, majd Magyarországra. A családból ketten igen ismertté váltak, Gozdsu Manó a reformkor híres ügyvédje (Emanuel), akinek nevét Budapesten a Gozdsu-udvar őrzi, és Gozdsu Elek, a 19. század végének méltatlanul elfelejtett prózaírója, melleleg Temesvár királyi főügyésze. Oravicán 1806-ban egy arumun bányamérnök, Johann Niuny műkedvelő színikört szervezett és vezetett, majd színháztervezésbe fogott. Ő a mi emberünk. A település és a környék ambiciózus polgárai közadakozásból teremtették elő az építéshez szükséges pénzt. Niuny színháza barokk stílusban épült, belső díszítései

a bécsi Jeronimus Platzger tervei alapján rokokó stílusban, piros és arany színekkel készültek. A berendezés is Johann Niuny tervei alapján készült. A díszpáholy, a galéria, a kupola díszítése a helyi mester, Francis Kneé munkája. A színpad függönyét, melyet ma is őriznek, a helyi gimnázium igazgatója, Francisc Zech tervezte, festette, anyaga 1831-32-ben Bécsben készült J. Kautz-E. Haiss színházdekorációs műhelyében a VIII. kerület Blindengasse 12. szám alatt. A megnyitó, melyre 1817. július 1-jén került sor, nem kevésbé volt díszes és ünnepélyes, mint a színház. I. Ferenc császár és Augusztina császárné jelenléte emelte az ünnep fényét, akik bizony leutaztak birodalmuk e távoli sarkába, alattvalóik őríási tiszteletadással fogadták a legmagasabb rangú vendégeket. Hogyan zajlott le a díszelőadás, mi volt a bemutatott darab, kik játszottak, erről nem olvastam semmit. De arról már tudunk, hogy később e falak között játszották Szigligeti Ede A szökött katona, V. Hugo A Notre-Dame-i harangozó, Scribe Egy pohár víz című darabját. Kezdetben műkedvelők léptek fel, később vándortársulatok érkeztek hosszabb-rövidebb időre. 1868 nyarán Mihail Pascaly bukaresti színidirektor, rendező társulata érkezett a városba, több előadásuk sikerrel szórakoztatta a nagydídeműt. Az előadásokról mindig beszámolt a helyi sajtó, a német nyelvű Oravitzaer Wochenblatt, a magyar nyelvű Oravica és Vidéke, a román nyelvű Progresul. Főleg a művésznőkről és az igen hiú és bohém direktorról írtak, de nem emlékeztek meg egy fiatal, lobogó hajú, sugó és másoló beosztásban is tevékenykedő segédszínészről, Mihai Eminovici-ről. Mert ki látta akkor még a jövőt, hogy ez az ifjú hamarosan a román költészet legnagyobb csillaga lesz, akiről aztán ezt a színházat el fogják nevezni.

1838-tól a színház épületében Casino és Olvasókör (Casino und Leseverein) működött, ekkor épített rá emeletet a helyi Kaszinó Egylet. Az igen tevékeny Kaszinó és Olvasóegylet tagjai színészek hiányában a színház magyar tagozatának műkedvelő csoportját alkotva játszottak, ők emlékeztek meg 1898. március 15-én a forradalom 50. évfordulójáról is. A lankadatlan sikereken felbuzdulva zenés darabokat is előadtak. 1882-ben érkezett egy szintársulat Oravicára, a színidirektor bizonyos Hubai úr volt. Előadták Csíky Gergely A proletárok (a darab címét 1945 után az új ideológia szellemében Ingenyelőkre változtatták.) c. színművét, nagy sikere volt A falurossza című másik Csíky darabnak is. 1892-ben a színházat rövid időre bezárták felújítás miatt. A felújítások, restaurálások a berendezésen nem változtattak, mindössze a kupola csillárját és a kandellábereket cserélték, a széksorok az 1893-as felújítás óta ugyanazok, nem változott a földszinti férőhelyek száma sem, nem éri el a százat, a páholsor is azóta változatlan. (1994-ben volt a legutolsó felújítás, ez inkább külső állagmegőrzés volt, ha az ember a felújított tetőborítást megnézi, biztosra veszi, hogy a műemlékvédelemet nem értesítették a munkálatokról.) 1893-ban a felújítás utáni ünnepi előadás Ábrányi Emil költő prologjával vette kezdetét. Igazi meglepetés volt a három nyelven előadott Szépfaludy Ferenc darabja, A regény vége. Az ünnepi előadást emelte Trefort Ágoston miniszter jelenléte. Szinte hihetetlen a mai Oravicát látva, hogy itt vendégszerepelt hajdan a bécsi opera, 1899-ben pedig a moszkvai Bolsoj Színház balettkara, bizonyára éppen ezeket az előadásokat álmodta ide a színház hajdani tervezője.

Az oravicai Mihai Eminescu Színház Délkelet-Európa

legrégebbi színháza, Európában az első volt, melyet acetilén lámpákkal világítottak meg.

Oravica híres szülötteivel is büszkélkedhet, akik ebből a kis bánsági városkából indultak, a nagyvilágban megbecsült szakemberek, művészek lettek. Közöttük van Balás Árpád (1840 Oravica-1905 Budapest) tanár, szakíró, múzeumigazgató. Selmebányán a Bányászati és Erdészeti Akadémián szerezte oklevelét, Keszthelyen növénytermesztési szakember volt, majd Budapesten a Mezőgazdasági Múzeum igazgatója haláláig. Kerpely Kálmán (1864 Oravica-1940 Budapest) agronómus, agrokémikus, a MTA tagja. Sztára József (1857 Oravica-) Bécsben érettségizett, Pesten Erkel és Liszt Ferenc tanítványa, Bécsben Anton Brucknernél képezte tovább magát, majd 1880-tól a kalocsai székesegyház karnagya volt. 1924-ben Párizsban egyházzenei nagydíjat nyert orgonajátékával. Kolcsár Katalin fiatal operaénekesnő (1982 Oravicabánya), ma a kolozsvári opera művésze. Talán a legismertebb Mihalik Kálmán, 1896. február 21-én született Oravicán, a Székely himnusz szerzője. Szegeden orvosi diplomát szerzett, 1921-ben megzenésítette Csanádi György szövegét, melynek eredeti címe Székely kantáta volt. A mű először nyilvánosan 1922-ben hangzott el az 1921-ben alapított Székely Egyetemi és Főiskolai hallgatók Egyesülete közgyűlésén Budapesten. Mihalik Kálmán még az év szeptemberében meghalt, bizonyára nem sejtette, hogy műve milyen közkedvelt lesz minden politikai korszakban, hiszen napi politikai közérzetet fejez ki bármilyen rendszerben. A Szegedi Erdélyi Kör 1991-ben Mihalik Kálmán Alapítványt hozott létre tehetséges erdélyi fiatalok támogatására.

1900-ban Oravicának 4400 körüli lakosa volt, 52% német, 34% román, 10% magyar. A második világháború végétől a település etnikai összetétele gyökeresen megváltozott: a németeket kitelepítették, a románokat betelepítették, számuk az elmúlt évtizedben szinte megtízszereződött, a maradék magyarság főleg az ipari centrumokba, például Resicára költözött. 2002-ben tízezer fölött volt a lakosok száma, 93% román, 2,04% német, 2,11% cigány, 1,33% magyar. A magyarok száma ma Krassó-Szörény megyében alig hatezer (a mintegy 340 ezer lakosból), megközelítőleg ugyanennyi a németek, szerbek, horvátok száma is. Hol van már a lóvasút, a bányapatika, a ritkaságszámba menő hegyivasút, hol vannak a bányapolgárok jogai! 2011 őszén felavatták Oravicabányán a nyugati országrész első szélerőmű parkját. Az avatóünnepséget a kétszáz éves színházban tartották. Múlt és jelen így van együtt a hegyek között élő városkában.

Búcsúzóan Oravicától, vissza-visszanézek házaira, tereire, és arra gondolok, talán ide illik a távoli Szilágyságban található Margitta református templomának toronygombjában levő, 1872-ből származó felirat: „Az utókor tisztelettel felkéretik ezen kis város virágzásának folytatására.”

Serdült Benke Éva

Felhasznált irodalom

Jakabffy Elemér A bánsági magyarság húsz éve Romániában 1918-1938 Stúdium Kiadó Budapest 1939

Gálfi Gyula Magyar vonatkozású emlékek Oravicabányán és vidékén In Művelődés 1998/február

Domonkos László Tűzzel-vassal a hazáért A Maderspach család története Kárpátia Stúdió Kft 2011.

A Temesi Bánság turista kalauza Temesvár 2011.

Erdély nagy könyvtárai

Róth András Lajos

A Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára – Székelyudvarhely

A székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtár a valamikori református kollégiumi könyvtár töretlen fejlődésű jogutódja. A kollégium könyvtárának csirái egyidősek magával az 1670-ben kezdetét vett kollégiummal. Az 1682-es iskolatörvény már külön tárgyal a „bibliothecarius” esküvel vállalt kötelezettségeiről. 1682-1695 között, Rozgonyi P(ap) János a könyvtár megalapítója közvetítő szerepet vállalt az iskolai könyvtár és az első magángyűjtemények adományozói között. A könyvtár kötetei 1720-ban kapták első, legrégebb helyrajzi jelzetüket. Borosnyai L. János könyvtártermet képez ki és a könyveket protocollumokban jegyzi fel.

Backamadarasi Kis Gergely 1770-1775-ös nagyszabású átépítési és bővítési munkálatai során ismét új helyiségbe került a könyvtár. Zilahi Sebes János és Szigethi Gyula Mihály idején indított leltári protocollum 1797-től a XIX. század húszas évéig 3826 címet rögzített 12 tékában, 18 csoportban.

A század elején – a más erdélyi iskolai könyvtárakhoz képest – még szerény méretű könyvtár, alapítványok, alkalmi adományok és tanári könyvtárak öröklése, illetve megvásárlása útján gyarapodott. A könyvtár alakulásának történetét Jakó Zsigmond történész foglalta össze alapos tanulmányban: *A székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtár története*. In: Irás, könyv, értelmiség. Tanulmányok Erdély történelméhez. Bukarest, 1976.

Az adományozók (mintegy 17) különböző társadalmi rétegből kerültek ki, így adománykönyvtáraik tükrözik gyűjtőik érdeklődési körét, művelődési szintjét. 1873-ban Kiss Ferenc 6000 kötetet említ. Gönczi Lajos 1895-ben 10.273 önálló művet sorakoztat fel 16.314 kötetben. A folyóiratok 6,36%-át jelentették a könyvtárnak.

A könyvtárt többször átrendezték. Az állomány régi könyveinek 31%-a 1700 előtti, 54%-a 1701-1800 közötti külföldi kiadvány, míg 11,5%-a hazai nyomtatvány, köztük több nagyon ritka, sőt egyedi. Periodika gyűjteményében régebbi magyar nyelvű bécsi, magyarországi, erdélyi, udvarhelyi újságok, folyóiratok mellett megtalálhatók az Osztrák-Magyar Monarchia és utódállamai tudományos intézményeinek, egyházainak, társulatainak irodalmi, nyelvészeti, természettudományi, társadalomtudományi, ideológiai, neveléstudományi időszaki kiadványai. Megbecsült az Osztrák-Magyar Monarchia majdnem 800 iskolájától származó kb. 9000 kötetet számláló évkönyvgyűjtemény, amely iskolatörténeti szempontból óriási méretű adatbázist jelent.

A könyvtár elektronikus katalógusa a SZIRÉN Integrált Könyvtári Rendszer segítségével épül. A folyamatosan bővülő katalógus, valamint a Magyar Elektronikus Könyvtárnak szolgáltatott, eddig digitalizált állomány elérhető a Haáz Rezső Múzeum honlapjáról is.

A Tudományos Könyvtár közepes nagyságrendű könyvtár. A volt református kollégium – 1912-ben felépült, impozáns épületében található, kimondottan e célra kiképzett, kétszintes – 33 000 kötetre tervezett – teremben. Ez a kor általánosan elfogadott és csúcstechnikának számító könyvtári berendezést jelentette. A könyvtár a meglevő raktári felület mellett jóval kinőtte tervezett kereteit. Dr. Lévai Lajosnak az If-

jú Erdély 1935 évi áprilisi számában írt, a könyvtárról szóló cikkében, illetve az 1942-ben megjelent Székelyföldi Kistükör című kötetében még 40 000 kötet szerepel. Nagy Elemér, az akkori könyvtáros büszkén jelentette ki, hogy *„ha intézetünk magassága 25 m, akkor éppen harminc nagy könyvrakást tudnánk felrakni ebben a magasságban, vagy ha vonalban képzeljük el az egészet, akkor könyvtárunk köteteiből két és félszer nagyobb tornyot tudnánk rakni, mint a párizsi Eiffel torony.”*

Amikor a sajnos korán elhunyt Hermann Gusztáv, udvarhelyi tanár állítja össze a város – posztumusz kötetként megjelent – művelődéstörténetét, még csak 60 000 kötetről tud. Ezt rögzíti műve is. Ma már ez a szám 75 000 fölé emelkedett, és - az összehasonlítás játéka kedvéért - ez közel másfél km könyvet jelent. A jelenlegi könyvtárat úgy is felfoghatjuk, mint helyi iskolák könyvtárainak történeti gyűjteményét, hiszen fő állományként a már tárgyalt nagy múltú református kollégium könyvtárát, valamint a katolikus gimnáziumtól átvett, számbelileg kisebb (kb. 15.000 kötet) de szintén jelentős összefüggőbb és jellegénél fogva külön egységként kezelt részét tartalmazza. Ezek mellett a múlt század utolsó évtizedében megalakult Állami főreáliskola, valamint a Kő- és agyagipari szakiskola könyvtárainak máig fennmaradt, a közkönyvtár kötetei közé besorolt töredékeit tudhatja magának. Ezen állományok 1961 és 1967 között kerültek a Tudományos Könyvtárba, amely maga is ekkor nyeri el ezt az elnevezést, az akkori rajoni, majd 1970-től a városi könyvtárhoz tartozóan. 1990-től a Haáz Rezső múzeum részlegeként működik. Ebben a térségben egyedülálló könyvmúzeumként is tekinthetjük, ugyanis a fennmaradt leltárkönyvek és könyvbeli bejegyzések azonosítása során az említett kétszintű megoldás lehetővé tette a muzeális és művelődéstörténeti fontosságú könyvtárak eredet-elvű, adományozókkénti és időbeli elkülönítését a közkönyvtári részlegtől, amelyben már egy bizonyos szak szerint rendeződő elv is érvényesül. Az utóbb bekerült katolikus gimnáziumi anyagból csak azok nyertek elhelyezést a régi könyveket befogadó, bemutató szinten, *„amelyeknek kötetse beilleszkedik a felső muzeális rész hangulatába”*. A döntő szempont itt *„esztétikai... és nem kronológiai”* volt.

Ezen régi állományú könyvtárakat egészíti ki most már unitárius jellegű, a zsidósággal kapcsolatos, modern, a két világháború közti kiadványokban bővelkedő, mintegy 4000 kötetet kitevő, Tóth Kálmánnak (a kolozsvári Egyetemi Könyvtár egykori igazgatójának; 1910-1962) Jakó Zsigmond professzor jóvoltából 1979-ben Székelyudvarhelyre kerülő állománya. Jakó Zsigmond, a könyvtár történetének megírója és Molnárné Hubbes Éva a könyvtár mai rendszerének kialakítója levelezéséből kiderül, hogy a gyűjtemény azzal a kikötéssel került Udvarhelyre, hogy *„...onnan később sem mozdták el és biztosítják annak oszthatatlan együtt tartását is.”*

Talán nem érdektelen idézni Jakó Zsigmond 1979. szeptember 17-én kelt leveléből az alábbiakat: *„habár régebbi könyvek is vannak benne, nem a szokott értelemben vett könyvtárról van szó, hanem oly speciális gyűjteményről, mely az 1918 utáni Románia területén megjelent magyar nyomtatványokat, legkülönbözőbb tárgyúakat és terjedelműeket egyesíti magában.*

Különös értéke éppen abban van, hogy olyan nyomtatványok is nagy számmal vannak benne, melyek tárgyuk jelentéktelensége folytán máshol talán meg sem maradtak. Az erdélyi magyar nyomdászat XX. századi történetének páratlan adattárával fog-nak rendelkezni e gyűjtemény elrendezése után.”

A fentebb felsorolt részkönyvtárak és még néhány kisebb jelenkori-napjainkbéli adomány, valamint a kollégiumi törzs-állomány jelenti tehát a Tudományos Könyvtár 1944-el zárult állományát. 1944 utáni megjelent kiadványokat költségvetés hiányában nem tudtak beszerezni, így a jelen tudományosság-hoz való felzárkózás csak ritka ajándékozások, pályázatok elnyerése, illetve nemzetközi könyvtárközi kapcsolatok révén lehetséges.

A könyvtárunkat gyakran használók segítségére szolgál egy, az erdélyi és helytörténeti anyagot külön csoportosító részleg, amely mellett természetesen még bőven található idevágó anyag a régi könyvállományban is. Szintén külön nyertek elhelyezést a magyar, román, illetve az egyetemes irodalom itt fellelhető termékei, akárcsak a duplum példányok, amelyek egy jövőbeni könyvtárközi csere, illetve állománykiegészítés alapjául szolgálhatnak.

A könyvtári tevékenységet is rögzítő levéltári adatok, valamint az itt harminc évig dolgozó Molnárné Hubbes Éva közlései alapján tudunk utalni a könyvtár által kínált lehetőségek kiaknázására irányuló tevékenységekre. Így a Tudományos Könyvtár eddigi működése során anyagot nyújtott, irányítást adott több, különböző tárgyú szakdolgozatok, államvizsga dolgozat, tanári első fokozatú vizsgadolgozatok, tudományos és népszerűsítő közlemények, doktori tézisek, riportok megírásához. Itteni anyag segítségével születhettek meg modern megyei, városi és falumonográfiák.

A könyvtárban fellelhető udvarhelyi, székelyföldi adatok jelentős része beépült a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon

köteteibe. Főként helytörténeti kutatások tárgyasulhattak, így a kutatók bő anyagot lelhetnek a helyi korabeli sajtó (Udvarhelyi Híradó, Székely-Udvarhely, Székely Közélet, Székelység stb.) hasábjain a megyei zenei élet, kórusmozgalom, politikai élet, a székelyudvarhelyi nagy múltú iskolák modern monográfiájának, a város településföldrajzának, művelődési életének, jelesei tevékenységének megírásához. Így születhettek meg a város céhes életét, közintézményeinek (posta, kórház, villanytelep, vasút, közfürdők stb.) történetét bemutató tanulmányok. Itt készült el és készül a városra és körzetére vonatkozó régi újságcikkek részleges repertórium. Itt lehetett felmérni a városi nyomdák, illetve a helyi sajtó történetét stb. Ezen túl a kutatók vizsgálták és feldolgozták a régi orvosi könyveket, illetve azok és mások kéziratos, gyógynövényekre és népi gyógymódokra vonatkozó bejegyzéseit, akárcsak a régi énekes könyveket. Ezek közül nem egy hasonló kiadást ismert vagy hasonló kiadásra előkészített. Így például a legutóbbi évekig nálunk őrzött, de a katolikus (jelenleg Tamási Áron) gimnázium jogos tulajdonát képező és oda-vissza is térő, 1526–1528 között íródott Székelyudvarhelyi Kódex a Magyar Nyelvtudományi Társaság gondozásában Budapesten 1993-ban jelent meg. Szombathelyen Szabó Csaba kutató pedig 1995-ben készítette elő tudományos feldolgozás kíséretében a Nagy Mihály által 1753-ban lemásoltatott *A soltároknak bassusa...* és *A soltároknak altusa, melyet a nótáknak természetekhez alkalmaztatott...* kezdetű, illetve Orbán Sigmondnak 1766-ban rögzített *A nevezetesebb ditséreteknek...* kéziratos kottás könyvét. Gazdasági és néprajzi szakmunkák készülhettek erdélyi vonatkozásban. De szolgáltatott szellemi örömet és meglepetést azoknak a külföldi kutatóknak is, akik eljuthattak hozzánk és tanulmányozhatták ezt a nagyszerű örökséget, melyet székelyföldi, erdélyi közösségünk, elődeink hagytak ránk istápolás végett.

Forró Miklós

Pillanatképek az 1960-as évek Marosvásárhelyéről

Ahogy telnek az évek, gyerek- és diákkori emlékeink hatványozottan megszépülnek. Ma is kedves, felejthetetlen emlékként hordozom magamban a Rákóczy utcai virágba borult gesztenyefák illatát, az utca végében, a Rákóczy-hegyen megejtett nagy szánkózásokat. De az izgalmas rollerverse-nyeket is a Mentovich, Göcsi Máté, Régi Kórház utcákban és a Bulevárdon. Sőt arra is igen jól emlékszem, hogy mennyire haragudtak a felnőttek, főként az idősebbek, amikor a rolle-ekkel végigszánguldottunk a délutánok meghitt csendjében.

A Bulevárd a város egyik legcsendesebb helye volt, amolyan romantikusnak is mondható – hatalmas fáival, a fák árnyékában meghúzódó padokkal. Pihenés, csendes, meghitt séták színtere – de szerelmi légyottoké is... Az első titkos találkákon túl, amikor már kinőttünk az iskola padjaiból, még néhány esztendeig kedvelt hadszínterünk maradt. Hiszen már főiskolásként, a nagy főtéri, esti korzósások végeztével, továbbra is itt kötöttünk ki. De olykor szemináriumok, vizsgák előtt is ide ugrottunk el egy gyors tankönyvlapozásra, ismétlésre.

Ám volt a Bulevárdnak egy másik nevezetessége is, a „Tu-

lipán” vendéglő. Főleg délelőttönként gyakorta volt hangos diákcevegeéstől, önfeledt, vidám nevetésektől. Hiszen a kis-pénzü diák üres órák alkalmával mindig ide ugrott át, egy-egy tál szalmakrumplira, feketére, esetleg sörre. És nemcsak azért, mert közel volt, hanem sokkalta inkább azért, mert volt a vendéglőnek egy csupa szív főszakácsnője és egy rend-kívüli humorral megáldott pincére. A legkiválóbb pedagó-gusok sem értettek jobban a diákok nyelvén. Velük meg lehetett őszintén osztani bűt, örömet. Tőlük bármikor és bármi-re tanácsot lehetett kérni. **Seregi bácsit**, a pincért, városzer-te ismerte mindenki, és nemcsak azért, mert úgymond a szakma mintaképe volt (udvariasság, előzékenység, pontos és gyors kiszolgálás), hanem azért is, mert egy élő vicclexikon volt és mindezek mellett kitűnő rajzkészséggel megáldott is. A kis, fehér noteszbe, melybe a rendeléseket jegyezte, humo-rosabbnál humorosabb, frappánsabbnál frappánsabb rajzok, karikatúrák kerültek ki keze alól. Rajzolhatott bárki, bármi-lyen kusza, girbe-görbe vonalat, néhány perc múltán máris ott láthatott egy mestermunkát.

Ma is, amikor egy-egy lap, folyóirat hasábjain karikatúrákat látok, mindig azok a kedves diákévek és Seregi bácsi jut-nak eszembe. Hiszen többek között neki is köszönhattuk, hogy azokban a megkötöttségekkel, megannyi visszassággal teli években alkalmunk lehetett vidám, boldog pillanatokat is megélnünk. Hogy ma, sok-sok év múltán is van mire tiszta szívből, örömmel emlékezni.

(1992)

Hősök, királyok, szentek

„Gránitszilárdságú alapot vetettünk a jövő számára”

A gazdasági haszon eddig ismert mértékeit meghaladó profit vágyától hajtva a Nyugat – és benne Európa olyan világgazdasági rendszert épített fel és tett általánossá, ami mára az erejét meghaladó kihívások elé állítja – jelentette ki Orbán Viktor január 2-án a Magyar Nemzeti Galériában. A *Hősök, királyok, szentek – A magyar történelem képei és emlékei* című kiállítás megnyitóján a miniszterelnök úgy fogalmazott: a magyarságot ezeréves történelme során két alapelv vezérelte, a kereszténység és az állami szuverenitás eszménye.

Most, amikor ezzel a grandiózus kiállítással a kommunizmus előtti korszak nagyszabású eseményeihez kívánunk csatlakozni, akkor tágabb hazánkat, Európát éppen a legmélyebb kétségek gyötrik – mondta köszöntőjében a miniszterelnök.

Hozzátette: megrendülés fenyegeti kontinensünknek az ipari forradalomtól máig kiharcolt és megérdemelt világpolitikai és világkereskedelmi pozícióit.

Megfogalmazása szerint „a gazdasági haszon és a pénzügyi nyereség eddigi mértékeit nagyságrendekkel meghaladó profit reményében, és zabolátlan vágyától hajtva a Nyugat – s benne a mi Európánk – olyan világgazdasági rendszert épített fel, s tett általánossá a Föld minden pontján, amely mára az erejét meghaladó kihívások elé állítja a kontinensünket.”

Fel tudjuk-e venni a kesztyűt, újjá tudjuk-e szervezni és megújítani hét évtizedes múlta visszatekintő európai politikai és gazdasági rendszerünket? – tette fel a kérdést Orbán Viktor. S ha igen, képesek lesznek-e a politikusok sikerrel kecsketűző tervekbe kovácsolni e tudást? – fűzte hozzá. További kérdésként fogalmazta meg a kormányfő beszédében azt is, hogy e terveket Európa népei is elfogadják-e. „Visszatárlanak-e Európa nemzetei a kemény munka, az ésszerű gazdálkodás és az egyéni felelősség világába?” – emelte ki. „Civilizációnk európai fele lemondani látszik korábbi sikereink és gazdasági felemelkedésünk mögött álló legfőbb hajtóerőiről, az élet spirituális mélységeiről; a házasság és az utódok nyújtotta boldogságról, a nemzeti kultúrák szellemi energiájáról” – vélekedett. Ezzel összefüggésben a kormányfő aláhúzza: mi, magyarok megadtuk a magunk választát. Hozzátette: a kommunizmus megdöntését követő húsz zavaros év után végre gránit szilárdságú alapot vetettünk a jövő számára. Felülkerekedtünk rosszabbik énünkön, rácsfoltunk korábbi gyengeségeinkre, legyőztük kishitűségünket, félretoltuk a hazánkat romlásba vezető erőket, és létrehoztuk hazánk történelmének legnagyobb összefogását – mutatott rá. Osztály, származás, vallás és politikai hitek határait átlépve, valódi nemzeti és kétharmados parlamenti forradalmat vittünk végbe – fogalmazott Orbán Viktor. Így és ezért jött létre Magyarország Alaptörvénye – szögezte le. Visszahelyeztük jogaiba az ősi, és ezer éve megtartó magyar életöszönünket és kultúránkat, a kereszténység felszabadító erejét, a nemzeti büsz-

keséget, őseink tiszteletét, a gyermekeink és unokáink iránti kötelességet, a munka becsületét, a szellem alkotásainak elismerését, az elesettek iránti irgalmat, és az idegenek iránti lovagias nagyvonalúságot – fűzte hozzá.

A kormányfő aláhúzza: mi, magyarok az elmúlt ezer esztendőben két alapelvet kristályosítottunk ki, amelyet mindmáig követünk, ez a kereszténység és az állami szuverenitás eszménye. Ez a két alapelv a történelem gyakran zavaros kódén is rendre átütött, és segítette a magyarokat, hogy jó irányba tarthassák hajójuk orrát és vitorláját. Megszállás, idegen uralom és ellenséges tankok sem tudták ledönteni ezt a két pillért – fűzte hozzá.

Orbán Viktor elmondta: a kiállításon azok a hősök láthatók, akik életüket, tehetségüket és erejüket a kereszténység és a nemzeti függetlenség szolgálatába állították. Ők a bizonyítékai annak az emberi vágynak, elemi életösztönnek, hogy kell lennie valaminek, ami nagyobb és lényegesebb nálunk, átível rajtunk: a Jóisten, a haza, a család. Ha szerencsés időkben élünk, és elég bátrak vagyunk, akkor mindhárom egyszerre – fogalmazott. Hőseinket tartjuk pajzsként magunk elé a cinizmussal szemben. Rájuk tekintünk, ha meg akarjuk erősíteni a lelkünket, és ők a lelkiismeretünk, ha elgyengülünk a küzdelemben – tette hozzá.

A miniszterelnök szerint Magyarország azért tudott fennmaradni, és azért köszönhetjük az új alkotmányunkat, mert mindig voltak olyan magyarok, akik nehéz és súlyos helyzetekben meghozták a legfontosabb döntéseket. Meghozták a kiállítás, a hűség és a szabadság sokszor nehéz döntéseit – fűzte hozzá. Most is egy ilyen pillanatban vagyunk, az újraalapítás pillanatában, amely megújítja azt a közösséget, amelyet magyar nemzetnek hívunk – jegyezte meg Orbán Viktor. A miniszterelnök emlékeztetett: „1990-ben valahogy megakadtunk félúton, kellő összefogás és parlamenti többség híján, pártalkuk és pártkompromisszumok ingoványába süllyedtünk. Magunk sem tudtuk, merre van felfelé, nem jutottunk fel arra a magaslatra, ahonnan széttéekintve, magabiztos kézzel, hosszú évtizedekre berendezhettük volna Magyarország életét”. Orbán Viktor szerint elmaradt a világos és egyértelmű pillanat, amelyben mi, magyarok kinyilváníthattuk volna akaratunkat, hogy a diktatúra után megújítjuk szövetségünket a kereszténységgel és a nemzeti szuverenitás eszményével. Ma az a remény tölti el szívünket, hogy a XXI. századi magyar nemzet az őt megillető helyre kerül, a hozzá méltó magasságba emelkedik, és kiérdemli a tehetsége és szorgalma alapján neki járó elismerést az európai nemzetek közösségében – zárta beszédét Orbán Viktor.

A Magyar Nemzeti Galéria, a Magyar Nemzeti Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Országos Levéltár együttműködésében megvalósuló kiállítás 2012. augusztus 26-ig látogatható.

Gálfalvi Gábor

Kegyelemkenyéren (II. rész)

A sok hányódásom folytán az elemi iskola osztályait is különböző helyeken végeztem. Az első osztályt Kobátfalván, a második osztályt Nagykadácsban, a harmadik osztályt Kolozsváron, a negyedik osztályt újra Nagykadácsban. Az V-VII. osztályt Kobátfalván, mely az akkori időkben az aránylag jól felszerelt iskolák közé tartozott, bentlakással, kitűnő, igényes tantestülettel. Már negyedik osztályos koromtól önként magamra vállaltam a férfimunkákat. Az iskolai év után elszegődtem a falusi gazdákhöz napszámba, nyáron szénakészítésnél, aratásnál segédkeztem. Eleinte egy-egy házikenyér volt a heti bérem, később már pénzt is kaptam, de örültem mindennek, mert szegény nagynénémnek segíthettem a gondjain. Munkából hazatérve gyakran kaptam sírva, mert nem tudta, miből főzhetne nekünk. Egy hétig azért jártam aratni egy gazdához, hogy a hét végén adja ide a tehénfogatot fahordás céljára, a fát is én vágtam le fejszével, s mindezt alig tízévesen. Már az erdőn elsötétedtem, mire a szekeret megraktam. Néném sírva ment ki a falu végére, ott várt engem, de már nem egyedül, mert jajveszékelésére a fél falu odagyűlt, arra gondolva, hogy biztosan a fa odaütött engem. Amikor a faluba érkezve megláttam a rám várakozó tömeget, a néném iránti sajnálat mellett, - aki nagyon kétségbe volt esve, - titokban büszkeség fogott el, hogy mire voltam képes. Ettől kezdve már legényszámba számítottam magam, ami arra ösztökélt, hogy kaszálni is tanuljak meg. Nem is kellett soká kérleljem Feri sógoromat, egykettőre kaszát szeretett nekem, s alig egy heti gyakorlás után már vágtam utána a rendet.

Nagyon szerettem iskolába járni, de mindig keserűség fogta el a szívemet, amikor olyan olvasmányokat tanultunk, ahol az anyai vagy az apai gondoskodásról, szeretetről esett szó. Ilyenkor nagyon kínos helyzetbe kerültem, kivált akkor, ha a tanítóm nem volt elég tapintatos és igyekezett szólásra bírni, véleményt kérni ezzel kapcsolatosan.

Első osztályos koromtól kezdve mindig reszketve, félve vártam a falu templomában megrendezett Anyák-napi ünnepséget. Az első évben még simán ment minden, elmondtam köszöntő versikémet, mint elsős társaim, aztán átadtam a virágcsokrot nagymamámnak, aki gondunkat viselte. Akkor még nem tűnt fel annyira, hogy társaim mindannyian édesanyjuknak adták át a szeretet és hála virágait. Nagyon boldog voltam, hogy a versmondás kifogástalanul sikerült, a pap bácsi egyszer se kellett kiségi, mint néhány társamat. Ahhoz túl kicsi voltam még, hogy a versike tartalmát értelmezsem is.

Egy év múlva már félve vártam e napot. Kis, gyermeki lelkemben ekkorra világosodott meg, hogy miért is csak egyedül én vagyok az, aki anya helyett nagymamámnak kell átnyújtani a csokrot.

Tulajdonképpen egy fogalmazási órán jöttem rá a szomorú valóságra. Anyák napja előtt egy héttel Ilyen az én anyám címmel kellett fogalmazást írunk. Amikor kivörösödve a ceruzám végét rágni kezdtem, figyelmes tanítóm rögtön segí-

tett kínos helyzetemen: „Fiam, te nem kell írj, menj, pucold ki a nyúlketrecek.” Mintha mázsás súlytól szabadultam volna, úgy rohantam ki az osztályból. Szédülő fejjel fogtam neki a munkának, amit nagy odaadással végeztem, hogy dicséretet kaphassak érte. Szünetben társaim kipirult arccal mesélték egymásnak fogalmazásuk tartalmát. Csak én egyedül maradtam társaimtól távol a ketrecek mellett, hallgatóg, lesütött fejjel, gondolataimba merülve. Padtársam irigyeskedve jegyezte meg: „Könnyű neked! Te nem kellett írjál, mert nincs anyád.” Ekkor nyilallt először fájdalmasan szívembe ez a gondolat. Vajon miért is nincs nekem édesanyám? Hazatértem után az volt az első kérdésem: „Mama, nekem miért nincs édesanyám, mint Imrének, Irmának meg a többieknek?” Mama kitérő válaszával egyébre terelte a figyelmemet. Aztán feledésbe merült minden egy évig, a tavaszi vakáció végéig, amikor megint anyák napi köszöntőket osztogatott szét a pap az osztályban. Rohamosan közeledett május első vasárnapja, az Anyák Napja. Még három nap... még kettő... Jaj, Istenem, bárcsak történne valami, hogy soha ne jönne el az a nap, mely társaimnak a legszebb, nekem a legszomorúbb ezen a világon. Aztán mégis elérkezett ez a nap is. Nagymamám, bár már alig bírt felkelni betegágyából, szépen felöltöztetett s megígérte, hogy majd ő is eljön a templomba, megcsókolt, kezembe adta az előző napon szedett vadvirágcsokromat s visszatért ágyába.

A harmadik harangszóra színes áradat lepté el a kicsi falu poros utcáját. Szépen felöltöztetett, vidám gyermekek színes csokrokkal, édesanyjuk kezét fogva siettek a templom felé. Csak én mentem egyedül, lehajtott fejjel, szorongva, bánatosan. Már nem arra gondoltam, hogy én miért nem édesanyámnak adhatom át virágaimat, hanem, hogy beteg nagymamám vajon el tud-e jönni, hogy én is átnyújthassam valakinek a szeretet és hála virágait.

Aztán az Úr asztala körül félkörbe állított gyermekek közt rám került a sor. Az Édesanyám című verset kellett szavalnom. Lesütött szemmel, de hangosan, hangsúlyosan és értelmesen elszavaltam:

Anyja van a kismadárnak,
Anyja van a kisleánynak.
A fiút is ápolgatja,
Az ő kedves édesanyja.
Áldd meg Isten jóanyámat,
Szívét sose érje bánat.
Adj erőt a két kezének,
Adj örömet jó szívének.

Néhány elérzékenyült öregasszony hangosan szipogott, sajnáltak engem nagyon most, Anyák Napján. Lassan felnéztem, tekintetemmel nagymamámat kutattam a padosorokban, a megszokott helyén, de nem találtam.

Kezemben kis csokrommal sírva szaladtam hazáig, betegágyához siettem, átnyújtottam neki a hála virágait, hosszan csókoltam erőtlenségeit, melyekkel értünk dolgozott nap

mint nap fáradtan, öregén és nagyon-nagyon betegén.

A rákövetkező évben már ő sem volt nekünk, így Anyák Napjára se kellett elmennem. Akkor már Kolozsvárra kerültem, ahol gyermekkorom legszomorúbb éveit töltöttem. Itt soha tízórait nem pakoltak iskolába induláskor a rongyos tarisnyámba, pedig az akkori szegénység ellenére majd minden osztálytársam nagyszünetekben jóízűen majszolta a lekváros kenyeret. A gyermeki álhatatlanság meg a sok éhezés - a sok csalafintaság mellett - arra is rávitt, hogy lopjak. A szomszédunkban egy jómódú család kislányának egy félkör alakú szájharmónikát vásároltak, amit játszás után, hanyagságból, legtöbbször az udvaron eldobva hagyott. Egy alkalommal, a kerítést átugorva, ingem alá csúsztatva elloptam s azt másnap elvittem az iskolába. Egy fél szemére vak, de nagyon gazdag osztálytársamnak azon a napon éppen egy nagydarab vajaskenyér volt a kezében. Hozzálépve, csereárúként felajánlottam a kenyere helyett a szájharmónikát. Nyilván egyből megkötöttük a vásárt, de a következő szünetig annyira furdalt a lelkiismeretem, hogy egy óvatlan pillanatban kiloptam táskájából a szájharmónikát, a kijárat jár-dát szegélyező fagyalbokrok közé dugtam, majd onnan újra visszajuttattam a szomszéd kislánynak, visszadobva a kerítésen az udvarukba. Így ettem én is egyetlen-egyszer a kolozsvári iskola udvarán tízórait s ezért váltam pár órára tolvajjá. Ettől kezdve a disznók vedréből loptam főtt krumplit tízóra-ira is, meg néha uzsonnára is. Ha néha rajtakaptak, azon a napon nem tehettem be a lábam a lakásba. Ha nagybátyám korábban kellett kurzusokra menjen az egyetemre, reggeli nem volt részemre. Kényszerű megoldásként lehasaltam a lépcsőt körülvevő, elég nagy növésű virágok közé, és amikor a tejesasszony az udvaron lévő kóasztra kitett tejeslábosba kitöltötte a tejet, szinte mind kiittam, amiből először óriási veszekedés lett a hóstáti tejesasszony, meg a háziasszony között, de miután a gyanú rám terelődött, meglesték a tettest, aki nyilván én voltam, így hamarosan ettől is elestem. Ezért egy hétig a lakásba se tehettem be a lábam, még éjszákára sem. Ez éppen az egyetemi vizsga időszakában történt, amikor az én nagybátyám estére se jött haza, ott maradt az egyetemi kollegáinál, hogy alaposan tudjanak készülni a kolokviumokra, amire az otthoni sűrűlódások miatt nem voltak megfelelő körülmények.

Nappal ide-oda kóvályogtam, legtöbbször a piac környékén tartózkodtam élelem után kutatva, de sötétedéskor a zsandároktól való félelmemben is beosontam a ház mögötti kertbe, ahol a deszkakerítés mellett lévő ribizli- meg egresbokrok tövénél meghúzódva töltöttem az éjszakákat, félelemtől és hidegtől dideregve. Csak a hajnal hasadtával, az izgalomtól meg a rémlátomásoktól kimerülve estem mély álomba, amiből legtöbbször a háziasszony veszekedő, visító hangja ébresztett fel, aki, ha én nem voltam útjában éppen, akkor szegény, szelíd vasutas férjével vitatkozott egyfolytában, ha az éppen otthon tartózkodott. Bár igen sok keserűséget okozott számomra, a nevét mai napig nem tudom, de szelíd, jólelkű férjét János bácsinak hívták, aki igen sokszor észrevétlenül egy-egy darab kenyeret lopott ki a zsebében számomra, amiért emlékét mai napig áldani tudom.

A kobátfalvi iskolában a bentlakásos életet elég korán, már ötödik osztályos koromban megkezdtem, ami részemre nem volt annyira sokkoló, mint a környező falvakból odatorzított többi falusi osztálytársamnak, akik a szülői ház mele-

gétől addig soha nem voltak távol. A hálósobánk egy kilakoltatott kulák házában volt berendezve, először a községi jegyzői iroda mellett, majd átraktak az úgynevezett Erdő-utcába, egy üres falusi házba, hogy közelebb kerüljünk az iskola épületéhez. A vaságyakba otthonról kellett a szalmazsákot meg egyéb ágyneműt vinnünk minden ősszel magunkkal, az élelemhez nem kellett semmit szolgáltatassunk, azt teljes egészében a tanfelügyelőség biztosította számunkra. Kozma János bácsi személyében egy falusi embert neveztek ki mellénk nevelőnek, akit inkább felügyelőnek titulálhattunk, mert a maga hét osztályával nemigen volt ahhoz megfelelő felkészültsége, hogy nevelni is tudjon minket, hiszen még étkezés közben a kés-villa használatához sem értett. Annál inkább a lányok mellé beosztott nevelőnő, mert ő már a falusi jegyző felesége volt, iskolázott nőszemély, aki, ha éppen szolgálatos volt az ebédlőben, sokszor a kezünkre koppantott, ha nem használtuk a kést és villát. Az akkor nagyon rosszul esett mindannyiunknak, de később a középiskolai étkezdeben hálával gondoltunk rá, nem kellett az ottani nevelőink előtt szégyenkezniük evégett, mint sok más társunknak, akik csak ott tanulták meg a helyes étkezés szabályait.

Hanem a ruházatunkkal bizony nekünk, szülő nélküli, szegényebb gyermekeknek igen sok bajunk volt. Késő őszi lenge nyári ruhákban meg mezítláb jártunk iskolába, tavasszal Szentgyörgy napjától kezdve ugyanezt tettük, de az első hó megjelenésétől bizony sokszor nem volt amit magunkra öltünk, lábunkra húznunk. Néha az én jólelkű nagybátyáim adtak egy-egy általuk kihízott vagy annyira elnyűtt ruhadarabot, amit a tanári státuszuk már nem engedett meg nekik viselni, azt nagynéném kifordította, kisebbre szabatta, amiben úgy feszítettem, mint malac a jégen. Egyik évben hiába vártuk, hogy valamelyik rokon megszánjon egy kinőtt cipővel vagy bakancssal, sehonnan sem kaptunk semmit. Utolsó kétségbeesésében szegény nagynéném a falusi cipészhez folyamodott, hátha készítené nekem valamiféle lábbelit, hogy ne kelljen kimaradnom az iskolából evégett. Vállalta is, de csak a cipőfelsőt, mert talphoz egyáltalán nem lehetett hozzájutni, viszont útbaigazítást adott, ki tud a szomszéd faluban cipőhöz, bakancshoz fából talpat készíteni. Az illető, úgynevezett „magon kótt” mester el is vállalta. Bükkfa fosznikból kétféle típusút gyártott: a jobbik és egyben drágábbik típusút a talp közepén elfűrészelte, aztán jó erős szíjdarabbal az elfűrészelt részt összeszegezte, az ócskábbik típusút egy darabból készítette, mely a sarkon elül félhenger alakban kerekítve volt, ez egyáltalán nem hajlott. Járás közben úgy gurult, mint amikor a bölcst ringatják. Természetesen, részemre az olcsóbbikat rendeltük meg, hogy valahogy ki tudjuk fizetni a kész lábbeli árát. Csakhogy amikor elindultam a köves utcán, úgy csattogott, mint egy regáti degenyeges vastengelyű szekér. Arról nem is jó beszélni, hogy visszhangzott az ódon iskolaépület cementezett folyosóján. Egyet se tudtam lépni anélkül, hogy valaki ne jegyezze meg: a fatank megint elindult valamerre. A ruházatomba egy alkalommal besegített a Vöröskereszt is. Nagy halom katonazubbonyt meg katonanadrágot ürítettek le az udvarra, s minket, szegényebb, szülő nélküli tanulókat egyenként szólítva elláttak, kit egy nadrággal, kit egy zubbonyval. Nekem egy elég bő katonanadrág jutott, amit, hogy viselni tudjam, megkurtított a falusi szabó, ami abból állott,

hogy kivágott a szárából, így a pricse a bokámhoz közelre került. Fura látvány lehettem így felöltözve, a fatalpú bakancsokkal és katonanadrággal, mert az iskolatársaim, főleg a nagyobbak gúnyolódtak meg nevettek rajtam, amiért a tanárok sokszor rájuk szóltak, de észrevettem, hogy az ő szájuk szélén is megjelent egy rövidke mosoly, hiába akartak szigorú képet vágni fegyelmezés közben. Annál nagyobb baj volt az, hogy az adományba hozott ruhadarabokat akkoriban egyáltalán nem fertőtlenítették, így először mi, akik ruhadarabokat kaptunk, később az egész bentlakási közösség meg-rühösödöttünk. Egy Tittel nevezetű körorvos tevékenykedett a faluban, ő kezelt naponta a következő recept szerint: minden rühös tanuló egy marék úgynevezett kutyafakérget kellett a fiatal hajtásokról lekaparjon zsebkéssel, ahhoz a doktor úr egy marék kénport kavart disznósír kíséretében s azzal tetőtől-talpig egy hétig bekente a testünket, ami rettenetesen csípte a véresre kapart friss sebeket. Egy hét után arcsebrekben megfürdettek, s így megszabadultunk a kínoztól.

Ugyancsak Tittel doktor úr nevéhez fűződik egy másik kellemetlen, de meg vagyok győződve, hogy abban az időben igen hasznos tevékenység is. A hosszúszünetekben, mielőtt játszani kezdtünk volna, egyes sorba kellett állnunk a kijárat folyosón. A kijárat ajtójánál állott az orvos meg az iskola titkárnője, kezükben egy-egy literes üveggel meg egy evőkanállal. Mindenik kilépő gyermek kitátott szájával oda kellett álljon vagy a titkárnő, vagy az orvos elejébe, akik egy-egy kanál csukamáj-olajat öntöttek a szánkba. Az elején gyorsan félrelépve kiköptük, de hamar észrevették a szerintük jóvátehetetlen pazarlásunkat, azután addig nem léphettünk el előlük, amíg újra kitátva a szánkat meg nem győződtek arról, hogy az adományuk valóban az egészségünket szolgálja, amihez egyébként kétség nem fér, mert a háború után nagyon sokan alultápláltak voltak.

E jótétemények fejében azután nekünk is viszonzni kellett valamit a magunk módján. Ezért több napon át kalászt kellett gyűjtsünk az aratások után, de olyan parancsot is kaptunk, miszerint minden tanuló legkevesebb egy élő egeret kellett fogjon, azt befőtt üvegben az iskolába vigye, ott beoltották szerintük olyan fertőző betegséggel, amely a mezőn elengedve megbetegíti a többi társait is, s így véglegesen kipusztítjuk majd a dolgozó földművesek ellenségét, a mezei egereket. E parancs végrehajtása kötelező volt minden bentlakó részére, ezért szabadnapot kaptunk és addig nem mehettünk vissza a bentlakásba, ameddig nem sikerült egeret fognunk, természetesen élve. E helyzetet mindannyian kihasználtunk, szinte mindenünk egy kerek hétig egerésztünk. Egy falusi gazdával egy napig szántottam, én vezettem a teheneket a barázdában, hogy egeret foghassunk, ami sikerült is már az első napon, de otthon nem mutat meg. Este

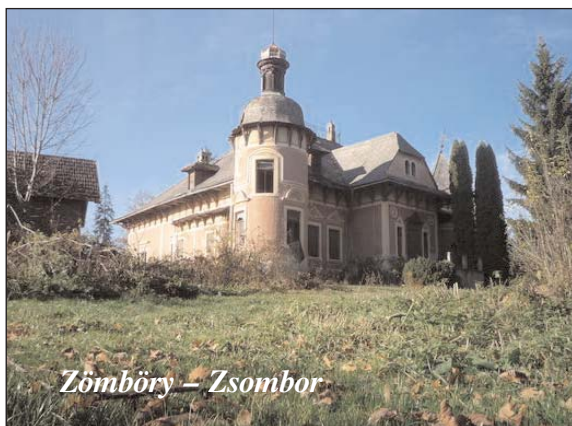
miután a gazdánál vacsoráztam, szürkületben a kerten előre mentem, a lekötött befőtt üveget eldugtam a méhszínbe, amibe búzakalászt, almát, kenyérdarabot tettem négy napon keresztül, s közben otthonról minden nap elindultam egerészni. Csak az ötödik napon, pénteken állítottam be nénémhez nagy diadallal, hogy sikerült fognom egyet, amit szombaton annak rendje-módja szerint beszolgáltattam az osztályfőnökömnek, aki beoltatta, szombaton már vittem is haza, hogy a mezőn elengedjem. Egyébként minden szombaton hazaengedtek, hogy bár hét végén ne az állam tartson minket. Így az az egy egerésző hét csupán egyetlen tanítási napból állott számomra, de volt, aki csak a következő héten jelentkezett s úgy is igazolták a hiányzását. Az akciónak nem lett nagy eredménye, mert mai napig minden határreszen ezrével garázdálkodnak a gabonaföldeken a mezei pockok.

Valahányszor egy-egy bentlakó társamat felkeresték a szülei, mindig keserűség fogta el a szívemet, talán még szomorúbb voltam, mint az, akinek anyja, apja meghalt. Nem tudtam magyarázatot találni arra, hogy az én életben lévő anyám meg apám mellett miért kell árva legyek?! Miért kell adakozásokból összegyűjtött ruhákban, cipőkben járnom, miért nincs, aki szülői értekezletek alkalmával megdicsérjen, megsimogassa a fejem, mint társaimnak. A VII. osztály vége felé gyötörni kezdett a gondolat, vajon hogyan tovább, hogy valósíthatom meg azon vágyamat, hogy én is tanító lehessen, legalább megközelítőleg annyira jó tanító, mint nagyapám, akiről a falubeliektől annyi szépet, jót hallottam. Negyedik voltam, amikor fogalmazás órán Mi leszek, ha nagy leszek? címmel kellett fogalmazást írunk. Én már akkor kifejtettem óhajomat a tanítói szakma iránt, hivatkozva a szövegben nagyapám áldásos tevékenységére. De annak kivitelezésére akkor nem tudtam magamnak magyarázatot, megoldást találni. Tudtam azt, hogy szegény nénémnek nem futja még a ruházatom előteremtésére sem. Sok éjszakát sírtam át, szomorkodtam, ami észrevevődött a tanulmányi eredményemen is. Egyrészt a sok éjszakai aggódás, fáradtság, másrészt az egyre jobban előretörő fásultság hatalmasodott el rajtam. Nem láttam értelmét a rendszeres tanulásnak, arra gondoltam, úgyse tudok már tovább tanulni.

A VII. osztály vége felé jártunk, amikor egy szép napon egy sárgára festett lovaskocsi gördült be az iskola kapuján, melyen a kocsison kívül egy őszülő hajú, szemüveges úriember és egy alacsony, szőke fiatal tanár ültek. Ez nem más volt, mint a székykeresztúri Tanítóképző lovas kocsija, rajta Kovács Ferenc igazgató és Gálfalvi Sándor bentlakás-igazgató urakkal, akik tanulókat toborozni jöttek a képző részére, a Nyikó-mente összes iskolájához. Ez azonban nem azt jelentette, hogy nem volt felvételi vizsga. De bizony volt, mégpedig elég komoly. Azon a napon közölte velem Gálfalvi Sándor bentlakás-igazgató úr, a képző pedagógia-lélektan szakos tanára, civilben pedig az én nagybátyám, hogy tanuljak jól, mert minden segítséget megad nekem gyermekkori álmom teljesedése érdekében, hogy tanító lehessen, mint az ő édesapja, aki egyben nekem nagyapám volt.

Így kerültünk akkor a kobátfalvi iskolától öten a tanítóképzőbe. Közülünk sajnos már csak ketten vagyunk életben.

(Következő számunkban folytatjuk)

Zombory - Zsombor

Utak a teljesség felé

Saját vagy mások sorsán keresztül gyakorta megtapasztalhatjuk: egy-egy éppen csak túlélte balesetet követően csaknem teljesen átalakul az életünk. Van, aki nem képes feldolgozni a történeteket, maradandó fogyatékossga gyűlölködővé teszi a látszólag egészséges iránt, s mindenkit okol élete megbicsaklásáért, csak önmagának nem teszi fel a kérdést: miért? S van, aki megérti a vele történetek lényegét. Megérti, azért kellett megtörténnie az alig túlélte balesetnek, mert még dolga van ebben a teremtett világban. S ha így van, akkor azt belenyugvással, derűvel fogadja, hordozza, és igyekszik a legtöbb jót kihozni megváltozott helyzetéből. Szedlják István békéscsabai honfoglalás-kori tarsolykészítő személyében egy ilyen emberrel találkoztunk.

-Mikor és milyen baleset érte?

-Nagyon súlyos motorbaleset ért, 1986-ban. Nem én voltam a hibás. Medencecsontom, jobb lábam ripityára tört, az orvosok le akarták vágni. Családommal közösen úgy döntötünk, nem engedjük. Másfél évet töltöttem kórházban, ezalatt 16 műtétet volt. A lábam ugyan megmaradt, de többé semmi nem volt olyan, mint régen: merev lábam botl, mankókkal segítem a járásban. A baleset előtt úsztam, kerékpároztam, cselgáncsoztam – elég sportos életet éltem.

-A balesetnek volt valamilyen szerepe a váltásban?

-Feltétlenül. Egészen más volt az érdeklődési köröm. Korábban üzemvezető voltam egy gyárban, s mindig fémmel foglalkoztam. Amit most csinálók, az teljesen más. Ez egy belső, spirituális út is egyben. Miután 1957-ben születtem, a magyarság ősi viseletéről, történelméről szinte semmit nem tanultunk, így elképzeléseim sem voltak róla. Teljesen autodidakta módon kezdtem megismerni, tanulni a régi fegyverek szerkezetét, működését, s egymás után készítettem el reprint változataikat - a XV. századtól egészen a XIX. századig. A lovagkorban a keréklakatos, dörzskerekes lőfegyverek voltak használatosak, ezt követték a kovaköves és csappantyús változatok. Lőni nem lehet velük, de minden egyéb elemük pontosan működik. Majd a számszerű következett, amit - beleértve az asztalosmunkát is - magam készítettem. E közben kerültem kapcsolatba a Békéscsabai Történelmi Írász-körrel, s ők nagyon sokat segítettek az új működésének, használatának megértésében. Emellett egy nagyon kellemes társaságra is leltem bennük. Elmondták, hogy öltözékeiket is maguk készítik: ki mihez ért, azzal segíti a közösség többi tagját. Az övcsatok mellett a viselethez tartozott a tarsoly is, ami annyira megtetszett, hogy hozzáálltam az első elkészítéséhez. Ez 1997-ben történt, azóta csak ezzel foglalkozom. Olyan sikere volt, hogy társaim egymás után kérték, készítsék nekik is, s így lassan egyre több tarsolylemez, tarsoly hagyta el a kezem.

-Mennyire valóságűiek ezek a tarsolyok?

-Sok-sok utána olvasás, kutatás után mondhatom: teljesen. Kerestem ötvöst, aki segítségemre lehetett volna a réz megmunkálásában, de nem találtam. Így ezt is meg kellett tanuljam. Ebben segítségemre volt az itteni régész- történész - muzeológus Medgyesi Pál, tőle kaptam instrukciókat. Persze megfelelő szerszámok kellett, s mivel ilyesmit vásárolni nem lehet, ezeket is magam készítettem el egészen addig, míg a fémen, bőrön azt a nyomot nem hagyták, mint jó ezer évvel ezelőtt. S természetesen ez egy folyamatos tanulás is. Csak hiteles forrásokból merítem a mintákat. Ez az életem! Annyi mindent kaptam általa, hogy elmondhatatlan.

-Mire gondol?

-A tudásra, barátokra, utazásokra, s van egy szakrális vetülete is. Mindenképpen egy nagy és mély lelki út, melynek során csodálatos embereket ismertem meg. A gyökerek felé fordulásnak köszönhetem, hogy eljutottam Dániába, s megismerkedtem a vikingekkel. Talán meglepő, de az ő katalógusaikban is meg lehet találni a mi motívumainkat. Sok tekintetben hasonló az ornamentikájuk. Amerikában él egy hagyományörző család, akik honfoglalás kori emlékeket gyűjtenek. Kértek, készítsék nekik tarsolyt, s amikor Magyarországon jártak, meglátogattak. Mindezt egy barátom által készített honlapnak köszönhetem, ami ellen kezdetben tiltakoztam, hiszen nem üzleti célzattal készítem ezeket a tarsolyokat. Bennük van a szívem, lelkem.

-Úgy értesültem, megnézi, kinek készíti tarsolyt. Csakugyan: kinek?

-Valóban megnézem. Csak azért, mert valakinek pénze van, nem fogok neki tarsolyt készíteni. Azért sem, mert divat, vagy csak úgy tetszik neki. De aki viseli, használja, annak jó szívvel készítem. Magam is használom, s nem hivalkodásból, hanem mert büszke vagyok rá, hogy ez az én munkám, aminek minden fázisát kézzel készítem. Megélni ugyan nem lehet belőle, mert ez egy másik minőség, ahol a szellemiség, a jól végzett munka tárgyasul.

-Mennyire változtatta meg az életét a tarsolykészítés?

-Elsősorban a baleset változtatta meg az életemet. Akkor értékelődött át számomra, hogy mi az igazán fontos az életben. Az egész családomat belevontam ebbe a munkába: feleségem, a két lányom is részt vesznek benne. Szinte csak a szeretetet élem meg mindenhol. A családomtól elsősorban. A gyerekeim soha nem szégyellték, hogy sánta vagyok, szinte lesik a gondolatomat, mindenben támogatnak, büszkék rám.

Nagyon sok barátom van. Sokakkal levelezek, több száz név van a telefonkönyvemben, akik közel állnak hozzám. Nem is hittem volna korábban, milyen sokan vannak, akik törekszenek a hagyományörzésre országszerte. Számomra minden velük való találkozás nagy élmény, s azt tapasztalom, nagyon sok jó ember találkozik ezeken a helyeken. Közülük sokan nyúltak vissza hozzám hasonlóan a gyökerekhez, s igyekeznek egy-egy régi mesterségbeli tudást újra életre kelteni.

-Mi a tapasztalata, mennyire gondolkoznak másként az önhöz hasonló hagyományápolók, s ezt a másfajta gondolkodást mennyire tudják a környezetük felé továbbítani?

-A magyarság ősi hagyományai felé fordulás egy nagyon mély szellemi, lelki út. Ösztönös útkeresés a gyökerekhez,

miközben az emberi minőségünk is megváltozik. Jobbá leszünk. Az a tapasztalatom, hogy talán nem is a szűk ösvény felfedezése a legnehezebb feladat, hanem az azon való megmaradás. Akik gyermekeként kerültek évekkel ezelőtt közénk, mára többnyire felnőttek, egy részük földrajzilag is távol került közösségünkől, másként alakul az élete. Azt senki nem tudja megjósolni, hogy addigi kötődéseik elég mélyek-e ahhoz, hogy később visszatérjenek arra az útra,

melyen annyi örömmel tartottak velünk. A felnőttek világa is átalakult. Jelentős részük súlyosan érintett a válságtól: ki eladósodott, ki munkanélküli lett, s már sem ideje, sem lelki ereje nincs a közösség további táplálására, illetve az onnan való töltökezésre. Én – családomtól támogatottan - nyugdíjasként, erőmhöz mérten segítem a közösségünk munkáját, ameddig bírom. Ami a tudás továbbadását illeti: gyerektáborokba is elmegyek időnként. Tíz gyerekkel tudok egyszerre foglalkozni. Mindegyiknek viszek egy kis szurkot, lemezt, egy-egy kalapácsot, kis szerszámot, és viszem a rajzaimat, amelyeket a Turáni ornamentikából választok többnyire. Mindenki kap belőle egyet, fel kell rajzolniuk egy-egy motívumot, megmutatom a további munkafolyamatokat, s valami elképesztő lelkesedéssel dolgoznak rajta. Ezek többnyire íjász-lovas táborok, ahova eleve olyan gyerekek jönnek, akik nyitottak erre. Több mint tíz éve járok Kárpátaljára, egy iskolába. Nagyon mások ott a gyerekek. Tisztelettudóak, figyelmesek, lelkesek, előzékenyek. Az itthoniakkal kicsit már elszaladt a világ, de mi neveltük őket ilyenekké. Igaz, jó szándékkal tettük, csak rosszul sült el. Járjuk a Vajdaságot, a cserkész táborokat, Erdélyben is gyakran megfordulunk. Az a tapasztalat, hogy ezeket a táborokat nagyon élvezik a gyerekek. Alkothatnak, benne megélhetik a szabadságot, s ez nagy dolog.

-Úgy hírlik, semmilyen sajátkezü alkotásától nem válna meg. De azért játszik el a gondolattal: ha mégis, mi lenne az?

-Ezek a tárgyak inkább nekem értékesek. Az a bizonyos keréklakatos pisztoly például három hónapig készült, értékét nem lehet pénzre fordítani. Soha meg sem fordult a fejemben, hogy bármelyiktől megváljak. S van bennem egy kis hiúság is, mert büszke vagyok rá, hogy ezeket a dolgokat el tudtam készíteni úgy, ahogyan hajdanán őseink használták.

-Kompromisszumnak tekinti, hogy ezt a tevékenységet egy panelház hetedik emeletén folytatja?

-Annak. Hosszú ideig édesanyámnál dolgoztam, nála volt egy kis műhelyem kialakítva. De miután egyre rosszabbul megyek, takarékoskodnom kell a mozgulatokkal. Mindent megteszek azért, hogy karban tartsam magam: rendszeresen úszom, utána egy speciális biciklivel, amit egy lábbal tekerek, elmegyek anyukámhoz, aki három kilométerre lakik tőlünk.

82 évesen kertés házban lakik, s bár jól tartja magát, segítek, amiben tudok. Ő a legnagyobb ember a világon. Édesapám, aki maga is amolyan ezermester volt, 15 éve meghalt. Ő volt a másik nagyon fontos ember az életemben. Nekik köszönhetem, hogy ilyen vagyok.

-Milyen gyakran dolgozik a tarsolyokon?

-Nem akarom mindennapos tevékenységgé tenni. Amikor szellemi, lelki szükségét érzem, akkor leülök és dolgozom rajta. Így is sajnálom, hogy nem mindenkinek tudok készíteni, aki szeretne, de amit az ember lélekből készít, arra oda kell szánni az időt, önmagának kell a legtöbbre becsülni. Azzal, hogy nem teszi kötelezővé, inkább lehetőséggé. Amikor ezeken az ősi motívumokon dolgozom, valami nagyon távoli üzenetként hatol el az egykor élt elődeink szellemisége, lelkisége. Kicsit olyan ez számomra, mintha valami furcsa időutazást tennék. Szinte érzékelem, magam előtt látom azokat a szabad, büszke

magyarokat, akik képesek voltak ennyi szépséget megformálni. Hallom különös zenéjüket, látom táncaikat. Mintha ilyenkor közöttük lennék. És ez engem is kiszabadít abból a börtönből, amelybe a betegség zárta testemet. Amikor elkészül egy-egy tarsoly, ezt adom benne tovább. Ezért nem mindegy, hogy kinek készítem. Mert aki kapja, meg kell érezze, értse azt az üzenetet, ami ezekben az ősi darabokban benne van.

-Egy utolsó kérdés: elcserélné a mai életét a régivel?

-Semmilyen körülmények között sem. Mi egy nagyon összetartó család vagyunk, segítjük egymást, soha semmilyen problémánk nem volt. Egészséges emberként úgy terveztem, harminc éves koromig szeretnék egzisztenciát teremteni. Szeretnék egy lakást, egy kocsit, hogy elmehessek a családommal minden évben valahova nyaralni – nem voltak nagyra törő terveim. S akkor jött a baleset - 29 éves voltam... Amit ez a megváltozott élet hozott, ezt már nem cserélném el semmiért. Sokkal több élményt, érzelmet, barátságot, lelki gazdagságot, tudást kaptam így a sorstól, mintha nem lett volna ez a változás.

-Azt tapasztalom –személyesen és mások életén keresztül is-, amikor az ember egy-egy ilyen irgalmatlan traumán megy keresztül, azt gondolja, a lehető legrosszabb történet vele. De ha utólag visszatekint, azt látja, bármilyen furcsán hangzik is: a lehető legnagyobb ajándékot kapta. Mert arra fordította általa a Teremtő az ember sorsát, ahova saját jószántából valószínűleg soha nem jutott volna el. De ahhoz, hogy fejlődjön, bejárja azt az utat, amiért megszületett, ahhoz bizony kellenek ezek a terelesek.

-Igen, ezt magam is így élem meg. Megkapjuk a sorstól a jelzéseket, és sokszor csak azon múlik, hogy jobbra, vagy balra indulunk.

Lehoczky Leopoldina

